

***Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej
i przestrzennej Miasta i Gminy Pińczów***
(Projekt 1.0)

INICJATYWAŁOKALNA.PL
SP. Z O.O.

Listopad 2021

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Metodyka opracowania Diagnozy.....	- 4 -
2. Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego – dostępność komunikacyjna i mobilność	7
3. Ludność, zachodzące procesy demograficzne i rozwój w wymiarze społecznym.....	12
4. Gospodarka i rynek pracy	28
5. Środowisko naturalne i infrastruktura	44
6. Kultura i dziedzictwo kulturowe	62
7. Sport, rekreacja i turystyka.....	68
8. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	71
9. Bezpieczeństwo publiczne	75
10. Polityka społeczna.....	77
11. Edukacja i wychowanie.....	82
12. Kapitał społeczny	87
13. Finanse samorządowe	90
14. Analiza SWOT	100
15. Podsumowanie i wnioski z diagnozy	102
Spis tabel	110
Spis wykresów.....	112
Spis rysunków	114
Spis map	115

Wstęp

Wyzwania związane z nową perspektywą finansową Unii Europejskiej na lata 2021–2027 oraz wejściem w życie przepisów wprowadzonych *Ustawą z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378), powodują konieczność opracowywania przez jednostki samorządu terytorialnego strategii rozwoju zintegrowanych z nowymi przepisami. Opracowanie strategii jest niezbędne w celu kierunkowania i zabezpieczenia ciągłości polityki rozwoju gminy oraz stanowi kluczowy instrument pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację planowanych przez nią zadań.

Niniejsze opracowanie jest efektem gromadzenia i analizy danych na temat gminy i jej otoczenia. Celem Diagnozy jest identyfikacja najważniejszych wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy, a także nazwanie głównych barier i szans wynikających ze zidentyfikowanych uwarunkowań. Przedstawiono potencjały gminy, nawiązując do dostępnych zasobów oraz lokalnej specyfiki, w tym zróżnicowania terytorialnego.

Przedstawiona Diagnoza stanowi punkt wyjścia oraz bazę do opracowania *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Pińczów na lata 2022–2030*, która będzie podstawowym i najważniejszym dokumentem samorządu lokalnego.

1. Metodyka opracowania Diagnozy

W niniejszej Diagnozie zostały zgromadzone i poddane analizie ilościowej i jakościowej dane odnoszące się do Gminy Pińczów, jak też jej otoczenia zewnętrznego. Na podstawie niniejszego opracowania możliwa stała się identyfikacja wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy. Dane wykorzystane w Diagnozie służą głównie ocenie obecnej sytuacji, wyznaczeniu mocnych i słabych stron miasta i gminy, a także jej potencjałów i problemów. To z kolei jest podstawą do sformułowania celów i wyznaczenia najważniejszych kierunków rozwoju. W ramach przeprowadzanej Diagnozy obszaru wykorzystano metody analityczne i badawcze polegające m.in. na analizie *desk research*, analizie tekstów i dokumentów programowych, analizie dokumentów prawnych, analizie danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych w trybie stacjonarnym i on-line, warsztatach tematycznych, badaniach ankietowych (kwestionariusze ankiet) i dyskusjach panelowych.

W związku z powyższym w opracowaniu przedstawiono dane ilościowe w poszczególnych dziedzinach badawczych, uwzględniających:

- możliwie najbardziej aktualne dane statystyczne (z okresu 2015–2019) w ramach prowadzonej statystyki GUS dla Gminy Pińczów, gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego, Polski oraz gmin o podobnym charakterze. Podczas tworzenia niniejszego opracowania nie były dostępne wszystkie dane za 2020 r., dlatego też odnoszono się najczęściej do 2019 r. Ważnym powodem jest również fakt pandemii COVID-19, przez którą rok 2020 był szczególny – pandemia spowodowała załamanie gospodarcze i trudną sytuację na rynku pracy, w związku z czym przedstawianie danych dla tego roku mogłoby powodować błędną interpretację sytuacji w poszczególnych obszarach funkcjonowania miasta i gminy;
- treści udostępniane na oficjalnych stronach internetowych instytucji i podmiotów cytowanych w Diagnozie;
- dane pozyskane z samorządu miasta i gminy oraz jednostek mu podległych;
- zapisy wybranych dokumentów planistycznych, programowych, badań, ewaluacji i innych: Polski, województwa świętokrzyskiego, gminy;
- wyniki istniejących i opublikowanych raportów oraz opracowań eksperckich przytaczane w Diagnozie;

- dane publikowane na serwisach Związku Miast Polskich (Monitor Rozwoju Lokalnego, System Analiz Samorządowych).

Źródłem danych o charakterze jakościowym były:

- wyniki przeprowadzonych badań ankietowych wśród mieszkańców gminy;
- wyniki istniejących i opublikowanych raportów oraz opracowań eksperckich przytaczane w Diagnozie;
- wyniki prac warsztatowych przeprowadzonych z grupami roboczymi;
- treści pozyskane od samorządu oraz jednostek mu podległych;
- treści udostępniane na oficjalnych stronach internetowych instytucji i podmiotów cytowanych w Diagnozie.

Gminy sąsiadujące z Gminą Pińczów, w odniesieniu do których porównano wybrane wskaźniki / dane statystyczne, to: Miasto i Gmina Busko-Zdrój, Miasto i Gmina Chmielnik, Gmina Czarnocin, Miasto i Gmina Działoszyce, Gmina Kije, Gmina Imielno, Gmina Michałów, Miasto i Gmina Wiślica, Gmina Złota. Każda z wymienionych miejscowości znajduje się na terenie województwa świętokrzyskiego.

Narzędziem pozwalającym na analizę sytuacji rozwojowej miasta i gminy był Monitor Rozwoju Lokalnego (MRL), który został przygotowany w ramach Systemu Analiz Samorządowych przez Związek Miast Polskich w ramach projektu finansowanego z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020 – pozwala on na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego miasta i gminy w czasie i w relacji do innych gmin o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju. Nie jest to ocena w kategoriach bezwzględnych – a zawsze w porównaniu z tym, co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą. Nie jest to również ocena w sensie formalnym, ale punkt wyjścia do analizy. Tym samym to jest wsparcie władz i mieszkańców w przygotowaniu decyzji, przede wszystkim o charakterze strategicznym¹. Narzędzie to jest jednym z wielu wykorzystanych na potrzeby niniejszej Diagnozy.

¹ Strona internetowa Związku Miast Polskich, miasta.pl/aktualnosci/monitor-rozwoju-lokalnego-nowe-narzedzie-dla-miast, inf. z dnia 19.10.2021 r.

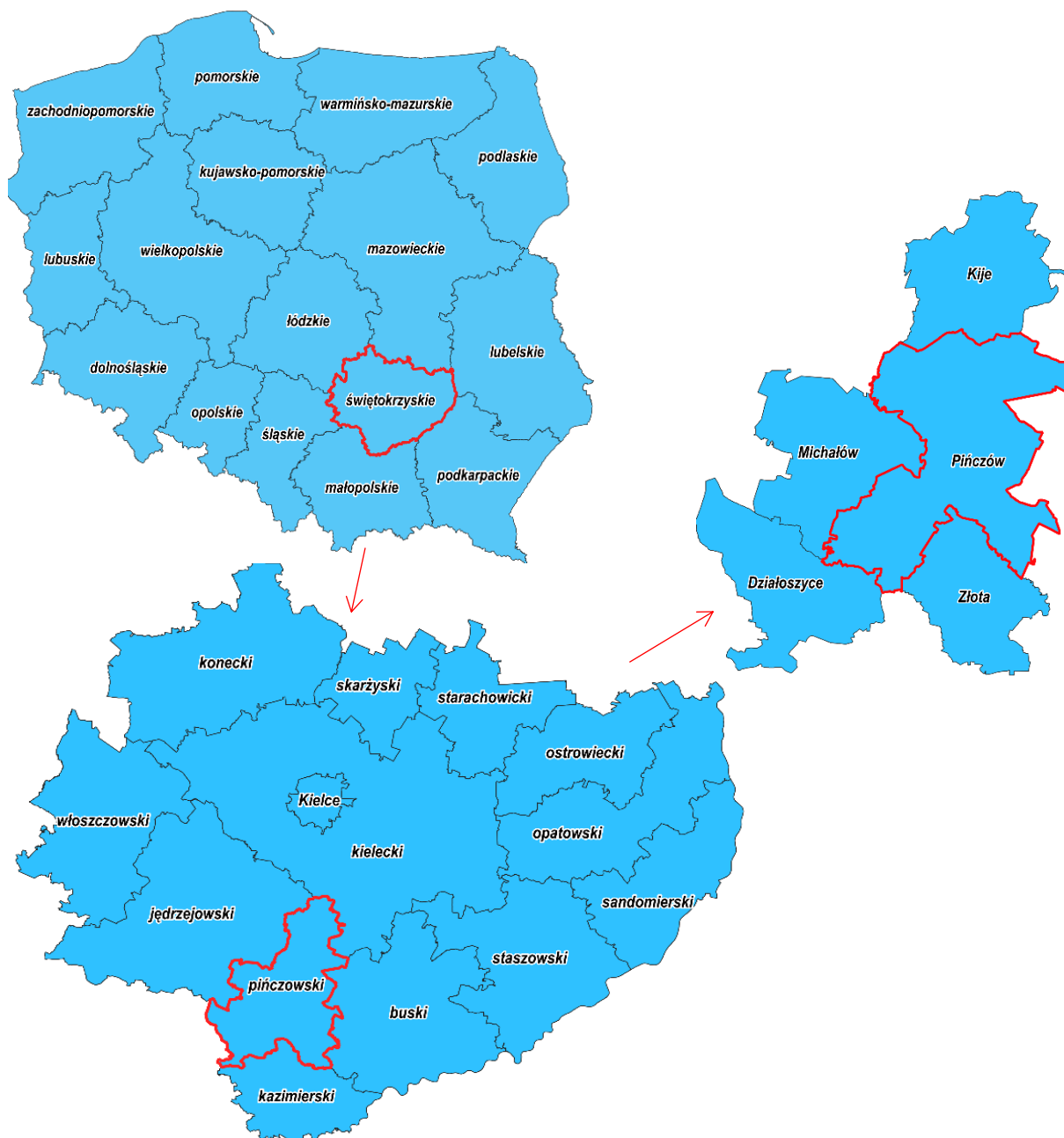
Grupa porównawcza dla Gminy Pińczów została wskazana w Monitorze Rozwoju Lokalnego jako gminy miejsko-wiejskie ekstensywnie zagospodarowane (funkcje leśne, ochrona przyrody).

W celu przygotowania Monitora Rozwoju Lokalnego, analizie poddano wiele aspektów decydujących o rozwoju jednostki samorządu terytorialnego. Zgodnie z teorią zrównoważonego rozwoju wyodrębniono trzy wymiary tegoż rozwoju: gospodarczy, społeczny i środowiskowo-przestrzenny. Następnie w ramach każdego z wymiarów wyodrębniono od 3 do 5 obszarów analizy, charakteryzujących główne sfery funkcjonowania gminy. Tych obszarów łącznie wyodrębniono 12. Obszary podzielone są na podobszary (od 2 do 5) – jest ich łącznie 48. Podobszary charakteryzowane są przez wybrane wskaźniki. Łącznie, w Monitorze Rozwoju Lokalnego, poddano analizie 152 wskaźniki, pochodzące ze statystyki publicznej. W niniejszym opracowaniu zaprezentowano kilka z nich.

2. Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego – dostępność komunikacyjna i mobilność

Gmina Pińczów położona jest w województwie świętokrzyskim, w powiecie pińczowskim i jest gminą miejsko-wiejską (mapa 1). Powierzchnia gminy wynosi 213 km², w 2019 roku zamieszkiwało ją 20 831 osób. W skład gminy wchodzi 41 sołectw, a siedzibą jej organów jest Miasto Pińczów.

Mapa 1 Położenie Gminy Pińczów na tle Polski, województwa świętokrzyskiego i powiatu pińczowskiego

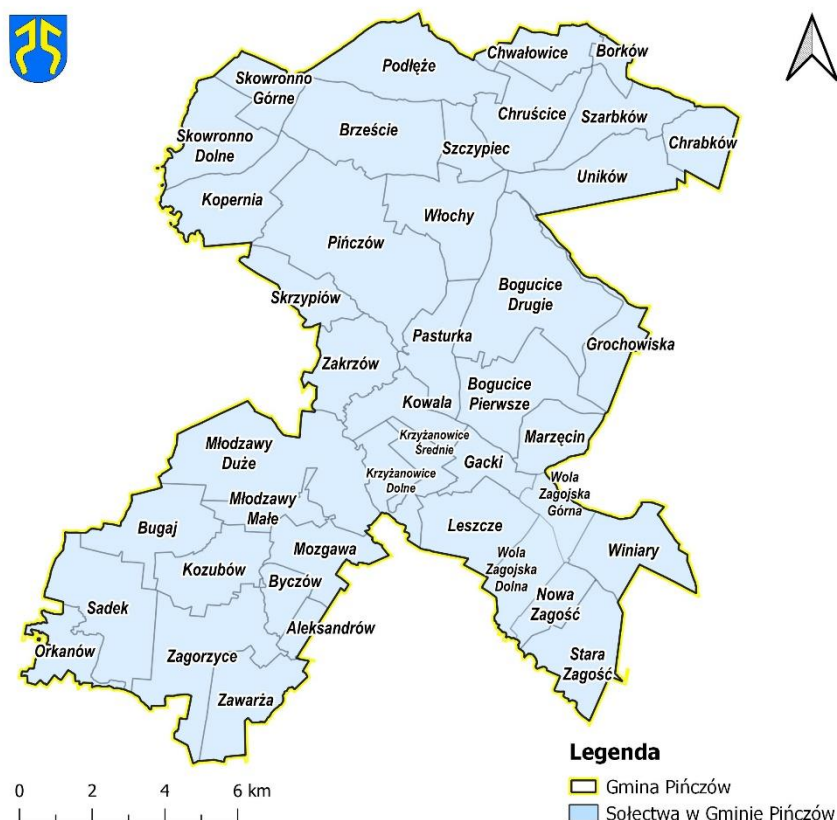

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju – PRG, z wykorzystaniem programu QGIS 3.16.6 – Hannover

Gmina Pińczów graniczy: od północy z Miastem i Gminą Chmielnik oraz Gminą Kije, od zachodu z Gminą Imielno oraz Gminą Michałów, od południa z Miastem i Gminą Działoszyce, Gminą Czarnocin, Gminą Złota oraz Miastem i Gminą Wiślica, od wschodu z Miastem i Gminą Busko-Zdrój.

Zgodnie z Uchwałą Nr VIII/55/15 Rady Miejskiej w Pińczowie z dnia 24 czerwca 2015 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Pińczów gminę tworzy 41 sołectw. Są to: Aleksandrów, Bogucice Drugie, Bogucice Pierwsze, Borków, Brzeście, Bugaj, Byczów, Chrabków, Chruście, Chwałowice, Gacki, Grochowiska, Kopernia, Kowala, Kozubów, Krzyżanowice Dolne, Krzyżanowice Średnie, Leszcze, Marzęcin, Młodzawy Duże, Młodzawy Małe, Mozgawa, Nowa Zagość, Orkanów, Pasturka, Podłęże, Sadek, Skowronno Dolne, Skowronno Górne, Skrzypiów, Stara Zagość, Szarbków, Szczypiec, Uników, Winiary, Włochy, Wola Zagojska Dolna, Wola Zagojska Górna, Zagorzyce, Zakrzów, Zawarża (mapa 2). Dodatkowo na terenie sołectwa Leszcze znajduje się jednostka pomocnicza: Osiedle Gacki.

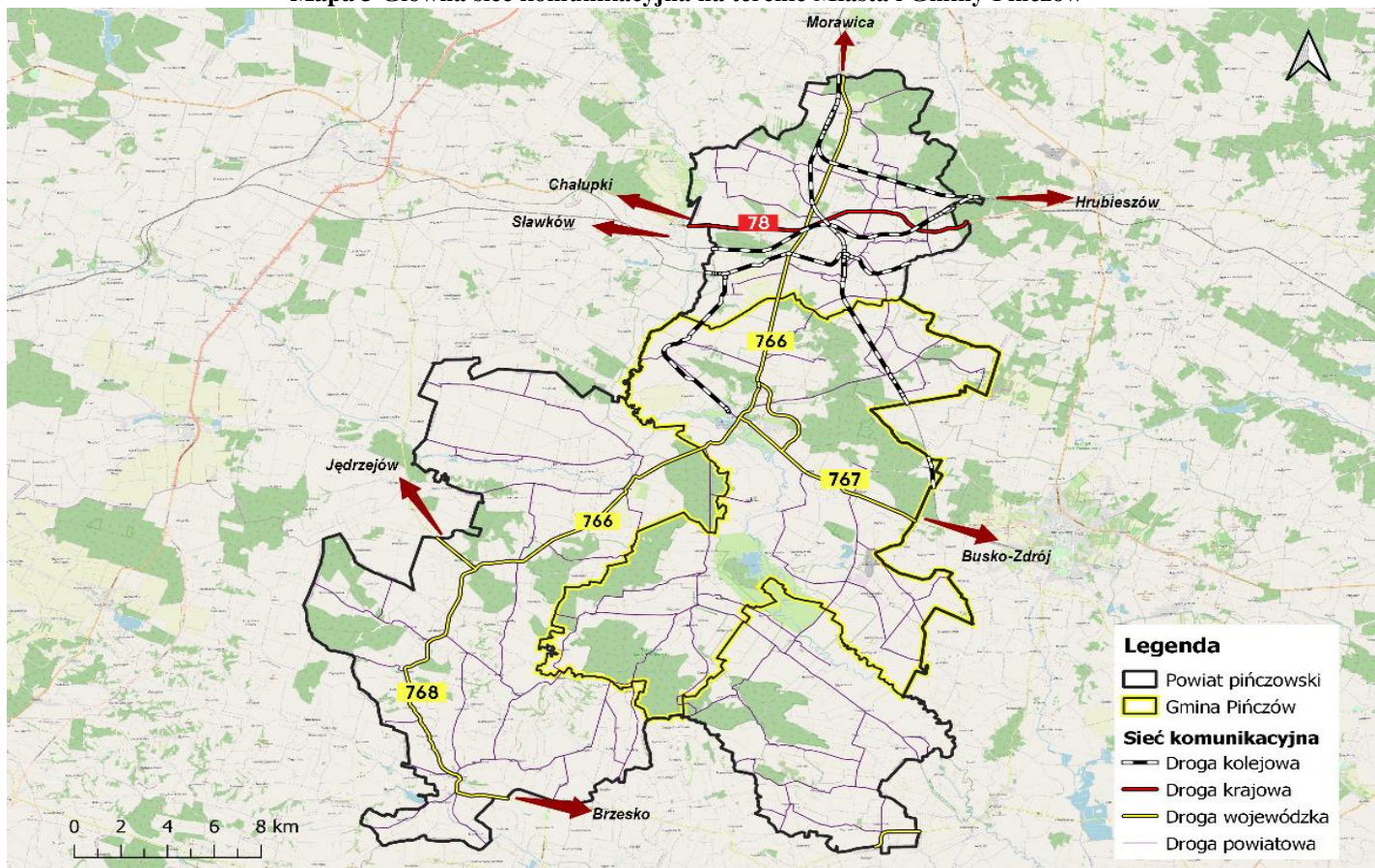
Mapa 2 Podział Gminy Pińczów na jednostki strukturalne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju – PRG

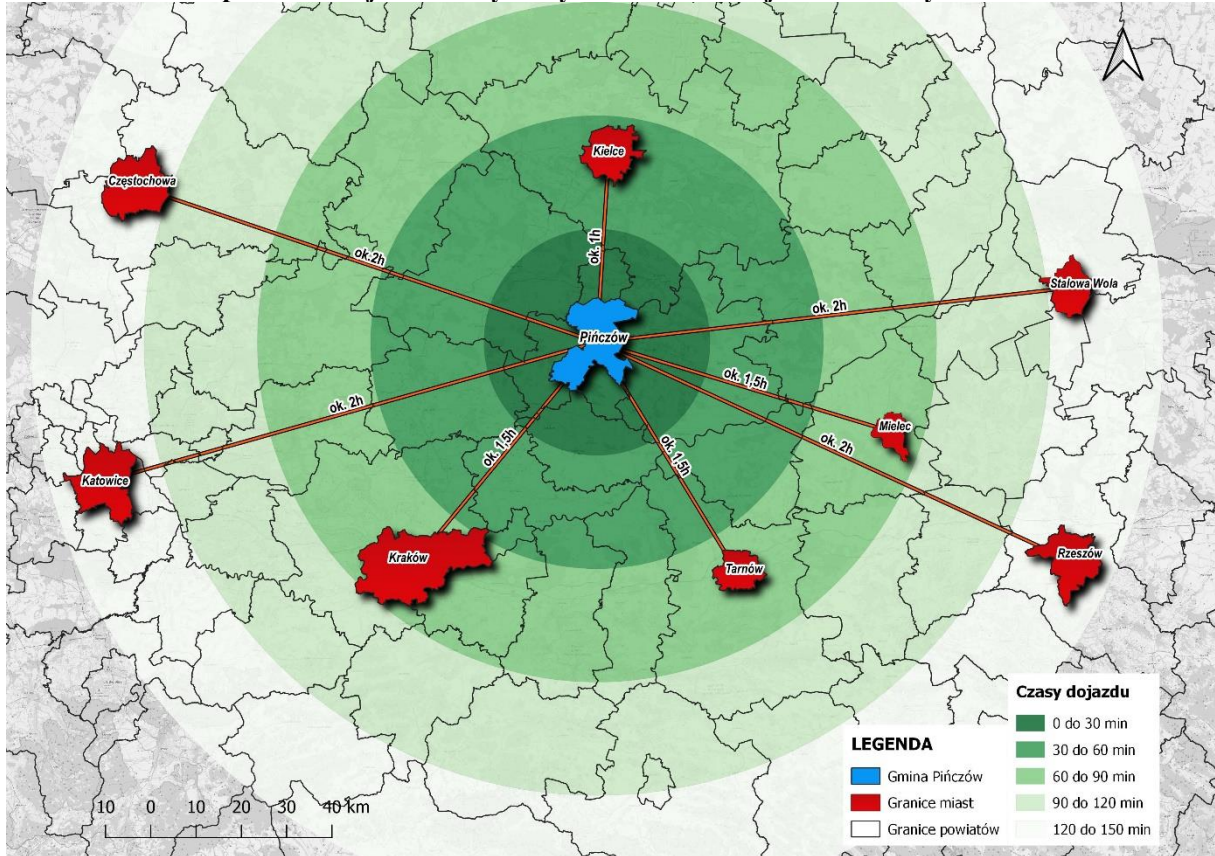
Gmina stanowi dobry punkt komunikacyjny. Przebiegają przez nią 2 drogi wojewódzkie: nr 766 (Morawica–Węchadłów) oraz nr 767 (Pińczów-Busko-Zdrój). Dodatkowo przez gminę przebiegają drogi powiatowe oraz sieć dróg gminnych. Miasto i Gmina Pińczów znajduje się w odległości około 100 km od najbliższego międzynarodowego portu lotniczego w Krakowie-Balicach, do którego dotrzeć można w przeciągu półtorej godziny oraz w odległości około 120 km od portu lotniczego Katowice-Pyrzowice. Przez teren gminy przebiega linia kolejowa normalnotorowa, tor zelektryfikowany w relacji Kielce (Sitkówka) – Busko-Zdrój oraz linia kolejowa wąskotorowa – funkcjonująca sezonowo. W odległości 10 km przebiega szerokotorowa linia kolejowa LHS (Linia Hutniczo-Siarkowa). Na mapie 3 przedstawiono sieć komunikacyjną na obszarze Gminy Pińczów, która uwzględnia przebieg dróg krajowych (kolor czerwony), dróg wojewódzkich (kolor żółty), dróg powiatowych (kolor fioletowy) i dróg kolejowych (kolor czarno-biały). Na mapie 4 przedstawiono czas dojazdu z diagnozowanej gminy do wybranych najbliższych ośrodków miejskich. Z przedstawionych danych wynika, że Gmina Pińczów jest korzystnie usytuowana. W ciągu 1 godziny można dojechać z jej obszaru do Miasta Kielce, w ciągu półtorej godziny do Miasta Kraków, Miasta Tarnów oraz Miasta Mielec. Ważnym punktem pozwalającym mieszkańcom Gminy Pińczów na szybkie przemieszczanie się do większych ośrodków miejskich jest stacja Włoszczowa Północ położona na Centralnej Magistrali Kolejowej. Punkt ten pozwala na odbycie podróży do Warszawy w niespełna 2 godziny. Ponadto stacja umożliwia podróże do zagranicznych miast, m.in. Pragi czy Budapesztu.

Mapa 3 Główna sieć komunikacyjna na terenie Miasta i Gminy Pińczów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Mapa 4 Czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich z Gminy Pińczów

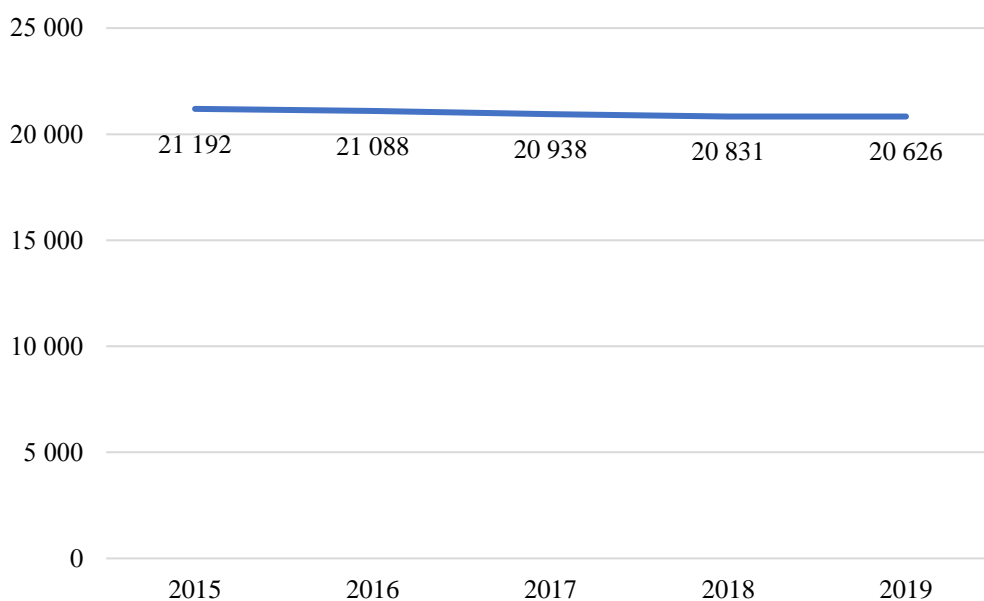
Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem programu QGIS 3.16.6 – Hannover

3. Ludność, zachodzące procesy demograficzne i rozwój w wymiarze społecznym

Z danych Urzędu Miejskiego w Pińczowie wynika, iż liczba osób zamieszkujących Gminę Pińczów w roku 2019 wynosiła 20 626, natomiast gęstość zaludnienia 98 osób/km². Liczba ludności w latach 2015–2019 spadała, przy czym ogólny trend jest malejący. Na przestrzeni prezentowanych lat liczba ludności zmalała o 566 osób, co stanowi spadek w stosunku do 2015 roku o 2,7% liczby osób ogółem. Spadek liczby ludności zanotowano w tym okresie także w Polsce o 0,14%, jak i w województwie świętokrzyskim – o 1,8%.

Na wykresie 1 przedstawiony został trend zmian liczby ludności dla Gminy Pińczów, natomiast w tabeli 1 dane ludnościowe dla gminy w porównaniu do Polski, województwa świętokrzyskiego oraz gmin sąsiednich. Z przedstawionych danych w tabeli 1 wynika, że liczba ludności na obszarze gminy systematycznie spada, co w pewnym stopniu może być utożsamiane z tendencją panującą w Polsce oraz w województwie świętokrzyskim. Spadek liczby ludności dotyczył również gmin sąsiednich i występował na podobnych poziomach (wykres 2).

Wykres 1 Liczba ludności ogółem w Gminie Pińczów w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

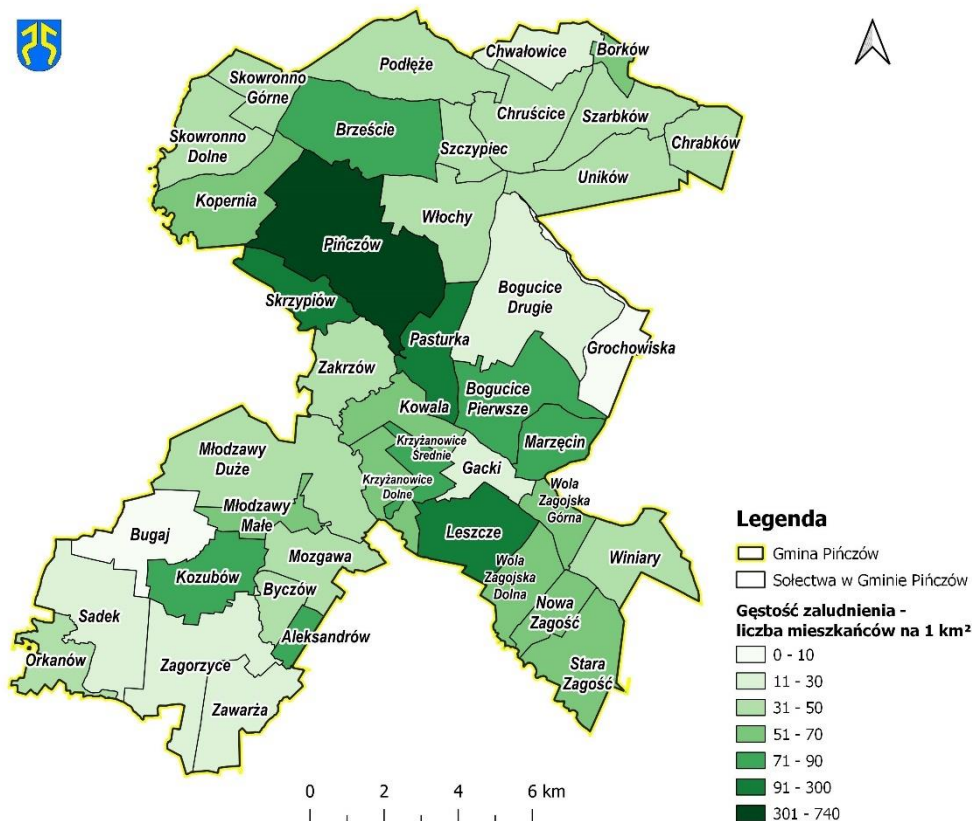
Tabela 1 Liczba ludności ogółem w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Ludność ogółem				
	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Pińczów	21 192	21 088	20 938	20 831	20 626
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	32 767	32 612	32 438	32 280	32 189
Miasto i Gmina Chmielnik	11 444	11 417	11 362	11 320	11 320
Gmina Czarnocin	3 879	3 860	3 834	3 810	3 758
Miasto i Gmina Działoszyce	5 143	5 107	5 033	4 958	4 900
Gmina Kije	4 492	4 480	4 431	4 415	4 373
Gmina Imielno	4 450	4 451	4 420	4 404	4 338
Gmina Michałów	4 716	4 644	4 634	4 606	4 564
Miasto i Gmina Wiślica	5 611	5 563	5 552	5 541	5 453
Gmina Złota	4 538	4 519	4 461	4 461	4 463
województwo świętokrzyskie	1 257 179	1 252 900	1 247 732	1 241 546	1 233 961
Polska	38 437 239	38 432 992	38 433 558	38 411 148	38 382 576

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na poniższym kartogramie (mapa 5) przedstawiona została gęstość zaludnienia w poszczególnych miejscowościach statystycznych (sołectwach) w Gminie Pińczów w 2019 roku (według danych z Urzędu Miejskiego w Pińczowie). Największym zagęszczeniem charakteryzowało się Miasto Pińczów, następnie sołectwa: Brzeście, Skrzypiów, Pasturka i Gacki. Z kolei sołectwami charakteryzującymi się najmniejszym zagęszczeniem ludności są sołectwa Bugaj i Grochowiska.

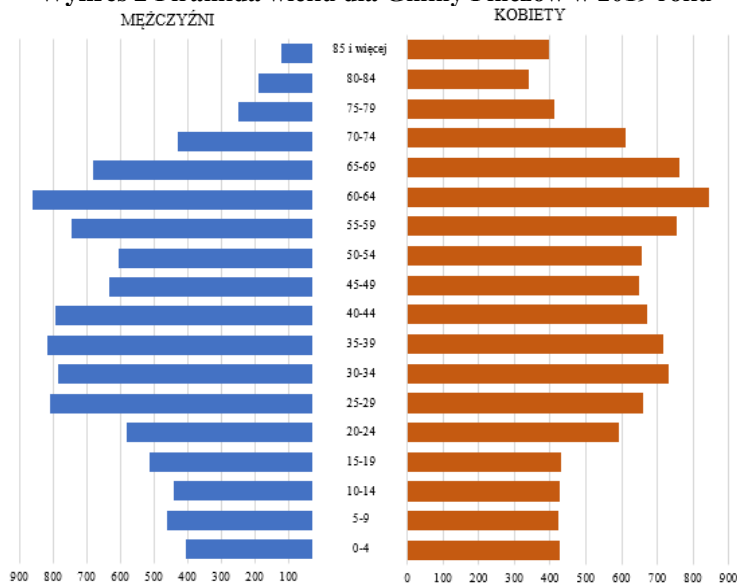
Mapa 5 Gęstość zaludnienia w poszczególnych sołectwach Gminy Pińczów w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Pińczowie, za pomocą programu QGIS

Należy również zwrócić uwagę na niże demograficzne. Pierwszy niż demograficzny ujawnia się w latach wojennych, co skutkowało zmniejszeniem się liczby ludności oraz jego echa przypadające na lata 60. Piramida płci i wieku zwięzająca się u podstawy jest charakterystyczna dla starzejącego się społeczeństwa i jest nazywana piramidą regresywną.

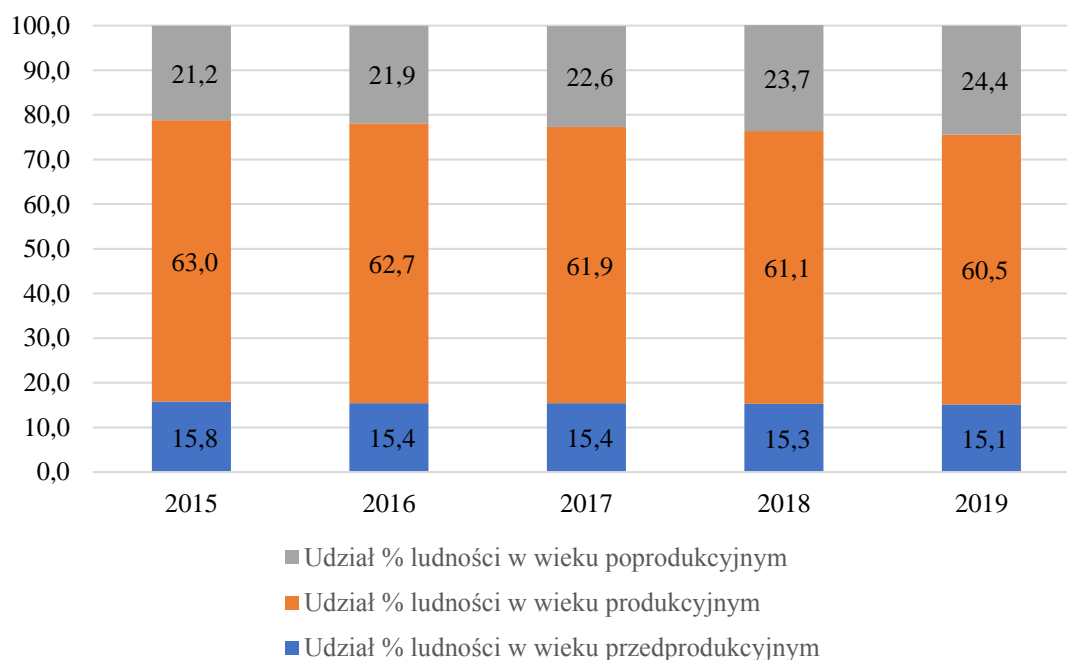
Wykres 2 Piramida wieku dla Gminy Pińczów w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności ogółem w Gminie Pińczów systematycznie i znacznie się zwiększa, jednakże trzeba zwrócić uwagę, iż jest to tendencja wojewódzka oraz ogólnokrajowa. Jak wynika z danych przedstawionych na wykresie 3, gminę charakteryzuje starzejące się społeczeństwo – udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym stale się zmniejsza. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w 2019 roku wyniósł 15,1% i był najniższy w porównaniu do Polski (18,1%) oraz województwa świętokrzyskiego (16,5%). Natomiast ludność w wieku poprodukcyjnym wynosiła 24,4% i była taka sama jak średnia dla województwa, ale wyższa niż dla Polski (21,9%) – tabela 2.

Wykres 3 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Pińczów w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

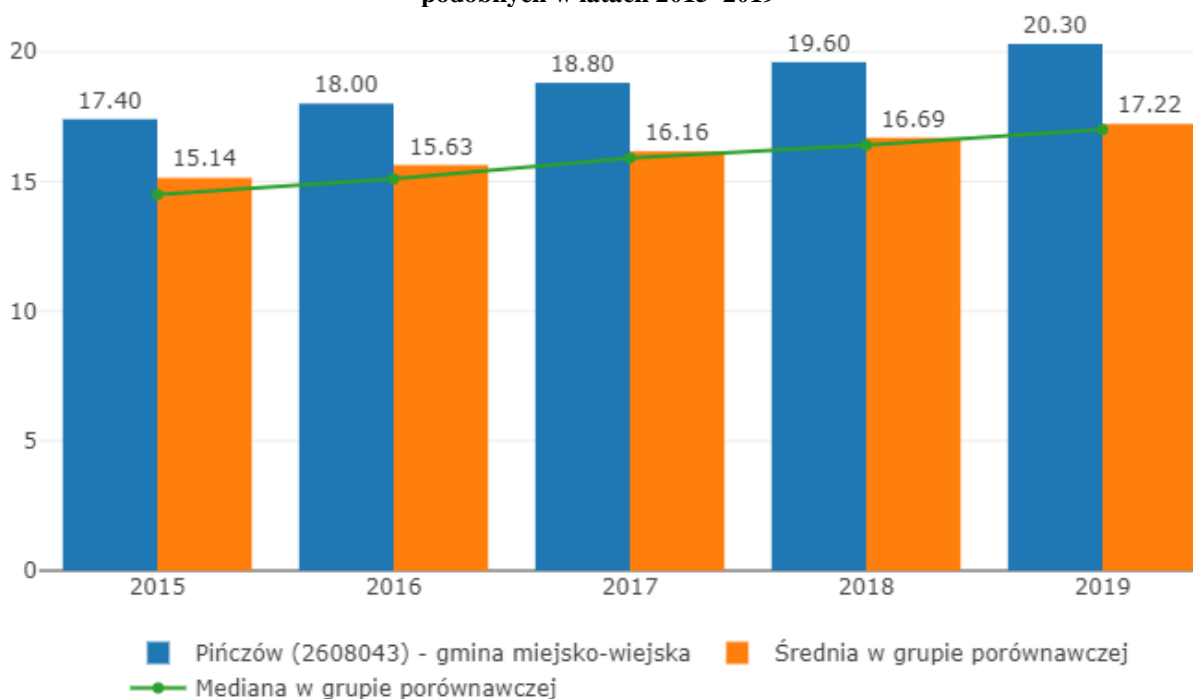
Tabela 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	przedprodukcyjny					produkcyjny					poprodukcyjny				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Pińczów	15,8	15,4	15,4	15,3	15,1	63,0	62,7	61,9	61,1	60,5	21,2	21,9	22,6	23,7	24,4
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	16,6	16,3	16,3	16,1	16,2	61,5	61,0	60,4	59,8	59,1	21,9	22,7	23,3	24,1	24,7
Miasto i Gmina Chmielnik	18,3	18,5	18,2	18,2	18,0	62,1	61,6	61,6	61,0	60,6	19,6	20,0	20,0	20,8	21,4
Gmina Czarnocin	14,5	14,0	14,0	14,0	14,1	63,7	63,2	62,8	61,8	61,1	21,8	22,7	23,2	24,3	24,9
Miasto i Gmina Działoszyce	15,2	14,9	14,8	14,5	14,7	58,4	58,2	57,8	58,2	57,6	26,3	26,9	27,4	27,3	27,7
Gmina Kije	16,6	16,4	16,4	16,4	16,1	61,4	61,2	60,7	60,2	60,0	22,0	22,4	22,9	23,4	24,0
Gmina Imielno	18,6	18,8	18,6	18,7	18,3	59,5	58,8	58,4	58,2	57,6	21,9	22,4	23,0	23,0	24,1
Gmina Michałów	18,7	18,3	18,1	18,2	18,2	59,1	58,9	58,7	58,4	58,5	22,2	22,8	23,2	23,3	23,3
Miasto i Gmina Wiślica	16,0	15,9	15,5	15,7	15,1	62,0	61,7	61,9	61,3	61,2	21,9	22,2	22,8	23,0	23,7
Gmina Złota	15,4	15,4	15,4	15,3	15,5	60,6	60,0	59,5	59,1	58,2	24,0	24,5	25,1	25,6	26,3
województwo świętokrzyskie	16,8	16,7	16,6	16,6	16,5	62,1	61,6	61,1	60,5	59,9	21,0	21,7	22,3	23,0	24,4
Polska	18,0	17,9	18,0	18,1	18,1	62,4	61,8	61,2	60,6	60,0	19,6	20,2	20,8	21,4	21,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jak wynika z zaprezentowanych danych, w Gminie Pińczów występuje problem obciążenia demograficznego, jednak są wskaźniki, które w stosunku do pozostałych porównywanych jednostek nie wyróżniają się znacznie, np. wskaźnik *liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym* (tabela 3), który pomimo systematycznego wzrostu był w 2019 roku na średnim poziomie w porównaniu do wartości dla gmin sąsiednich. W Polsce wskaźnik ten w 2019 roku wynosił 121 osób, a w województwie świętokrzyskim 144 osoby – na ich tle Gmina Pińczów osiągnęła wyższy wskaźnik – 161 osób. Podobną sytuację można zaobserwować w przypadku wskaźnika starości, tj. *odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej*, który z roku na rok jest coraz wyższy w Gminie Pińczów i innych porównywanych jednostkach administracyjnych (tabela 3). Wartość wskaźnika dla gminy na przestrzeni lat 2015–2019 utrzymywała się ponad średnią w grupie gmin podobnych (wykres 4).

Wykres 4 Wskaźnik starości – odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej w Gminie Pińczów i w gminach podobnych w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 19.10.2021 r.

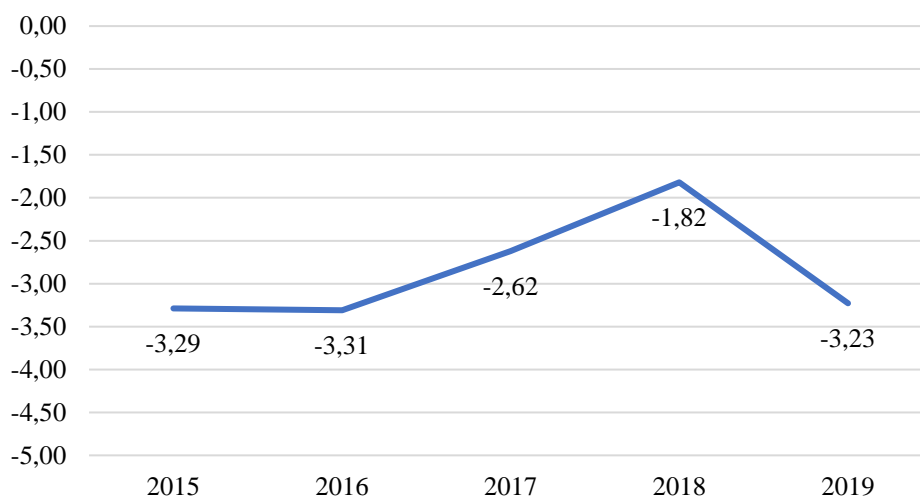
Tabela 3 Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Nazwa	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym					ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym					odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Pińczów	134	143	147	155	161	34	35	37	39	40	17	18	19	20	20
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	131	139	143	150	152	36	37	39	40	42	18	19	19	20	21
Miasto i Gmina Chmielnik	107	108	111	114	119	32	32	33	34	35	17	17	17	18	18
Gmina Czarnocin	151	162	166	174	177	34	36	37	39	41	19	20	19	20	21
Miasto i Gmina Działoszyce	173	181	185	189	189	45	46	47	47	48	22	23	23	23	24
Gmina Kije	132	137	139	142	149	36	37	38	39	40	19	19	19	20	20
Gmina Imielno	118	119	123	123	131	37	38	39	40	42	18	18	19	20	21
Gmina Michałów	119	125	128	128	128	38	39	40	40	40	19	20	20	20	20
Miasto i Gmina Wiślica	137	140	148	147	157	35	36	37	38	39	18	19	19	19	20
Gmina Złota	156	159	163	167	170	40	41	42	43	45	20	20	21	22	23
województwo świętokrzyskie	125	130	134	139	144	34	35	37	38	40	17	18	18	19	20
Polska	109	113	116	118	121	31	33	34	35	37	16	16	17	18	18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

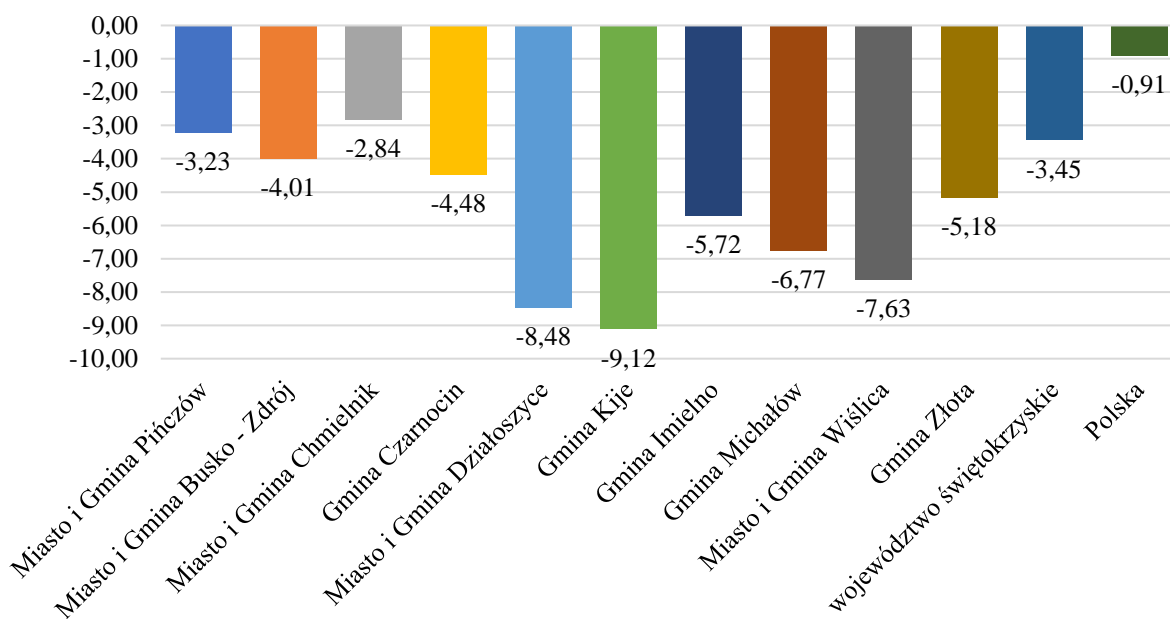
Wskaźnikiem wpływającym na strukturę ludnościową jest wskaźnik *przyrost naturalny na 1000 ludności*. W Gminie Pińczów przyrost naturalny w każdym z analizowanych lat był na ujemnym poziomie, a jego wartości wahały się (wykres 5). W najlepszej sytuacji gmina była w 2018 r., gdy wskaźnik ten był na poziomie: -1,82. W innych prezentowanych latach wskaźnik przyjmował wartości niższe, a w 2019 roku: -3,23. Zarówno Gmina Pińczów, jak i wszystkie inne jednostki, z którymi porównywane są jej wskaźniki, charakteryzowały się w 2019 r. większą liczbą zgonów niż urodzeń – ujemny przyrost naturalny – wykres 6.

Wykres 5 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Pińczów w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

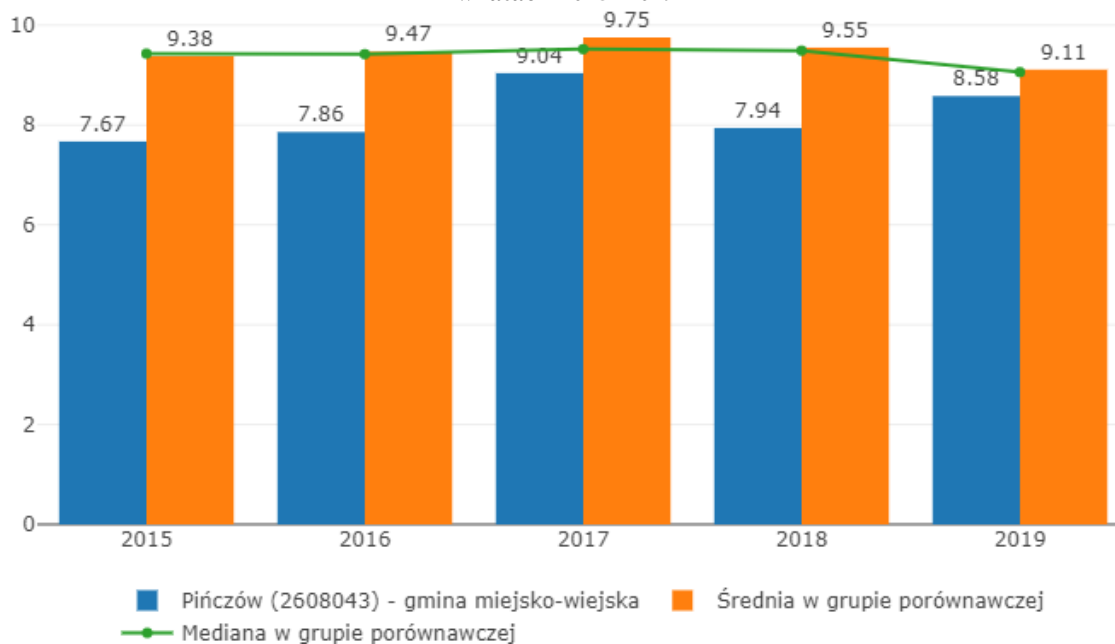
Wykres 6 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jednym z podstawowych komponentów ruchu naturalnego ludności, obok liczby zgonów i przyrostu naturalnego, jest liczba urodzeń. Na wykresie 7 przedstawiono wartości wskaźnika *urodzenia żywe na 1000 ludności* dla Gminy Pińczów i średnią w gminach podobnych w latach 2015–2019. Poniższy wykres wskazuje na niekorzystną sytuację w Gminie Pińczów w porównaniu do średniej w gminach podobnych – na przestrzeni lat gmina charakteryzowała się zawsze niższym wskaźnikiem urodzeń żywych. Jest to negatywne zjawisko, które wraz z problem starzenia się społeczeństwa, wpływa na niski potencjał demograficzny gminy.

Wykres 7 Urodzenia żywe na 1000 ludności – wartości dla Gminy Pińczów i średnia dla gmin podobnych w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 19.10.2021 r.

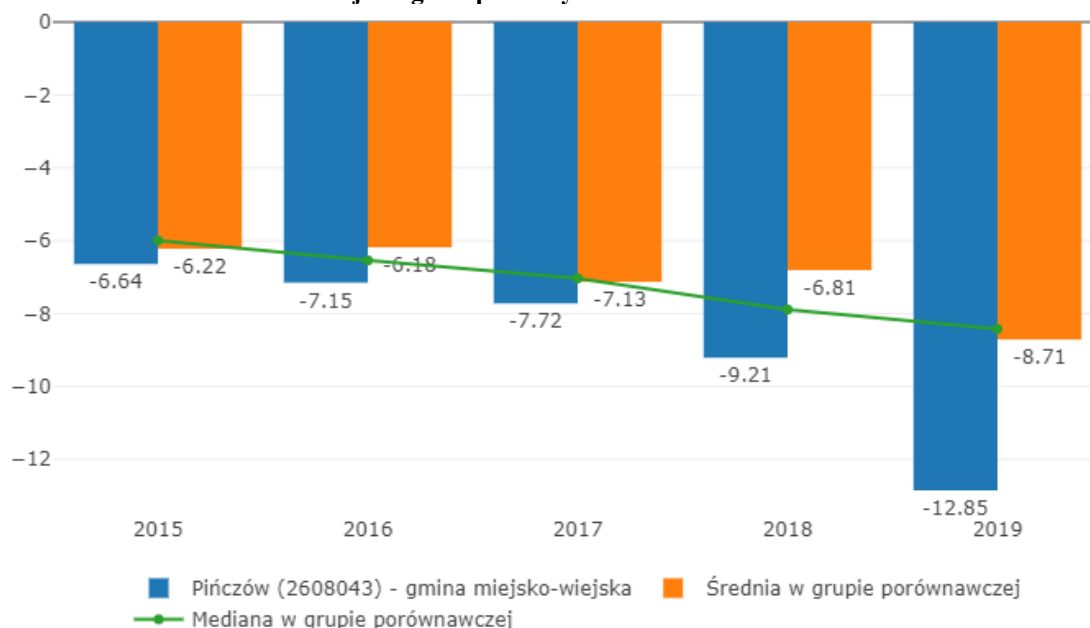
Istotne w kontekście ilości i struktury ludności w danym miejscu jest też saldo migracji, stanowiące różnicę między napływem a odpływem ludności z danego obszaru w określonym czasie. Migracje stanowią jeden z najważniejszych (po liczbie urodzeń i zgonów) czynników kształtujących liczbę ludności na danym obszarze. Saldo migracji podawane w przeliczeniu na 1 000 ludności dla Gminy Pińczów wynosiło w 2019 r.: -6,4, co stanowi wartość jedną z najniższych pośród gmin sąsiednich, województwa i Polski i świadczy o największym deficycie ilości mieszkańców, a dodatkowo na przestrzeni analizowanych lat wskaźnik ten stale ulegał pogorszeniu. Województwo świętokrzyskie boryka się z odpływem ludności i charakteryzuje się niekorzystnymi wskaźnikami w tym zakresie, a wskaźniki dla Gminy Pińczów są nie tylko ujemne, ale też zdecydowanie gorsze w kontekście salda migracji, niż średnia dla województwa. Jest to zjawisko bardzo niekorzystne i wiąże się z odpływem mieszkańców (tabela 4).

Tabela 4 Saldo migracji na 1000 ludności w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Nazwa	saldo migracji ogółem na 1000 ludności				
	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Pińczów	brak danych	-2,3	-4,2	-4,3	-6,4
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	brak danych	-1,8	-1,1	-1,0	-1,4
Miasto i Gmina Chmielnik	brak danych	-1,9	0,3	-1,9	-2,2
Gmina Czarnocin	brak danych	-1,0	0,0	-3,1	-6,6
Miasto i Gmina Działoszyce	brak danych	-2,3	-6,3	-0,4	-1,0
Gmina Kije	brak danych	1,3	0,5	2,7	0,2
Gmina Imielno	brak danych	0,7	-3,6	2,9	-5,4
Gmina Michałów	brak danych	-5,1	-2,8	5,2	-1,5
Miasto i Gmina Wiślica	brak danych	-0,2	-1,4	1,3	-6,7
Gmina Złota	brak danych	-0,7	-0,9	-0,5	2,7
województwo świętokrzyskie	brak danych	-1,4	-1,8	-2,0	-2,8
Polska	brak danych	0,0	0,0	0,1	0,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Istotne zarówno w kontekście struktury wieku, rynku pracy, jak i kapitału społecznego, są ruchy migracyjne ludzi młodych. Na wykresie 8 przedstawiono wskaźnik *saldo migracji osób w wieku 15–39 lat na 1000 osób* w Gminie Pińczów i w gminach podobnych w latach 2015–2019. Jak można zauważyć na poniższym wykresie, wartość tego wskaźnika dla Gminy Pińczów jest ujemna, z tendencją spadkową (od 2015 r.), a stosunek odpływu do napływu ludzi młodych z terenu gminy jest znacznie większy niż średnio w gminach z grupy porównawczej.

Wykres 8 Saldo migracji osób w wieku 15–39 lat na 1000 osób w Gminie Pińczów w porównaniu do średniej dla gmin podobnych w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 19.10.2021 r.

Ważnym czynnikiem świadczącym o potencjale demograficznym danego obszaru jest rozwój budownictwa mieszkaniowego, który można ocenić za pomocą wskaźników: *liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców* oraz *liczba wydawanych pozwoleń na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu 10 000 mieszkańców*. Wskaźniki te przedstawiono w tabelach 5 i 6 – wartości dla Gminy Pińczów są jednymi z najniższych na tle innych jednostek.

Ilość mieszkań na 1000 ludności w Gminie Pińczów w analizowanym okresie wahała się. Najwyższą wartość wskaźnik osiągnął w 2018 r. – 3 mieszkania na 1000 ludności, jednakże w następnym roku wartość wykazała spadek i wynosiła 1 mieszkanie. Jest to niska ilość mieszkań w porównaniu do średniej w województwie (3), jak i w Polsce (5). W 2019 r. żadna z gmin sąsiednich nie wykazała niższej wartości tego wskaźnika od Gminy Pińczów, jednak trzy gminy osiągnęły taką samą wartość wskaźnika: Gmina Czarnocin, Gmina Działoszyce oraz Gmina Złota. Porównując wskaźnik *liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców* można zauważyć, że w tym zakresie sytuacja Gminy Pińczów również ulegała wahaniom na przestrzeni badanego okresu. W 2019 r. wartość wskaźnika wyniosła 1, co w stosunku do porównywanych jednostek było niekorzystnym wynikiem. Taką samą wartość wskaźnika odnotowano w 2019 r. dla Gminy Czarnocin, Gminy Działoszyce oraz Gminy Złota (tabela 5).

Tabela 5 Struktura mieszkalnictwa w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Mieszkania na 1 000 ludności					Nowe budynki mieszkalne na 1 000 ludności				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Pińczów	2	2	2	3	1	2	1	2	2	1
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	2	3	4	4	5	3	3	4	3	3
Miasto i Gmina Chmielnik	3	2	2	2	2	3	2	2	2	2
Gmina Czarnocin	0	0	1	0	1	0	0	1	0	1
Miasto i Gmina Działoszyce	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1
Gmina Kije	5	3	3	4	3	5	3	3	4	3
Gmina Imielno	3	3	3	4	3	3	3	3	4	3
Gmina Michałów	2	3	2	4	3	2	3	2	3	3
Miasto i Gmina Wiślica	2	3	3	4	2	2	3	3	4	2
Gmina Złota	1	2	1	2	1	1	2	1	2	1
województwo świętokrzyskie	3	2	3	3	3	2	2	2	2	2
Polska	4	4	5	5	5	2	2	2	2	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Należy zwrócić również uwagę na to, iż na osiedlu w Pińczowie zlokalizowana jest zabudowa wielorodzinna należąca do spółdzielni mieszkaniowej, a w planach jest rozbudowa osiedla z mieszkaniami wielorodzinnymi.

Wartość wskaźnika *pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 000 mieszkańców* (tabela 6) dla Gminy Pińczów wzrosła w 2019 r. (22) w stosunku do wartości z 2018 r. (19), a dodatkowo w 2019 r. była niższa w porównaniu do większości gmin sąsiednich (wartości niższe tylko w Gminie Czarnocin, Gminie Działoszyce oraz Gminie Złota).

Tabela 6 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 000 mieszkańców w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2018–2020

Jednostka terytorialna	Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 000 mieszkańców		
	2018	2019	2020
Miasto i Gmina Pińczów	19	22	18
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	34	35	39
Miasto i Gmina Chmielnik	43	23	29
Gmina Czarnocin	18	21	11
Miasto i Gmina Działoszyce	6	12	14
Gmina Kije	29	50	28
Gmina Imielno	36	41	23
Gmina Michałów	46	26	24
Miasto i Gmina Wiślica	32	29	17
Gmina Złota	4	18	7
województwo świętokrzyskie	24	24	25
Polska	25	26	28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

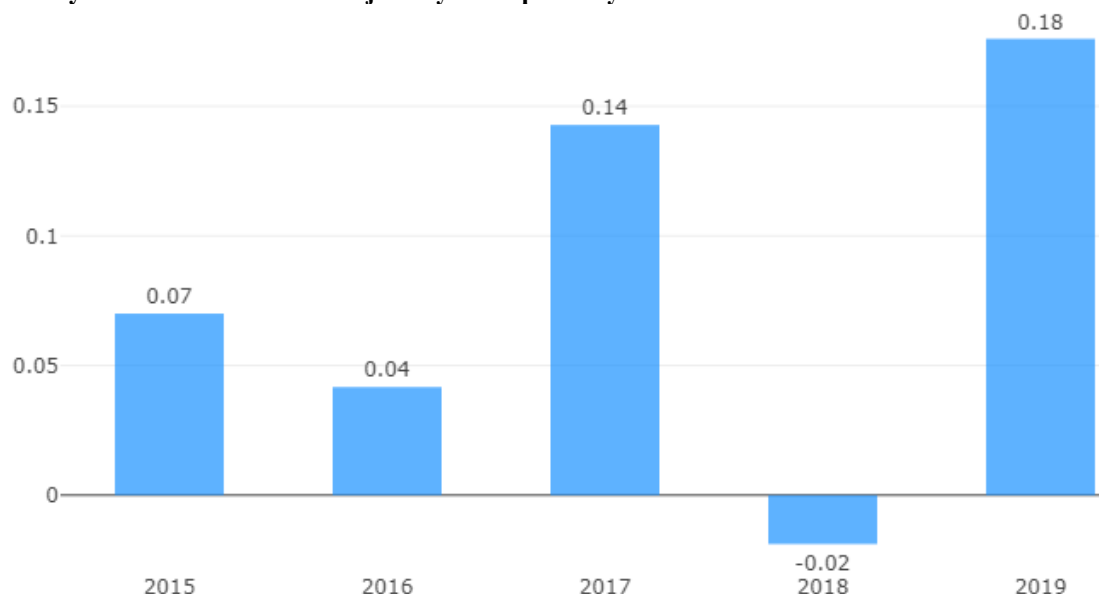
Oprócz danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego, do analizy sytuacji rozwojowej Gminy Pińczów wykorzystano narzędzie opracowane przez Związek Miast Polskich, tj. Monitor Rozwoju Lokalnego. Narzędzie to pozwala na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy. Należy podkreślić, iż MRL to nie ocena w kategoriach bezwzględnych – a zawsze w porównaniu z tym, co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą. Grupę porównawczą stanowią 74 gminy miejsko-wiejskie, które cechuje gospodarka ekstensywna.

Jednym z wymiarów poddanych ocenie w ramach MRL jest wymiar społeczny. Na rysunku 1 przedstawiony został wskaźnik rozwoju gminy w wymiarze społecznym, na który składa się 5 obszarów badawczych:

- dostępność i jakość usług oraz infrastruktury (Obszar 5);
- dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie (Obszar 6);
- zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy (Obszar 7);
- poziom bezpieczeństwa (Obszar 8);
- sytuacja demograficzna (Obszar 9).

Jak można zauważyć na rysunku 1, wskaźnik rozwoju w sferze społecznej był w analizowanym okresie w Gminie Pińczów na poziomie dodatnim, z wyjątkiem roku 2018, gdy wartość wskaźnika wynosiła -0,02. Najwyższą wartość wskaźnik osiągnął w 2019 r.

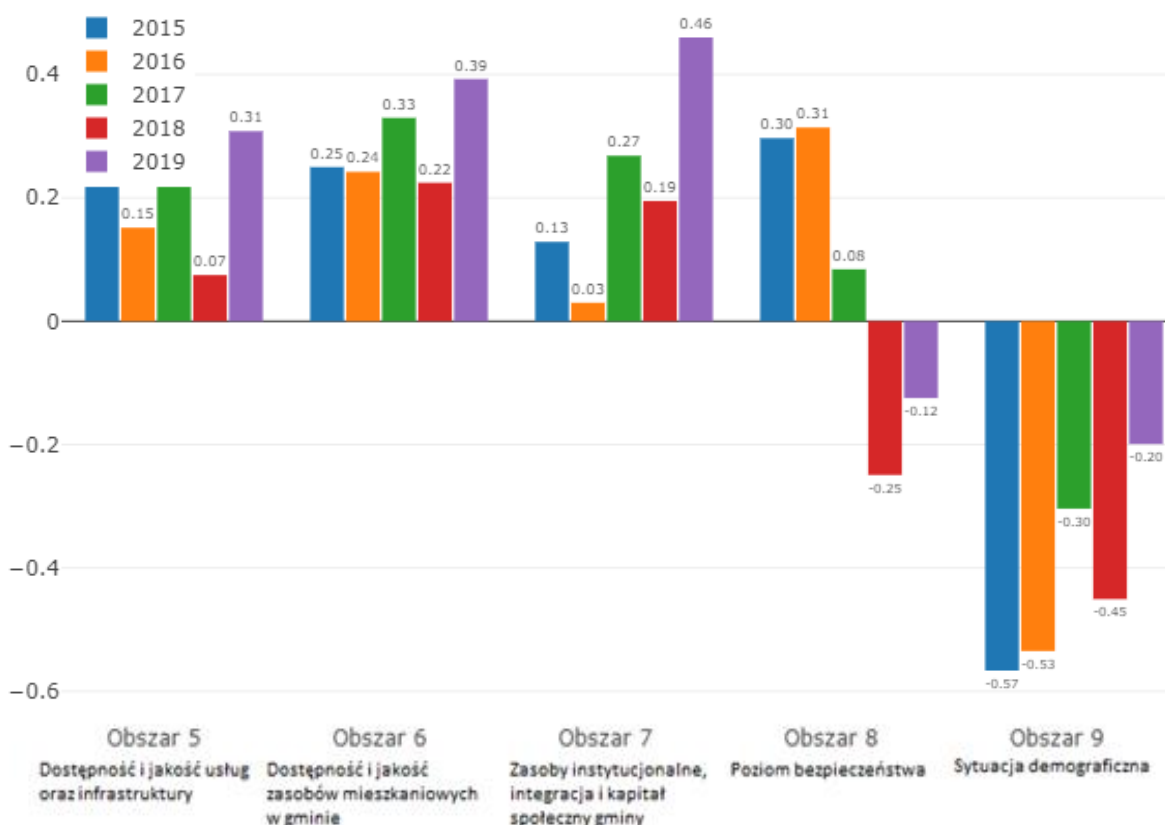
Rysunek 1 Wskaźnik rozwoju – wymiar społeczny w Gminie Pińczów w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 19.10.2021 r.

Jak wynika z rysunku 2, Gmina Pińczów najlepiej wypadła w obszarze 6, na który składają się dostępność oraz jakość zasobów mieszkaniowych. Z kolei najslabiej – w obszarze 9, na który składa się sytuacja demograficzna, co potwierdzają wskazane wyżej dane statystyczne dotyczące demografii. Położenie w tym podobszarze jest najmniej korzystne, ale ulega stopniowemu polepszeniu. Niekorzystna sytuacja demograficzna w gminie związana jest ze starzejącym się społeczeństwem i wysokim wskaźnikiem salda migracji.

Rysunek 2 Wskaźnik rozwoju społecznego w latach 2015–2019 w Gminie Pińczów

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 19.10.2021 r.

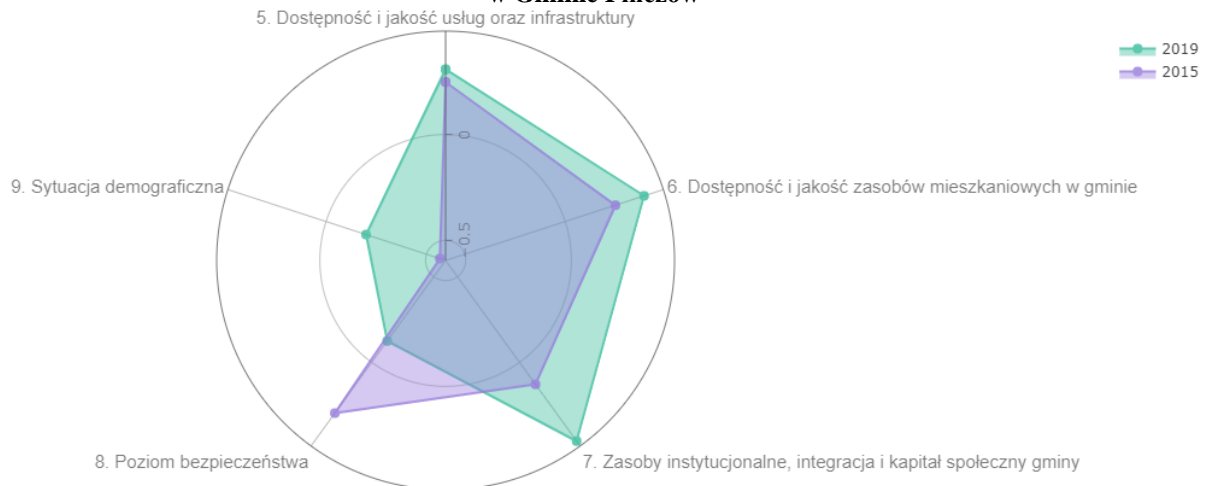
Na ujemne wartości wskaźnika rozwoju w obszarze *Sytuacja demograficzna*, wpływają przede wszystkim wskaźniki:

- zmiana liczby mieszkańców w ostatnich 5 latach jako % ludności w roku bazowym: dla Gminy Pińczów w 2019 r. – (-) 2,67, średnia w grupie porównawczej w 2019 r. – (-) 1,56;
- ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym: dla Gminy Pińczów w 2019 r. – 161,20, średnia w grupie porównawczej w 2019 r. – 120,02;
- ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym: dla Gminy Pińczów w 2019 r. – 40,40, średnia w grupie porównawczej w 2019 r. – 34,02;
- liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 15-64 lata: dla Gminy Pińczów w 2019 r. – 30,20, średnia w grupie porównawczej w 2019 r. – 25,44;
- przyrost naturalny w ostatnich 3 latach na 1000 ludności: dla Gminy Pińczów w 2019 r. – (-) 7,76, średnia w grupie porównawczej w 2019 r. – (-) 4,89;

- saldo migracji na 1000 osób (średnia 3-letnia): dla Gminy Pińczów w 2019 r. – (-) 4,97, średnia w grupie porównawczej w 2019 r. – (-) 2,90;
- saldo migracji osób w wieku 15-39 lat na 1000 osób: dla Gminy Pińczów w 2019 r. – (-) 12,85, średnia w grupie porównawczej w 2019 r. – (-) 8,71.

Kolejnym zobrazowaniem wyżej przedstawionych obszarów oraz rozwoju danej gminy jest porównanie sytuacji między 2015 a 2019 rokiem na wykresie radialnym, w którym to wartość „0” oznacza grupę porównawczą w stosunku do danej gminy (rysunek 3). Gdy wskaźniki przyjmują wartość dodatnią, oznacza to, iż sytuacja jest lepsza niż w porównywanej grupie, jeśli ujemną – sytuacja jest gorsza niż w pozostałych porównywanych jednostkach.

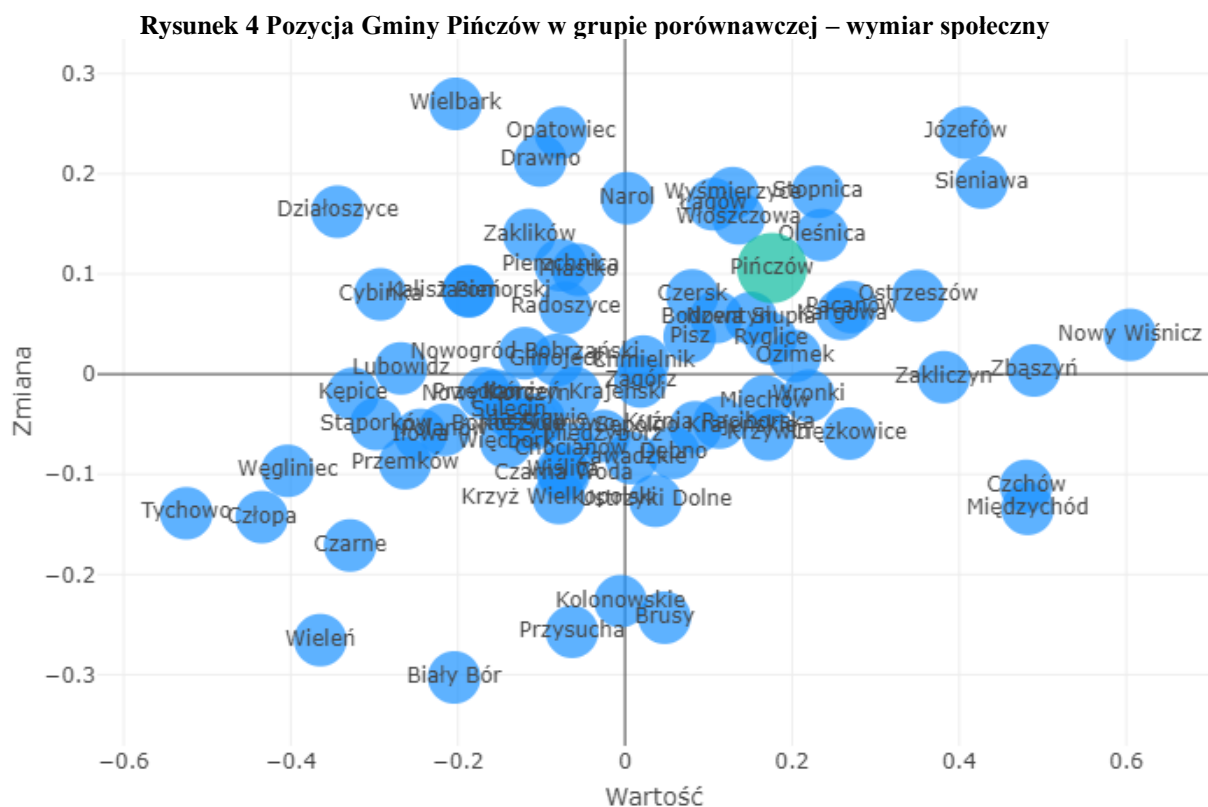
Rysunek 3 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru społecznego na początku i końcu badanego okresu w Gminie Pińczów

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 19.10.2021 r.

Na rysunku 3 wskazano wartości wskaźnika rozwoju Gminy Pińczów w poszczególnych obszarach wymiaru społecznego w 2019 r. w odniesieniu do 2015 r. W przypadku Gminy Pińczów w 2019 r. gorzej niż w grupie porównawczej prezentował się obszar 8 – poziom bezpieczeństwa (-0,12) oraz obszar 9 – sytuacja demograficzna (-0,20). Pozostałe obszary: 5, 6 oraz 7 osiągnęły lepsze wartości niż w grupie porównawczej. We wszystkich obszarach, poza obszarem 8 (poziom bezpieczeństwa), nastąpiła poprawa sytuacji względem 2019 r.

Na rysunku 4 zaprezentowana została pozycja Gminy Pińczów w odniesieniu do swojej grupy porównawczej. Jak zostało wskazane w metodyce opracowania Diagnozy, Gmina Pińczów należy, zgodnie z podziałem w Monitorze Rozwoju Lokalnego, do grupy gmin miejsko-wiejskich, charakteryzujących się gospodarką ekstensywną.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 19.10.2021 r.

Jak wynika z rysunku 4, Gmina Pińczów w wymiarze społecznym mieści się w I ćwiartce (wartość: 0,18, zmiana: 0,1), co oznacza, iż sytuacja gminy jest lepsza niż średnia w grupie porównawczej oraz następuje polepszenie sytuacji względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej. Reasumując – wskaźnik jest „lepszy” niż w grupie porównawczej i przewaga się zwiększa.

4. Gospodarka i rynek pracy

Sytuację gospodarczą Gminy Pińczów odzwierciedlają wskaźniki gospodarcze tj. *liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności, jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności, podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców*. Na obszarze Gminy Pińczów w 2019 roku zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON było łącznie 797 w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Wskaźnik ten z roku na rok się zwiększał, jednak w dalszym ciągu jest to wartość poniżej średniej w Polsce i województwie świętokrzyskim. W tabeli 7 przedstawiono wskaźniki gospodarcze w latach 2015–2019 w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski. Następnie wybrane wskaźniki zobrazowano na wykresach, przedstawiono między innymi trendy dla poszczególnych wskaźników gospodarczych dla Gminy Pińczów w latach 2015–2019 oraz porównanie do ww. jednostek terytorialnych.

Wartość wskaźnika *podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym* w Gminie Pińczów w latach 2015–2019 zwiększyła się o 13 i w ostatnim badanym roku wyniosła 132. Wynik ten w porównaniu do gmin sąsiednich (tabela 7) jest gorszy jedynie od dwóch jednostek administracyjnych: Gminy Busko-Zdrój (188) oraz Gminy Chmielnik (133), jednak jest dużo niższy niż średnia wojewódzka (158) i krajowa (196).

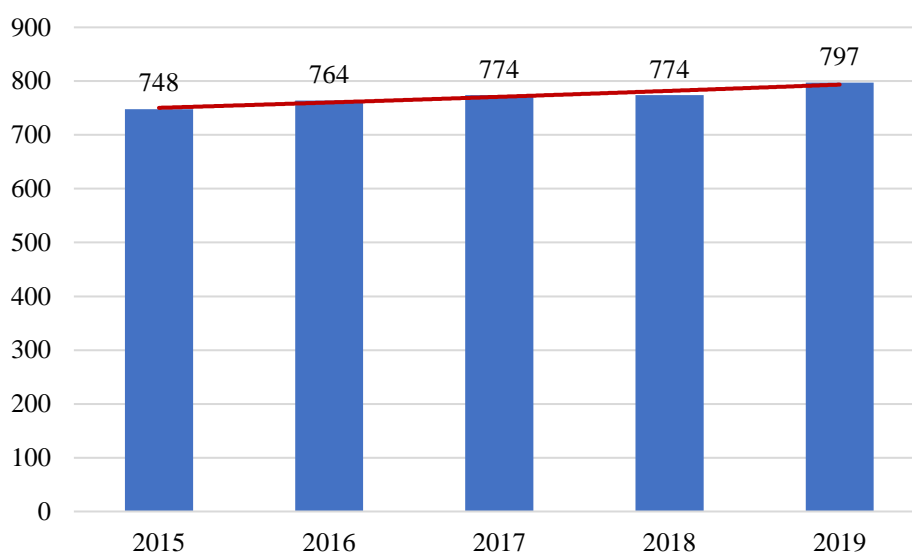
Tabela 7 Wskaźniki gospodarcze dla Gminy Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności					Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności					Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym					Podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym					Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Pińczów	748	764	774	774	797	61	62	66	64	61	97	100	107	105	101	119	122	125	127	132	536	542	549	554	574
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	1 028	1 047	1 062	1 077	1 109	73	80	80	79	80	119	131	133	132	135	167	172	176	180	188	823	835	846	866	892
Miasto i Gmina Chmielnik	654	673	714	750	806	58	84	100	90	98	94	137	163	148	161	105	109	116	123	133	516	535	573	606	653
Gmina Czarnocin	400	425	428	478	535	63	67	68	77	88	31	39	42	58	69	49	61	66	93	113	281	308	313	352	396
Miasto i Gmina Działoszyce	509	511	546	561	561	87	88	95	96	98	41	29	44	68	40	70	51	76	118	71	377	376	409	422	422
Gmina Kije	548	583	600	589	627	89	95	99	98	105	45	67	69	68	73	72	109	115	113	122	407	422	440	433	462
Gmina Imielno	434	454	459	506	533	73	77	79	87	93	36	43	43	77	48	60	73	74	133	84	328	339	355	384	408
Gmina Michałów	532	543	527	536	570	90	92	90	92	97	42	53	30	43	55	72	91	52	74	94	407	409	393	408	445
Miasto i Gmina Wiślica	533	566	596	635	662	30	52	65	101	47	49	84	105	165	78	86	91	97	104	108	438	473	501	507	524
Gmina Złota	540	549	601	605	616	89	91	101	102	106	39	35	65	56	59	65	59	109	95	100	388	394	444	457	462
województwo świętokrzyskie	880	887	900	916	944	71	73	77	86	76	114	118	127	142	128	142	144	147	152	158	671	671	680	702	722
Polska	1 089	1 103	1 121	1 136	1 175	94	91	94	102	99	150	147	154	169	165	174	178	183	188	196	773	772	781	810	837

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

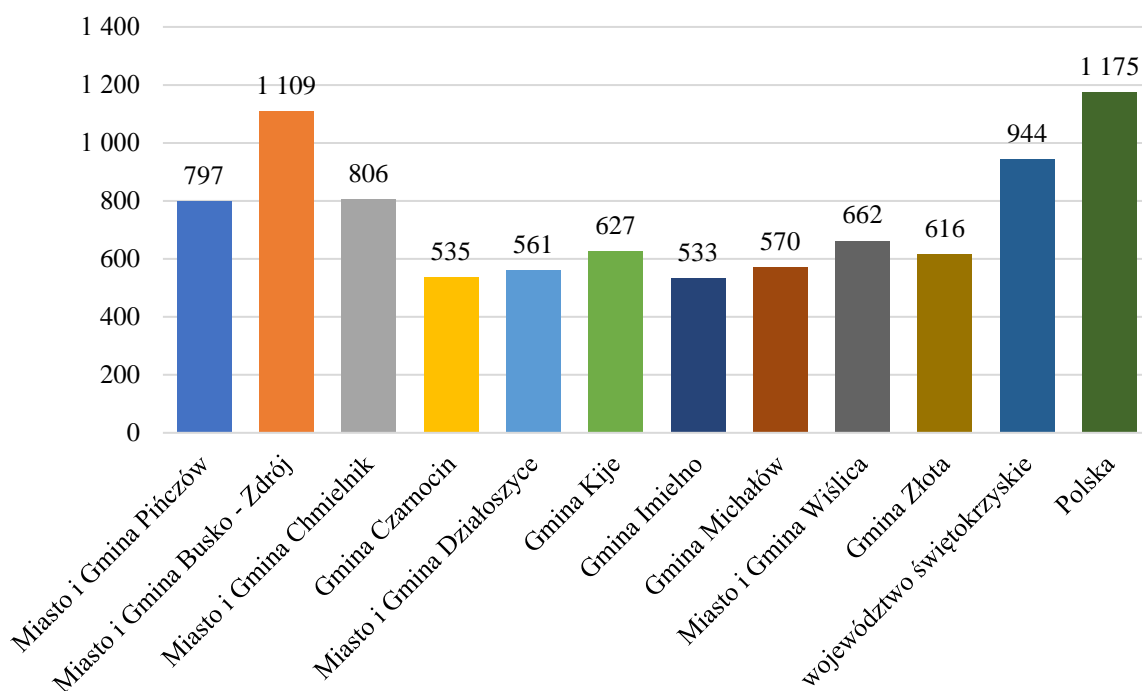
W Gminie Pińczów można zauważyć coroczny wzrost podmiotów wpisanych do rejestru REGON (wykres 10). W porównaniu do gmin sąsiednich, województwa oraz Polski, Gmina Pińczów wypada dobrze, jednak wartość wskaźnika jest niższa niż w Gminie Busko-Zdrój, Gminie Chmielnik, województwie i kraju (wykres 11). Wśród gmin sąsiednich, najwyższa wartość wskaźnika w 2019 r. charakteryzowała Gminę Busko-Zdrój (1 109 podmiotów).

Wykres 9 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Pińczów w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

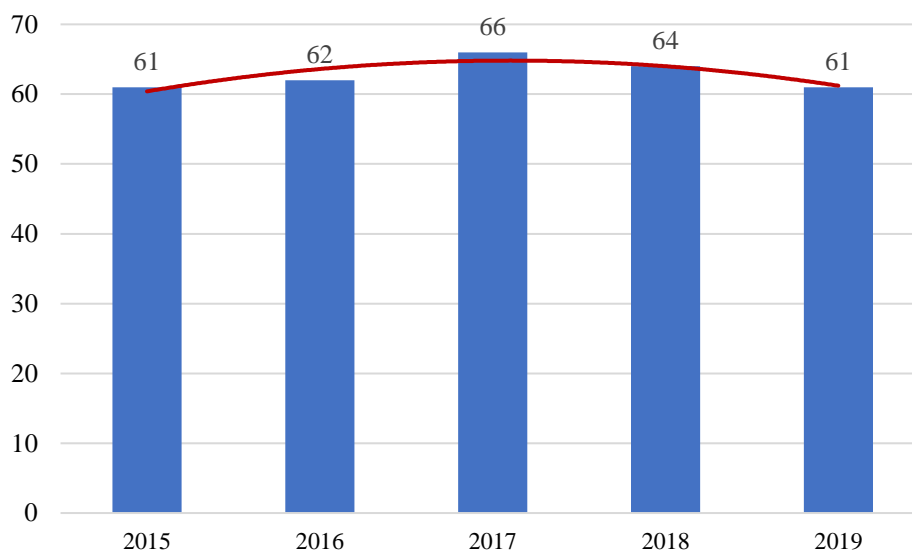
Wykres 10 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

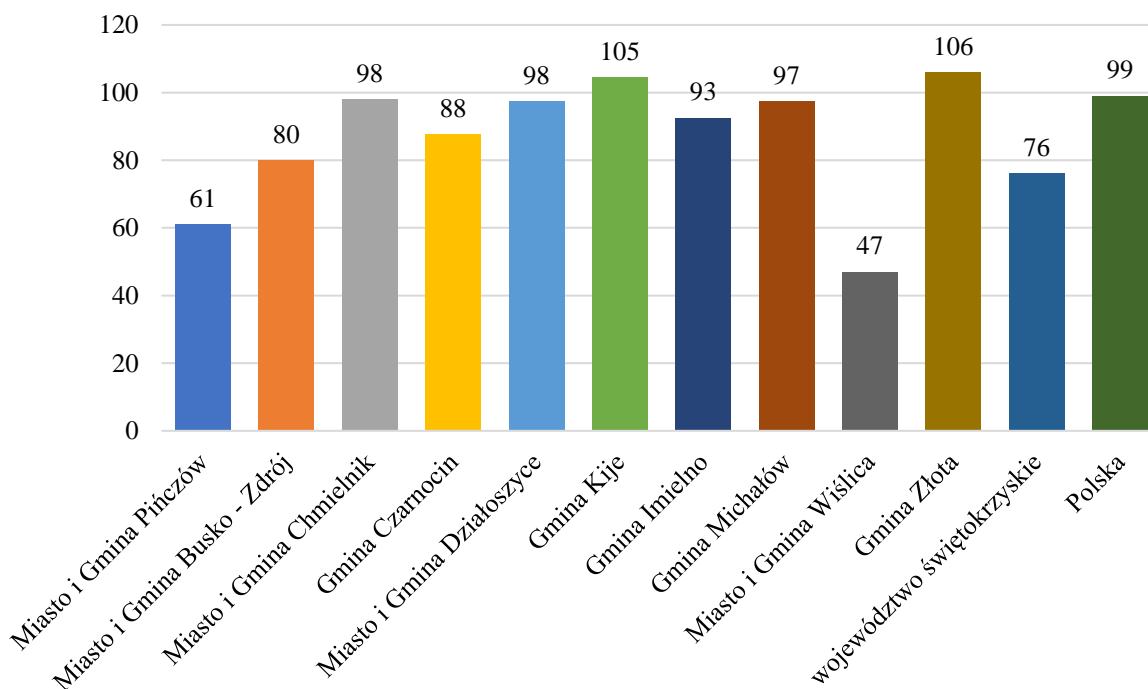
W przypadku wskaźnika *jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności*, najwyższą wartość dla Gminy Pińczów zanotowano w 2017 r. (66) i od tamtej pory systematycznie spada, natomiast w ostatnim badanym roku wyniosła 61 (wykres 12). W porównaniu do gmin sąsiednich, województwa i Polski (wykres 13) diagnozowana gmina w 2019 r. wypadła niekorzystnie – niższą wartość wskaźnika zanotowano tylko w Gminie Wiślica (54).

Wykres 11 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Pińczów w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

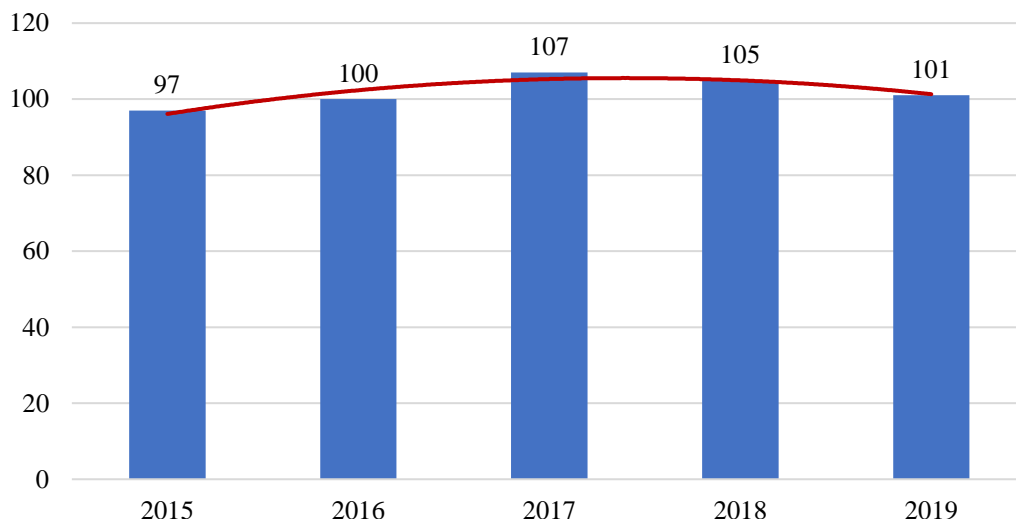
Wykres 12 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

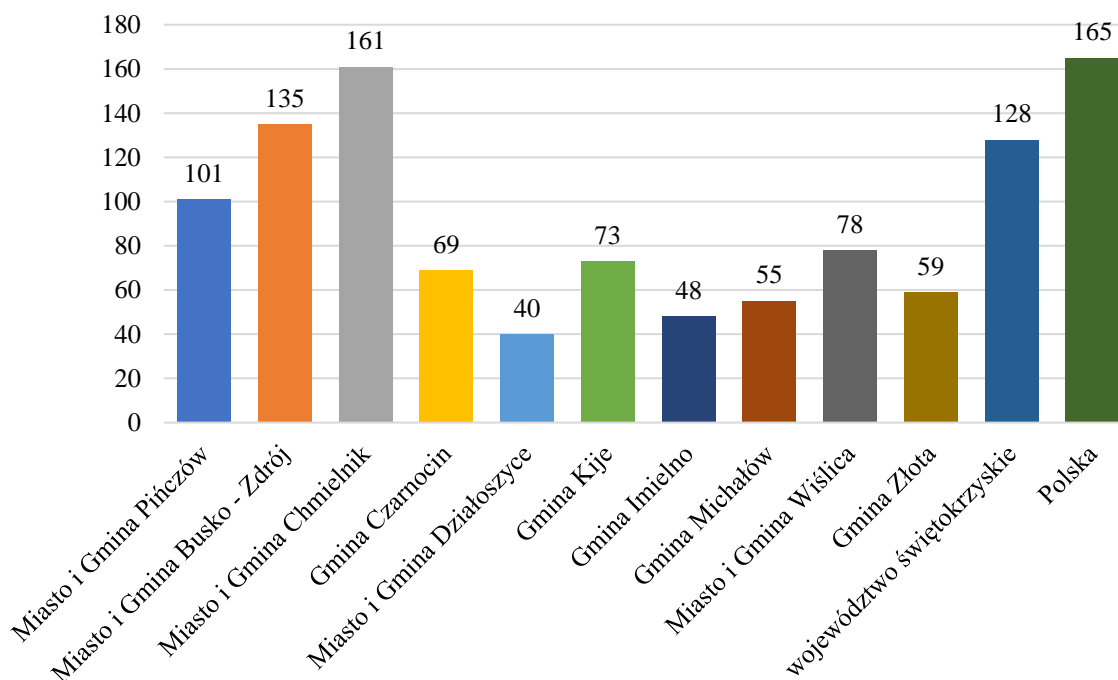
Wskaźnik *podmioty nowo zarejestrowane na 10 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym* w 2019 roku wynosił dla Gminy Pińczów 101 (wykres 14). W porównaniu ze średnią wojewódzką (128) i krajową (165), diagnozowana gmina wypadła gorzej, jednak w porównaniu do gmin sąsiednich, wartość tego wskaźnika osiągnęła jedną z wyższych wartości (wykres 15).

Wykres 13 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Pińczów w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

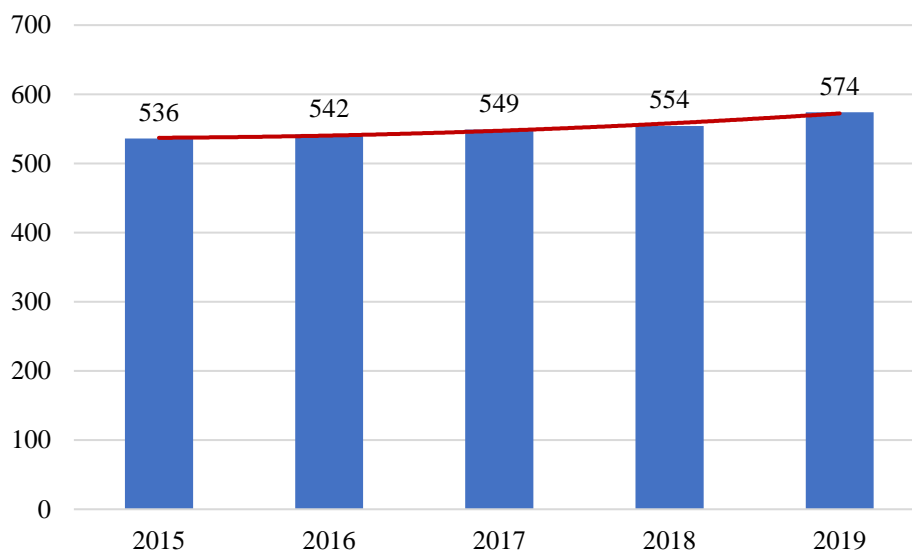
Wykres 14 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

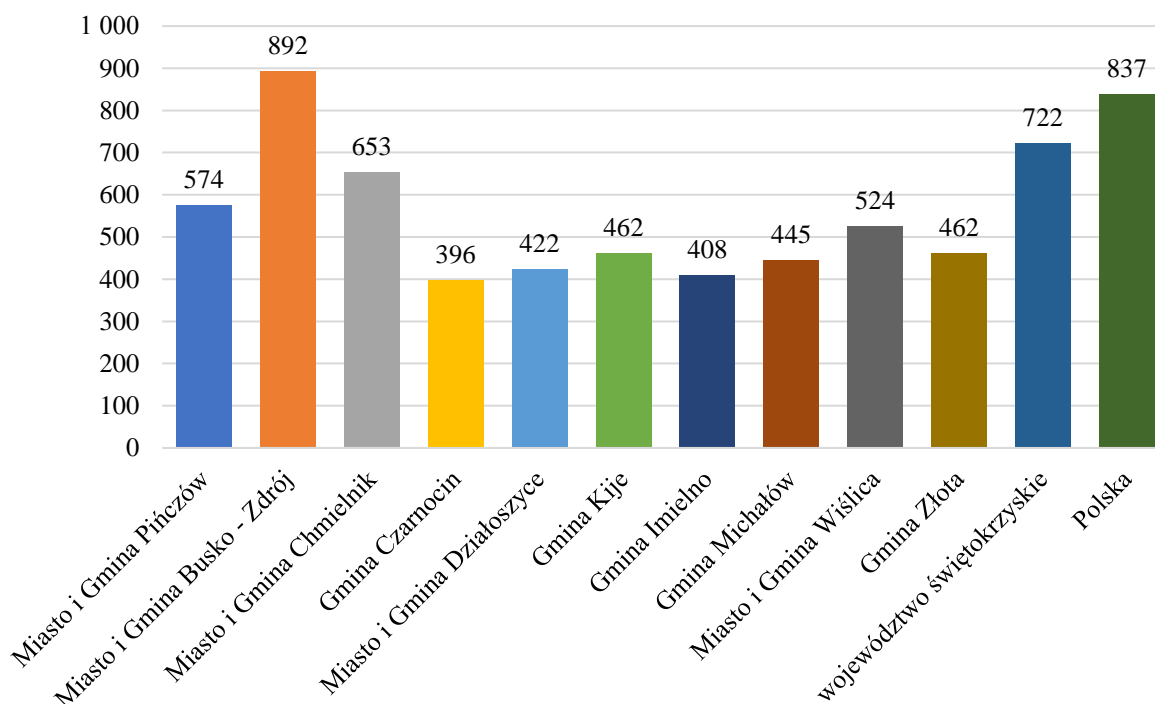
Wskaźnik *osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców* na przestrzeni lat 2015–2019 systematycznie wzrastał i w ostatnim badanym roku wyniósł 574 (wykres 16). Jednakże tak jak wcześniejsze wskaźniki gospodarcze, wskaźnik ten był w 2019 r. niższy niż średnia w kraju (837) i w województwie podkarpackim (722) – wykres 17.

Wykres 15 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w Gminie Pińczów w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

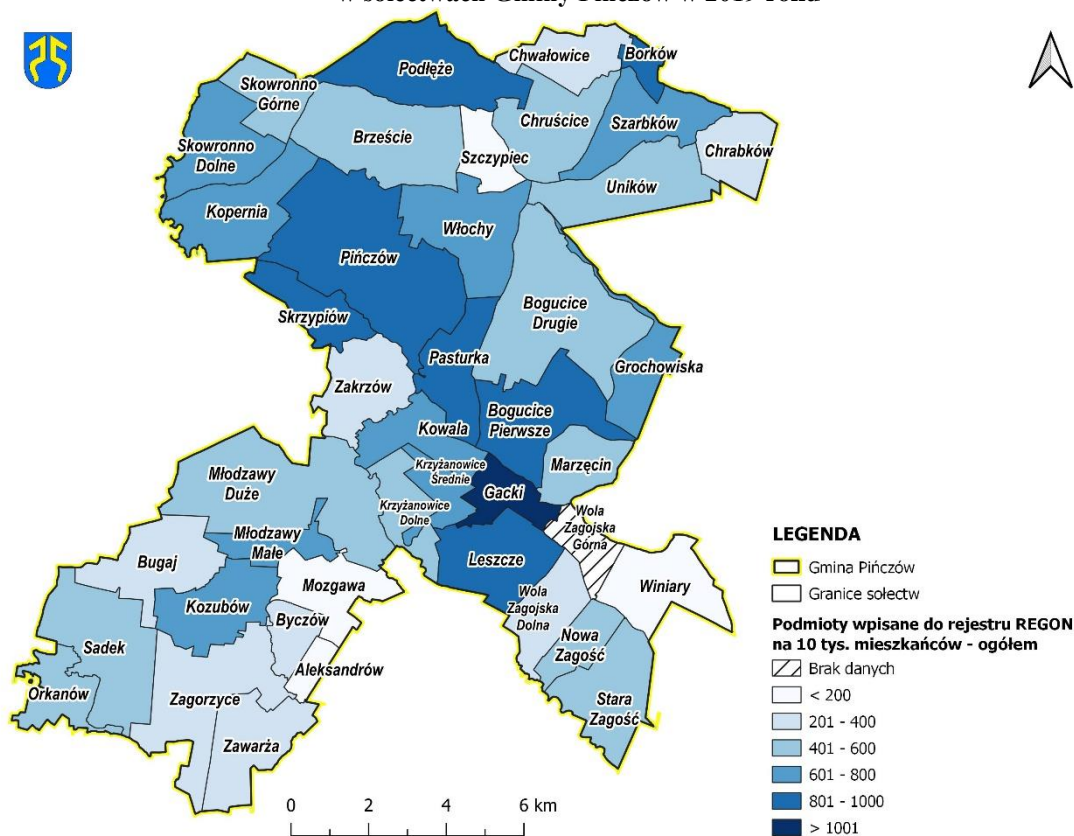
Wykres 16 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

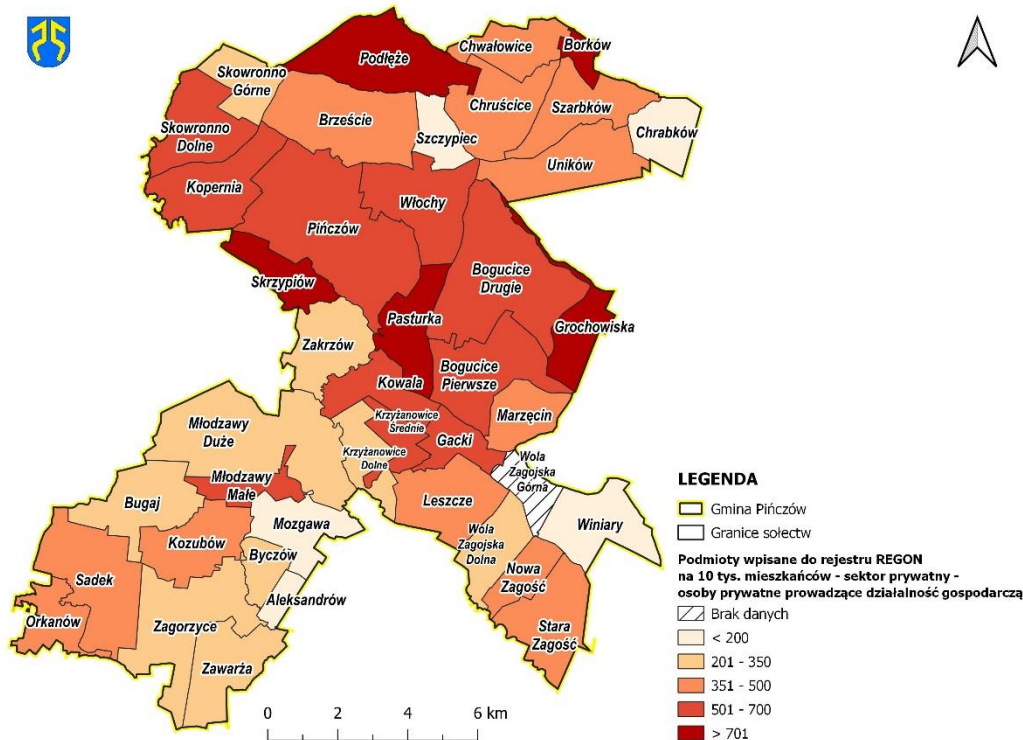
Na mapach 6–9 przedstawiono wartość wskaźników: *podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców* ogółem i w sektorze prywatnym oraz *podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców* ogółem i w sektorze prywatnym w poszczególnych miejscowościach statystycznych (sołectwach). Natężenie wskaźnika odzwierciedlone zostało na kartogramach, im większa intensywność zjawiska tym ciemniejszy kolor. Wartości podano w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, tak aby móc je porównać do wartości ogółem dla Gminy Pińczów, województwa świętokrzyskiego i Polski. Na podstawie poniższych map można stwierdzić, że najczęściej największe skupiska podmiotów wpisanych do rejestru REGON zlokalizowane są w sołectwach z największą liczbą ludności i są one najbardziej rozwinięte gospodarczo.

Mapa 6 Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców ogółem w sołectwach Gminy Pińczów w 2019 roku

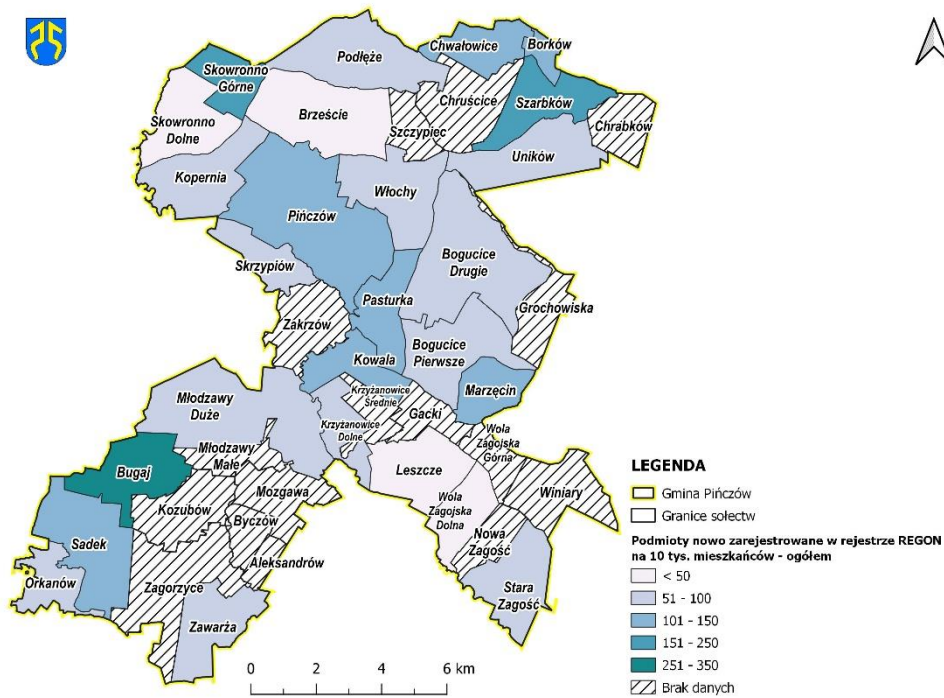
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 7 Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w sołectwach Gminy Pińczów w 2019 roku

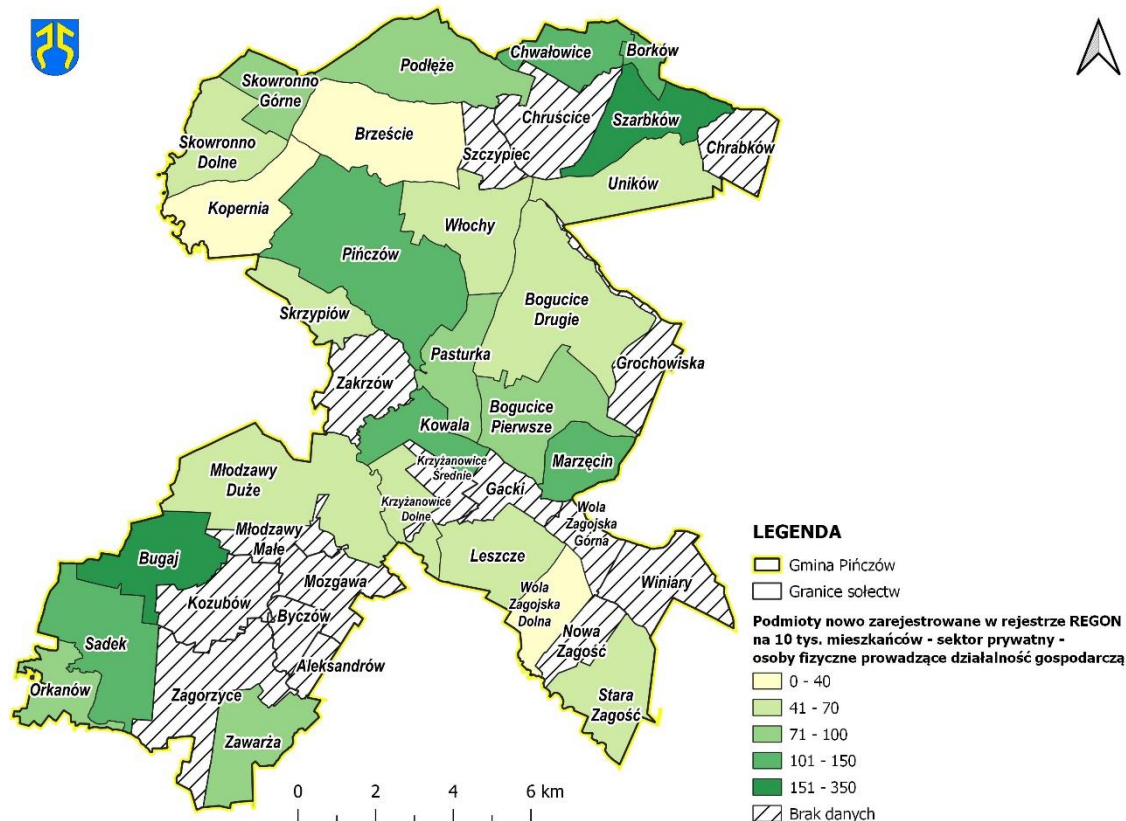
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 8 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców ogółem w sołectwach Gminy Pińczów w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 9 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w sołectwach Gminy Pińczów w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poza nowo rejestrowanymi podmiotami warto zwrócić uwagę na wskaźnik *udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów będących w rejestrze REGON*. Należy zauważyć spadek wartości tego wskaźnika na przestrzeni lat 2015–2019 w diagnozowanej gminie oraz fakt, że wskaźnik ten (4,9%) w ostatnim badanym roku był niewiele niższy niż średnia w województwie (5,3%), a dynamika korzystnych zmian jest znaczna. Dane przedstawiono w tabeli 8.

Poza wskaźnikami gospodarczymi o rozwoju gospodarczym regionu świadczą również wskaźniki obrazujące sytuację na rynku pracy, a więc wskaźniki dotyczące bezrobocia. Jednym z nich jest *udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym*, który na obszarze Gminy Pińczów wynosił w 2019 roku 5,0% i był wyższy niż średnia w Polsce (3,8%), ale niższy niż w województwie świętokrzyskim (5,7%). W tabeli 9 przedstawiono wartości wskaźnika w latach 2015–2019 w porównaniu do innych jednostek terytorialnych. Wartość wykazuje tendencję malejącą, co jest sytuacją korzystną, jednak gmina wypadła słabo na tle gmin sąsiednich. Tylko Gmina Imielno wykazała wartość wskaźnika na wyższym poziomie.

Tabela 8 Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON dla Gminy Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON				
	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Pińczów	7,1	7,1	6,7	8,6	4,9
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	5,8	6,5	6,5	6,2	4,2
Miasto i Gmina Chmielnik	9,9	7,8	8,8	7,3	5,6
Gmina Czarnocin	8,4	4,9	6,7	1,6	2,5
Miasto i Gmina Działoszyce	6,5	5,0	4,4	9,7	6,5
Gmina Kije	5,7	6,9	7,9	12,3	4,7
Gmina Imielno	2,1	4,5	7,4	4,9	4,3
Gmina Michałów	5,2	8,3	8,2	6,9	3,8
Miasto i Gmina Wiślica	6,7	4,4	5,1	8,0	3,6
Gmina Złota	3,7	4,8	3,4	6,7	5,8
województwo świętokrzyskie	7,4	7,5	7,3	7,6	5,3
Polska	7,0	6,9	6,7	7,6	5,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 9 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Nazwa	Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym				
	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Pińczów	6,2	5,8	5,0	5,0	5,0
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	6,0	4,9	4,0	3,5	3,4
Miasto i Gmina Chmielnik	9,9	8,9	6,8	6,6	5,8
Gmina Czarnocin	7,8	6,8	4,9	5,3	4,4
Miasto i Gmina Działoszyce	6,8	5,7	4,5	5,0	4,8
Gmina Kije	6,6	5,6	4,8	5,3	4,7
Gmina Imielno	6,8	5,8	4,9	5,1	5,1
Gmina Michałów	5,3	4,6	4,0	3,5	3,4
Miasto i Gmina Wiślica	5,6	4,2	3,6	2,9	2,2
Gmina Złota	5,1	4,3	4,4	4,1	4,1
województwo świętokrzyskie	8,5	7,4	6,1	5,9	5,7
Polska	6,5	5,6	4,6	4,2	3,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na rysunku 5 przedstawiony został wskaźnik rozwoju Gminy Pińczów w wymiarze gospodarczym - w latach 2018–2019 wskaźnik ten był na niskim, ujemnym poziomie. Najgorsza sytuacja miała miejsce w 2018 roku, kiedy to wskaźnik przybrał wartość -0,10,

natomiast w kolejnym roku sytuacja nieco się poprawiła (-0,06), jednakże wartość nadal była ujemna.

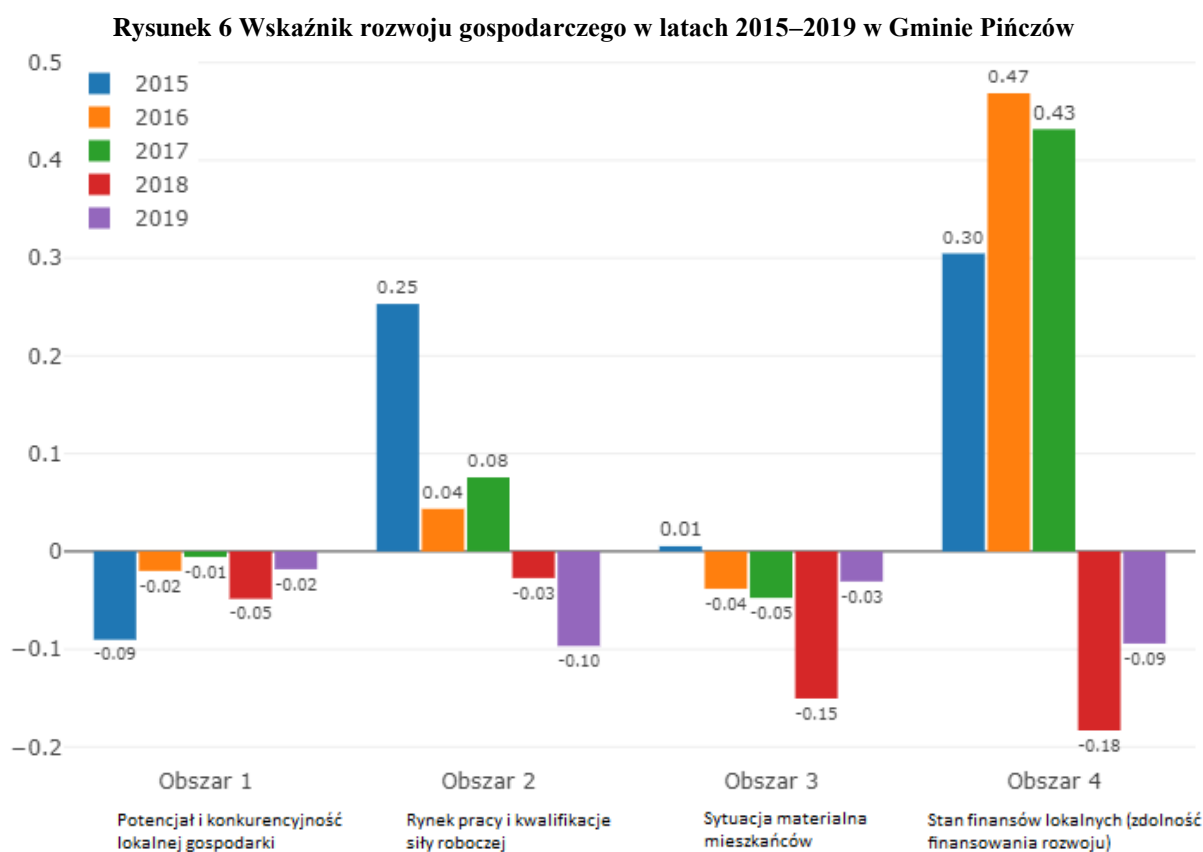
Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 19.10.2021 r.

Na wymiar gospodarczy składają się 4 obszary:

- potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki (Obszar 1);
- rynek pracy i kwalifikacje grupy roboczej (Obszar 2);
- sytuacja materialna mieszkańców (Obszar 3);
- stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju) (Obszar 4);

Wartości wskaźników w latach 2015–2019 w poszczególnych obszarach przedstawiono na rysunku 6. Gmina Pińczów w 2019 r. charakteryzowała się ujemnym wskaźnikiem rozwoju w wymiarze gospodarczym w każdym obszarze. Największy spadek wartości wystąpił w obszarze 4 *stan finansów lokalnych*. Na sytuację tą wpłynęło obniżenie wartości następujących wskaźników: udział dochodów majątkowych w dochodach ogółem (średnia trzyletnia) w 2015 r. – 10,52%, w 2019 r. – 4,69%, dochody majątkowe przypadające na 1 mieszkańca (średnia trzyletnia) w 2015 r. – 337,98 zł, w 2019 r. – 193,50 zł, udział w wydatkach majątkowych w wydatkach ogółem (średnia trzyletnia) w 2015 r. – 18,27%, w 2019 r. – 10,32%, wydatki majątkowe na projekty z UE w przeliczeniu na 1 mieszkańca (średnia trzyletnia) w 2015 r. – 321,91 zł, w 2019 r. – 136,65zł. Wskaźniki te nie tylko pogorszyły się w latach 2015–2019, ale też w 2019 roku były dla Gminy Pińczów niższe niż średnio w grupie porównawczej. Najgorszą sytuację można zaobserwować w obszarze 2 (rynek

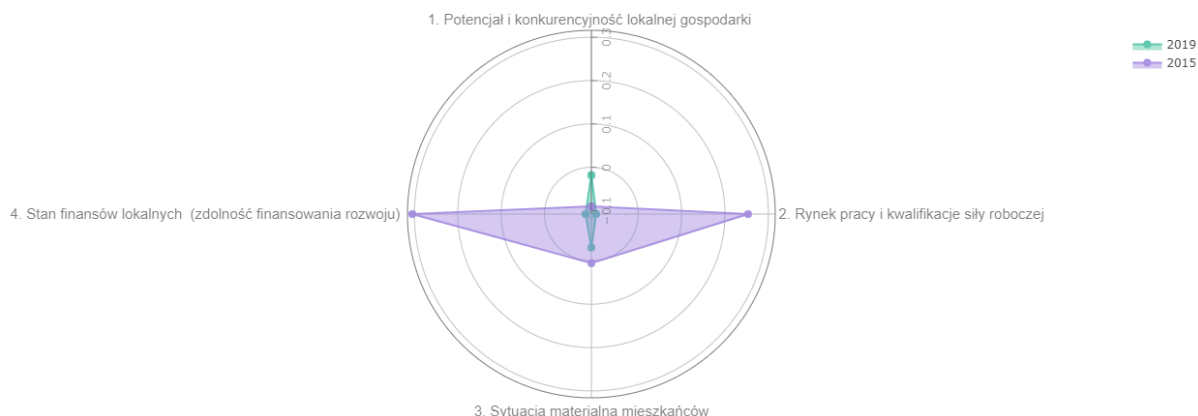
pracy i kwalifikacje grupy roboczej), gdzie z roku na rok widoczny jest spadek wartości wskaźnika. Na negatywną sytuację w obszarze *Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej*, składają się przede wszystkim wskaźniki takie jak: oferty pracy na 1 000 mieszkańców – w 2015 r. – 1,47, w 2019 r. – 0,28, zmiana liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym w ostatnich 5 latach – w 2015 r. – (-)2,24, w 2019 r. – (-)4,12, liczba bezrobotnych zarejestrowanych do 25 roku życia na 1000 mieszkańców – ten wskaźnik w prawdzie maleje ale jest wyższy niż średnio w grupie porównawczej, liczba długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców – ten wskaźnik również maleje, jednak znacznie wolniej niż średnia dla grupy, która w ostatnich latach była niższa niż wartość dla Gminy Pińczów. Poniższe dane nie wskazują na pozytywny rozwój gminy w sektorze gospodarczym.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 19.10.2021 r.

Kolejnym zobrazowaniem rozwoju danej gminy jest porównanie sytuacji między 2015 a 2019 rokiem na wykresie radialnym, w którym to wartość „0” oznacza grupę porównawczą danej gminy. Wskaźniki przyjmujące wartość dodatnią oznaczają, iż sytuacja danej gminy jest lepsza niż w porównywanej grupie, zaś ujemną – sytuacja jest gorsza niż w pozostałych porównywanych jednostkach. W przypadku Gminy Pińczów każdy z badanych obszarów w 2019 roku wykazał wartości niższe niż w grupie porównawczej (rysunek 7).

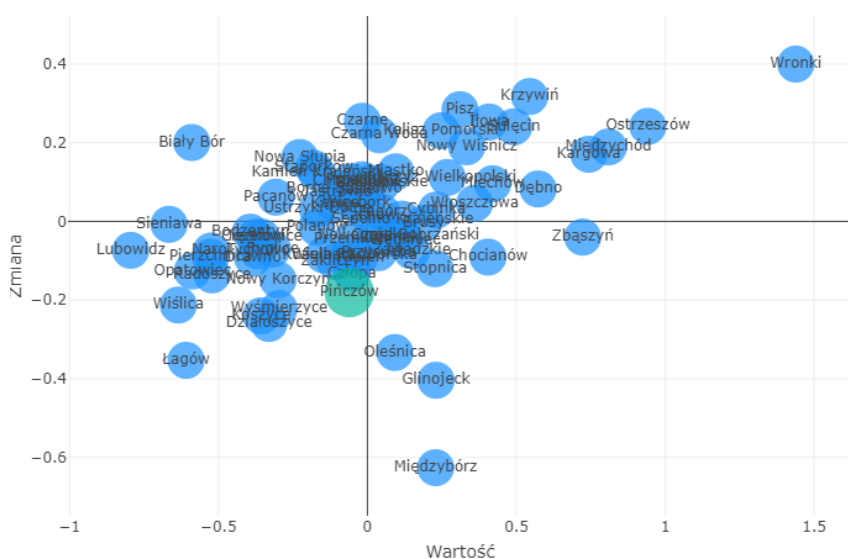
Rysunek 7 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru gospodarczego na początku i końcu badanego okresu

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 19.10.2021 r.

Na rysunku 8 zaprezentowana została pozycja Gminy Pińczów w odniesieniu do gmin ze swojej grupy porównawczej. Pozycja opisywanej gminy znajduje się w IV ćwiartce (wartość: -0,1, zmiana: -0,18), co oznacza sytuację gorszą niż średnia w grupie porównawczej, z jednoczesnym pogorszeniem sytuacji względem grupy porównawczej. Reasumując – wskaźnik jest gorszy niż w grupie porównawczej.

Rysunek 8 Pozycja Gminy Pińczów w grupie porównawczej – wymiar gospodarczy

Źródło: Motor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 19.10.2021 r.

Ważnym aspektem rozwoju gospodarczego gminy jest możliwość zakładania działalności gospodarczych na terenach inwestycyjnych, dzięki którym warunki prowadzenia działalności przez przedsiębiorców stają się korzystniejsze niż w innej lokalizacji, a tym samym zachęcają do lokowania swoich działalności na obszarze danej gminy. Gmina Pińczów posiada obecnie 5 działek przeznaczonych pod inwestycje, o łącznej powierzchni 34,7 ha w miejscowości Pińczów oraz 0,6 ha w miejscowości Włochy².

Sytuację gospodarczą w niniejszej gminie odzwierciedlają wskaźniki gospodarcze wymienione i opisane w niniejszej Diagnozie. Z roku na rok rośnie liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON, jednakże nie jest to wyznacznik dobrej sytuacji gospodarczej, ponieważ procentowy udział bezrobotnych jest na dość wysokim poziomie, a ogólny wskaźnik rozwoju gospodarczego gminy z roku na rok się pogarsza. Według danych GUS i podmiotów według sekcji i działów PKD 2007, w 2019 r. w Gminie Pińczów największą liczbę miejsc pracy (190) stanowiła „sekcja F” odnosząca się do budownictwa, a co za tym idzie – robót budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków. Na drugim miejscu była „sekcja C” (126) odnosząca się do przetwórstwa przemysłowego, przerabiania różnych surowców w całkowicie nowy produkt. Wartości w obu sekcjach z roku na rok wzrastają. Poza przeważającymi rodzajami prowadzonych działalności wg sekcji PKD, istotne jest również rozróżnienie podmiotów wg wielkości zatrudnienia. W Gminie Pińczów zdecydowanie przeważają podmioty małe, zatrudniające od 1 do 9 pracowników (w 2019 r. 95,3% podmiotów). Na drugim miejscu są podmioty zatrudniające 10–49 pracowników (w 2019 r. 3,4% podmiotów). W gminie działają także podmioty większe, zatrudniające 10–49 osób (w 2019 r. 1,3%) oraz jeden podmiot duży, zatrudniający ponad 250 osób. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono na wykresie 18.

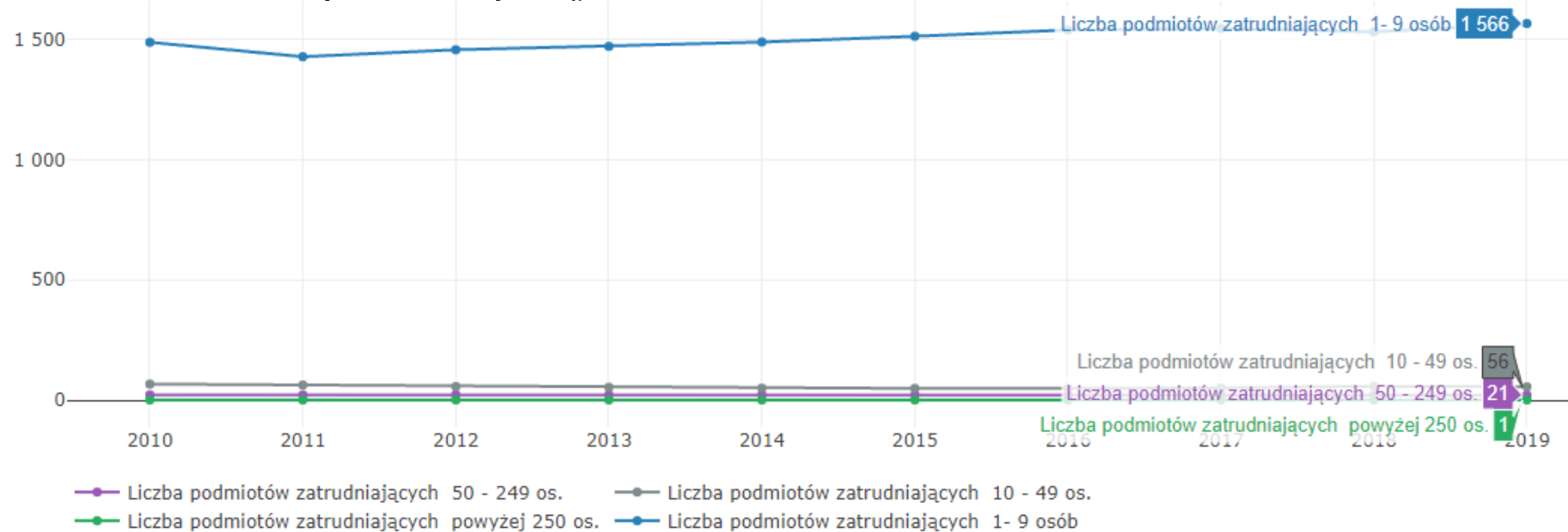
Do największych pracodawców w gminie należą podmioty związane z branżą rolno-spożywczą, takie jak Natura Wita Sp. z o.o. czy Gomar Pińczów. Firma Natura Wita Sp. z o.o., której zakłady i plantacje zlokalizowane są na terenie gmin Pińczów i Kije, zajmuje się uprawą, skupem, przetwórstwem i sprzedażą surowców zielarskich. Firma Gomar Pińczów z siedzibą w Pińczowie – wliczana w poczet największych firm spożywczych w regionie świętokrzyskim, odpowiada za produkcję i sprzedaż produktów owocowo-warzywnych. Poza branżą rolno-spożywczą istotną rolę odgrywają również zakłady przetwórstwa przemysłowego, zakłady budowlane, a także firmy z obszaru transportu i handlu. Należy tutaj wymienić firmę Dolina Nidy Sp. z o.o., która jest znanym i cenionym producentem naturalnych i syntetycznych

² Informacje z Urzędu Miasta i Gminy w Pińczowie.

gipsowych materiałów budowlanych, a jeden z dwóch jej zakładów przemysłowych zlokalizowany jest na terenie gminy, w miejscowości Leszcze. Również w Leszczach swoją siedzibę ma FMK Spółka z o.o. Jest to przedsiębiorstwo, w skład którego wchodzi: wytwórnia konstrukcji stalowych, wydział produkcji urządzeń technologicznych oraz wydział serwisujący cementownię, zakłady wapiennicze, fabryki płyt gipsowo-kartonowych i mieszanek gipsowych, kopalnie kruszyw, a także zakłady przemysłu drzewnego. Innym, zlokalizowanym na terenie gminy, liczącym się na rynku producentem materiałów gipsowo-kartonowych są zakłady produkcyjne Rigips Stawiany, należące do międzynarodowej grupy Saint-Gobain. Ważnym sektorem lokalnej gospodarki jest transport i działalność magazynowa. Do największych firm świadczących usługi transportu krajowego i międzynarodowego, spedycji oraz logistyki magazynowej, należą: Spółka Sped Partner Sp. z o.o. oraz Regesta S.A., z siedzibami w miejscowości Pińczów.

Utworzenie OSI i obszaru ochrony uzdrowiskowej w Gminie Pińczów pozwoli na rozszerzenie działalności uzdrowiskowej przedsiębiorcom i zakładom oraz przygotowanie szerszej oferty uzdrowiskowej na Ponidziu. Zapewni to również lepsze wykorzystanie zasobów naturalnych jakimi są złoża wód leczniczych zlokalizowane na granicy obu gmin, tj. Pińczów i Busko-Zdrój. Teren Gminy Pińczów jest obszarem nieskażonym przemysłowo, wobec czego może stanowić doskonałą alternatywę uzdrowiskową i turystyczną dla pewnej grupy osób.

Wykres 17 Podmioty według wielkości zatrudnienia w Gminie Pińczów w latach 2010–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, analizy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 22.10.2021 r.

5. Środowisko naturalne i infrastruktura

Środowisko naturalne inaczej nazywane także środowiskiem przyrodniczym to całokształt powiązanych ze sobą elementów otoczenia organizmów (abiotyczne i biotyczne)³. Charakterystyczną cechą środowiska naturalnego jest jego równowaga. O środowisku naturalnym możemy więc mówić wtedy, gdy dany zbiór czynników środowiskowych pozostaje w stanie równowagi biologicznej. Środowisko przyrodnicze to twór natury, w mniejszym lub większym stopniu przekształcony jednak przez działalność człowieka⁴.

Ochrona środowiska naturalnego polega między innymi na racjonalnym gospodarowaniu elementami i zasobami przyrody. Poza tym jej głównym założeniem jest zapobieganie zanieczyszczeniom środowiska oraz sukcesywne usuwanie tych już powstałych. Dokonuje się tego m.in. poprzez budowę oczyszczalni ścieków, nadawanie szczególnie wartościowym terenom statusu parków i rezerwatów, czy segregowanie odpadów i recykling w celu ponownego wykorzystania surowców. Narzędziem w walce o lepszy stan środowiska naturalnego jest także poszerzanie świadomości zachodzących procesów i wpajanie dobrych nawyków oraz postaw proekologicznych⁵.

Na obszarze Gminy Pińczów zlokalizowane są następujące formy ochrony przyrody⁶:

- 7 rezerwatów przyrody: Grabowiec, Krzyżanowice, Pieczyska, Polana Polichno, Skotniki Górne, Skowronno, Winiary Zagojskie;
- 3 parki krajobrazowe: Kozubowski, Nadnidziański, Szaniecki;
- 2 obszary chronionego krajobrazu: Kozubowski, Nadnidziański;
- 1 stanowisko dokumentacyjne: Wąwozy lessowe w Bugaju;
- 4 obszary Natura 2000: Dolina Nidy, Ostoja Kozubowska, Ostoja Nidziańska, Ostoja Stawiany;
- 17 pomników przyrody;
- 9 użytków ekologicznych.

³ Encyklopedia PWN, encyklopedia.pwn.pl, inf. z dnia 21.10.2021 r.

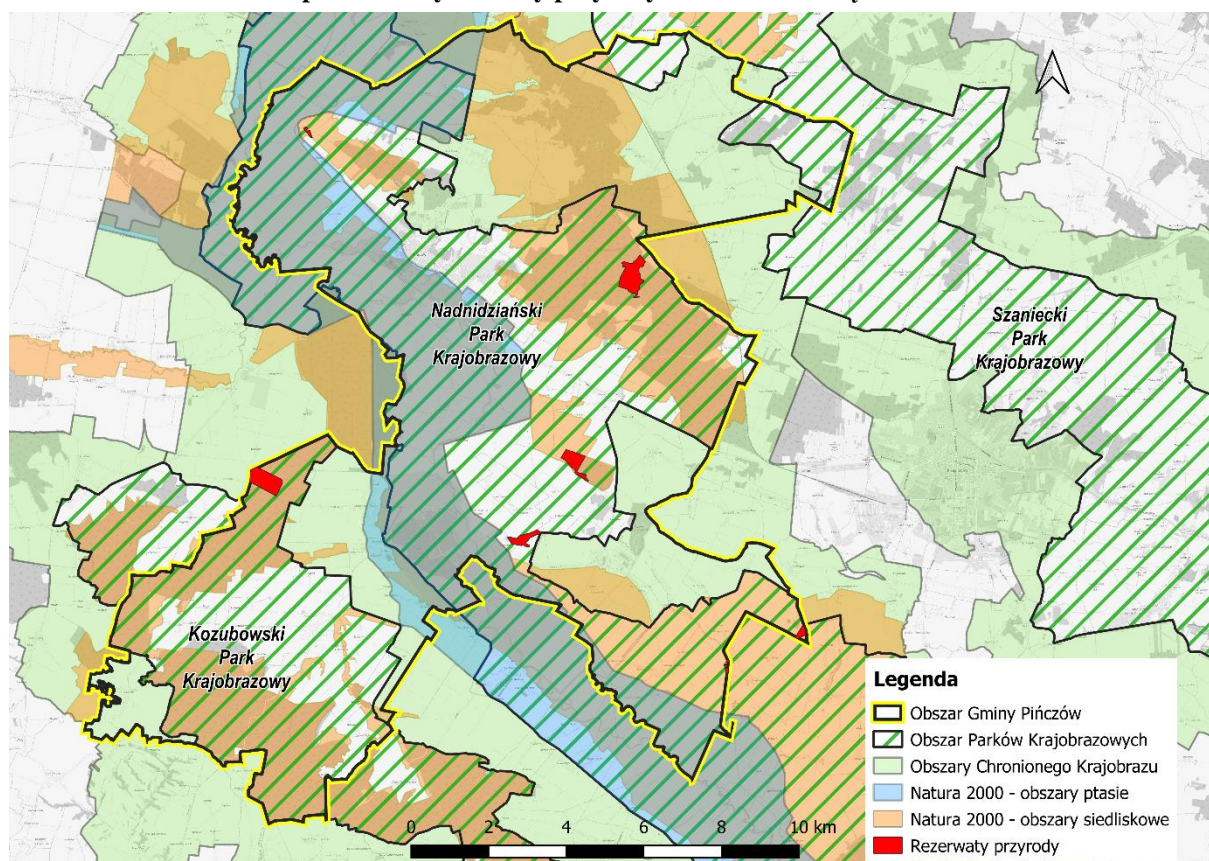
⁴ Portal Ekologia.pl, ekologia.pl/wiedza/slowniki/leksykon-ekologii-i-ochrony-srodowiska/srodowisko-naturalne, inf. z dnia 21.10.2021 r.

⁵ jw.

⁶ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl

Mapa 10 stanowi graficzne zobrazowanie form ochrony przyrody na terenie Gminy Pińczów.

Mapa 10 Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Pińczów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl oraz gdos.gov.pl/dane-i-metadane

Obszar Natura 2000 Dolina Nidy stanowi dolina rzeki o szerokości 2–3 km, a wyjątkowo 6 km – koło miejscowości Umianowice, gdzie tworzy się delta wsteczna. Charakterystyczne dla doliny są meandry rzeczne i starorzecza. Na znacznym obszarze występują łąki kośne przechodzące w miejscach zabagnionych w turzycowiska. Przy starorzeczach i oczkach wodnych występują zespoły szuwarowe, a w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki szuwar mannowy. Ponadto w bezpośrednim sąsiedztwie koryta występują zarośla wierzbowe i olsy, a także sporadycznie zespoły łąkowe. W okresie wiosennym i letnim wzbierająca rzeka tworzy rozległe rozlewiska. Dolina Nidy jest ostoją ptasią o randze europejskiej (E 62). Na jej terenie występuje co najmniej 30 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz 10 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK)⁷.

⁷ Serwis internetowy Towarzystwa Badań i Ochrony Przyrody, natura2000.tbop.org.pl

Obszar Natura 2000 Dolina Kozubowska położony jest w obrębie Niecki Nidziańskiej, w południowo-wschodniej części Garbu Wodzisławskiego. Stanowią go w ponad trzech czwartych rozległe kompleksy leśne o zróżnicowanym składzie gatunkowym (w niemal równym stopniu mieszane, iglaste i liściaste). Pozostała część obszaru to siedliska rolnicze oraz siedliska łąkowe i zaroślowe. Teren charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą wykształconą na kredowym, pokrytym lessami podłożu. Wzniesienia porozcinane są licznymi dolinkami, jarami i wąwozami. Południowy fragment obszaru stanowią kompleksy podmokłych łąk i pastwisk, porozcinanych licznymi kanałami. Ponad 80% obszaru stanowią lasy, w większości grądy, bory sosnowo-dębowe, fragmenty olsów i łęgów wiązowych. Występują także murawy kserotermiczne z roślinnością stepową. Największy kompleks lasów grądowych i łęgowych na obszarze Niecki Nidziańskiej. Występuje tu specyficzna postać grądu (nadmaziańska) nie spotykana w innych regionach. Na terenie ostoi jest duży udział gatunków kalcyfilnych i ciepłolubnych. Płaty roślinności charakteryzują się dużym bogactwem florystycznym, w tym udziałem gatunków chronionych, rzadkich i zagrożonych. Na terenie ostoi znajdują się silne i liczne populacje Obuwika pospolitego (np. Rezerwat Wroni Dół). Ponadto na obszarze stwierdzono obecność górskich gatunków roślin. Ostoja Kozubowska jest jednym z głównych stanowisk Jelonka rogacza w Polsce (rezerwat Polana Polichno wraz z otoczeniem) i jako taka powinna być objęta ochroną ścisłą w połączeniu z ochroną czynną (przebudowa drzewostanu – usuwanie naszeń modrzewia oraz usuwanie roślinności krzaczastej powodującej zacienianie dębów). Dodatkowo łąki w południowo-wschodniej części obszaru zasiedla populacja Modraszka telejusa, a w rosnących tam wierzbach stwierdzono występowanie Pachnicy dębowej⁸.

Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska obejmuje naturalną dolinę Nidy wraz z przylegającymi do niej płaskowyżami i stanowi fragment większego regionu Ponidzia. Występuje także rzeźba krasowa związana z pokładami wapienia i gipsu w podłożu. Odnajdziemy liczne jaskinie, leje krasowe oraz wywierzyiska, a płaskowyże porastają murawy kserotermiczne. Obszar jest słabo zalesiony, miejscami porośnięty przez olsy lub bór świeży. Występuje aż 17 siedlisk chronionych w Europie, m.in. torfowiska nakredowe, wysokie, alkaliczne i przejściowe, wydmy śródładowe z murawami szczotlichowymi, zmiennowilgotne łąki trzęślicowe i murawy kserotermiczne. Na terenie obszaru występuje kilka gatunków

⁸Serwis internetowy Towarzystwa Badań i Ochrony Przyrody, natura2000.tbop.org.pl

nietoperzy – Mopek, Gacek brunatny, Borowiec wielki, 30 gatunków chronionych w Europie ptaków, liczne gatunki chronionych gadów i płazów, a także cenne gatunki motyli⁹.

Obszar Natura 2000 Ostoja Stawiany jest w niemal 2/3 zajęty przez siedliska rolnicze, a w 1/3 przez łąki i zarośla. Ostoja położona jest w obrębie mezoregionu Pogórze Szydłowskie oraz w zachodniej części Niecki Połanieckiej, tzw. Płaskowyżu Stanieckim. Rzeźba terenu jest słabo rozwinięta, północna część jest poprzecinana garbami i dolinkami. Charakterystycznym elementem tego terenu są formy krasu, które rozwinęły się w utworach mioceńskich, głównie w gipsach, ale też i w wapieniach. Przez obszar przepływają liczne rzeczki i strumienie o niewielkich przepływach i długości. Ostoja Stawiany zabezpiecza występowanie muraw kserotermicznych i stanowi połączenie pomiędzy tymi siedliskami na Ponidziu i w Obszarze Chęcińskim. Występuje tu 9 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG; jest też liczna populacja Staroduba łąkowego. Ponadto występuje wiele roślin należących do zagrożonych i rzadkich na terenie kraju. Niewielki obszar, obfitujący w torfianki, leje krasowe i zalane kamieniołomy, jest najważniejszą w regionie ostoją dla ochrony Traszki grzebieniastej, ponieważ obejmuje bardzo silną populację tego gatunku. Łąki na terenie ostoi zasiedla Modraszek telejus i Poczwarówka zwężona oraz trzy inne chronione gatunki mięczaków¹⁰.

Obszar Gminy Pińczów w stosunku do średnich wartości dla województwa świętokrzyskiego i kraju jest zalesiony w niewielkim stopniu, natomiast wykazuje najwyższy udział % gruntów leśnych w stosunku do gmin sąsiednich, co zostało przedstawione w tabeli 10.

W *Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+* Gmina Pińczów została zakwalifikowana do Obszaru Strategicznej Interwencji Ponidzie. Daje to gminie dużą szansę na polepszenie jakości życia mieszkańców m.in. ze względu na ochronę środowiska naturalnego, czy adaptację do zmian klimatycznych, których skutki wpływają bezpośrednio na ludzi. Ponidzie jako subregion charakteryzuje się szczególnymi walorami przyrodniczymi, związanymi z eksploatacją surowców naturalnych (gipsy), wysokim potencjałem rolniczym (wyspecjalizowane rolnictwo), a także bogatą bioróżnorodnością – aż 83% OSI to obszary chronione. W Planie Zagospodarowania Powierzchni Województwa Świętokrzyskiego wskazano na rozwój funkcji turystycznej Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych z centrami

⁹ jw.
¹⁰ jw.

turystycznymi w Pińczowie i Wiślicy. Obszar cechują też ograniczenia rozwoju, związane z zagrożeniem powodziowym oraz zmianami klimatycznymi, zwłaszcza suszą. Wyzwaniem jest utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego wobec rosnących potrzeb cywilizacyjnych mieszkańców.

Tabela 10 Udział % powierzchni gruntów leśnych w powierzchni ogółem w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku

Jednostka terytorialna	Grunty leśne
	ogółem
Miasto i Gmina Pińczów	21,29
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	8,16
Miasto i Gmina Chmielnik	20,27
Gmina Czarnocin	2,15
Miasto i Gmina Działoszyce	12,91
Gmina Kije	19,50
Gmina Imielno	11,09
Gmina Michałów	20,84
Miasto i Gmina Wiślica	2,01
Gmina Złota	12,99
województwo świętokrzyskie	28,90
Polska	30,26

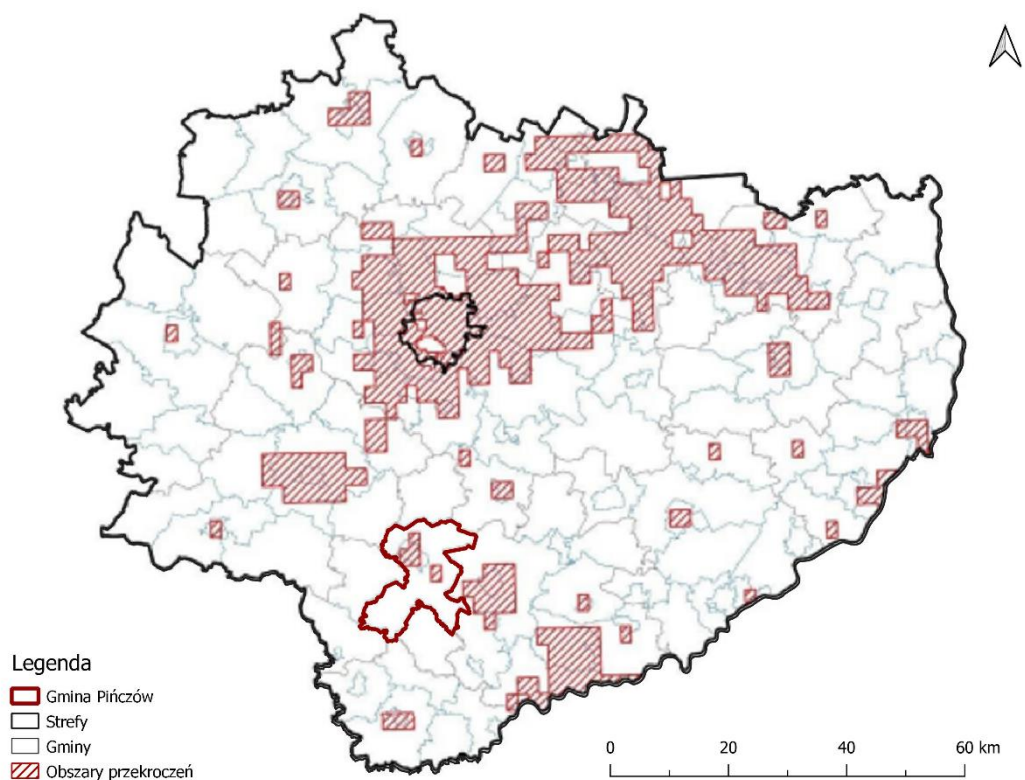
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rozpatrując kwestię środowiska naturalnego, warto zwrócić uwagę na jakość powietrza. Diagnoza w zakresie przekroczenia standardów jakości powietrza przeprowadzona została na podstawie corocznie opracowywanych raportów przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Kielcach, dotyczących oceny jakości powietrza w województwie świętokrzyskim¹¹. W opracowaniu pn. *Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim – raport wojewódzki za rok 2020*, oceny jakości powietrza wykonywane są w odniesieniu do obszaru strefy. W województwie świętokrzyskim wydzielono dwie strefy: Miasto Kielce i świętokrzyską. Gmina Pińczów należy do strefy świętokrzyskiej. W ocenie pod kątem ochrony zdrowia wykorzystano zweryfikowane serie roczne pomiarów z automatycznych stanowisk pomiarowych: 9 – dwutlenku siarki, 13 – dwutlenku azotu, 5 – tlenku węgla, 5 – benzenu, 7 – ozonu, 3 – pyłu zawieszonego PM10, 3 – pyłu zawieszonego PM2,5 oraz z manualnych stanowisk pomiarowych: 22 – pyłu zawieszonego PM10, 6 – pyłu zawieszonego PM2,5, 6 – metali ciężkich w pyłe PM10,

¹¹ *Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim – raport wojewódzki za rok 2020*, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Kielce 2021, str. 102.

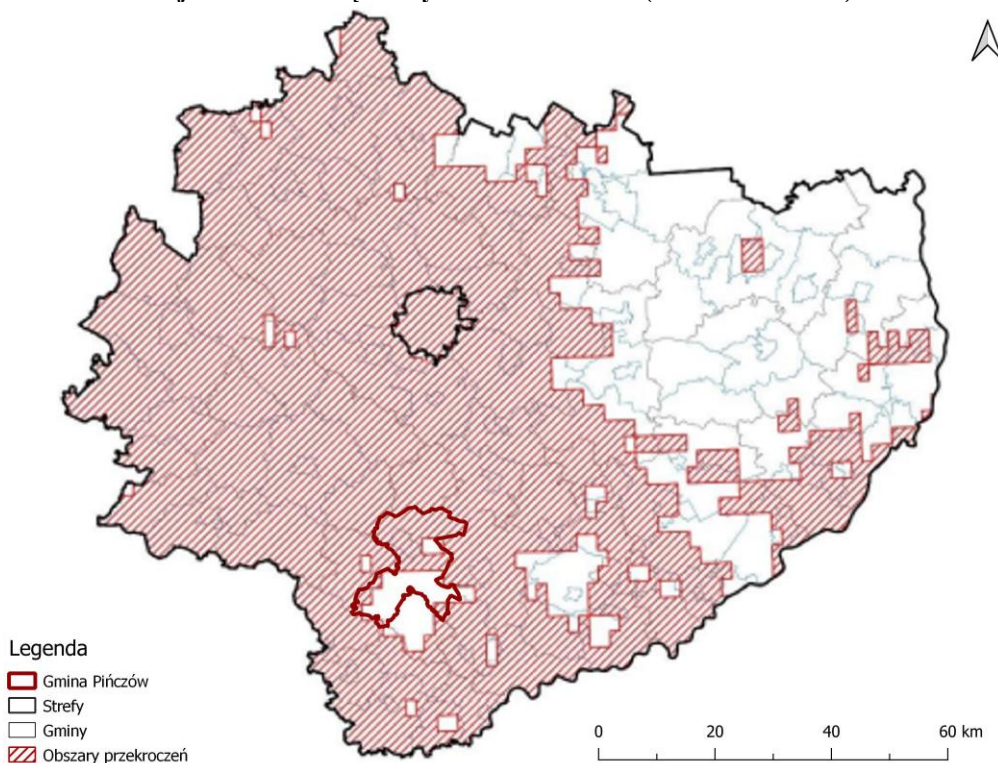
tj. ołowiu, kadmu, arsenu, niklu oraz 22 – benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀. Średnia roczna wartość poziomu docelowego wskaźnika BaP(PM₁₀) została w 2020 r. przekroczona na każdym stanowisku pomiarowym, w obu strefach województwa świętokrzyskiego. Dla ozonu ze względu na ochronę zdrowia ustanowiono dwa rodzaje kryteriów: poziom docelowy wynoszący 120 µg/m³ i odnoszony do wartości maksymalnej średniej 8-godzinnej w dobie, który nie powinien być przekroczony w ponad 25 dobach w roku kalendarzowym, oraz poziom celu długoterminowego, który określa to samo stężenie ozonu, co poziom docelowy, jednak nie powinien być przekroczony w żadnej dobie w roku kalendarzowym. Obie strefy w województwie świętokrzyskim uzyskały klasę A i D2 w zakresie norm ustalonych dla ozonu pod kątem ochrony zdrowia. Pomiar pyłu zawieszonego PM₁₀ w 2020 roku na terenie województwa świętokrzyskiego wykazały, że stężenia dotrzymywały obowiązujące poziomy dopuszczalne określone dla 24 godzin i dla roku. Dlatego obie strefy w województwie zaliczone zostały do klasy A. Oceny rocznej pod kątem pyłu PM_{2,5} dokonano w odniesieniu do poziomu dopuszczalnego dla fazy II, wynoszącego 20 µg/m³, który powinien zostać osiągnięty do 1 stycznia 2020 roku. Poprzednią podstawową normą dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} był poziom dopuszczalny dla fazy I, wynoszący 25 µg/m³, który powinien zostać osiągnięty do 1 stycznia 2015 roku. Główny wynik niniejszej oceny, decydujący o działaniach dla strefy, stanowi zatem klasyfikacja, dla której stosuje się nazewnictwo klas A1 oraz C1. Natomiast klasyfikacja dla poziomu dopuszczalnego pyłu PM_{2,5} fazy I (klasa A i C) funkcjonuje w ocenie dodatkowo. Wyniki pomiarów za 2020 rok wykazały, że zarówno strefa Miasto Kielce jak i strefa świętokrzyska zostały zaliczone do klasy A1 z uwagi na dotrzymywanie normy pyłu PM_{2,5} dla fazy II. Poziomy przekroczeń poziomów obu wskaźników zostały przedstawione na mapach 11 i 12.

Mapa 11 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe PM10 w województwie świętokrzyskim w 2020 roku

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim, raport wojewódzki za rok 2020, str. 80

Mapa 12 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu w województwie świętokrzyskim w 2020 roku (ochrona zdrowia)

Źródło: *Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim, raport wojewódzki za rok 2020, str. 58*

Dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} poziom dopuszczalny dla fazy I wynoszący 25 µg/m³ oraz poziom dopuszczalny dla fazy II wynoszący 20 µg/m³ nie został przekroczony. Wyniki pomiarów za 2020 rok wykazały, że zarówno strefa Miasto Kielce jak i strefa świętokrzyska zostały zaliczone do klasy A1 z uwagi na dotrzymanie norm pyłu PM_{2,5} dla fazy I i II. Obie strefy spełniają wymogi klasy A, z uwagi na nieprzekraczanie poziomu dopuszczalnego dla ołowiu w pyłe PM₁₀.

Na terenie Gminy Pińczów znajdują się liczne złoża surowców mineralnych¹². Spośród występujących na terenie gminy kopalin największe znaczenie mają osady chemiczne (gipsy), utwory węglanowe (wapienie) oraz utwory okruczowe (piaski i żwiry). Wychodnie gipsów koncentrują się w północno-wschodniej części gminy w rejonie Chwałowic, Szarbkowa i Borkowa oraz w południowej części w sąsiedztwie Bogucic, Leszcz, Gacek, Marzęcina, Woli Zagojskiej, Winiar oraz Zagości. Reprezentowane przez wapienie i margle surowce węglanowe znajdują się w obrębie Garbu Wójczańsko-Pińczowskiego, a także wydobywane incydentalnie na potrzeby budownictwa lokalnego w rejonie Młodzaw Małych. Występowanie złóż kruszyw naturalnych (piasku i żwiru) koncentruje się głównie w rejonie Brześcia, Bogucic, Pińczowa,

¹² Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy, Centralna Baza Danych Geologicznych, geoportal.pgi.gov.pl, inf. z dnia 22.10.2021 r.

Zakrzowa, Młodzaw Dużych i Marzęcina, a największe złoża piasku w gminie są eksploatowane na gruntach sołectwa Chruścice, są to złoża Szczypiec I i Szczypiec II

W tabelach 11–13 przedstawione zostały wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca ogółem oraz w działach: ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu; oświetlenie ulic, placów i dróg; gospodarka ściekowa i ochrona wód; gospodarka odpadami komunalnymi.

Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (tabela 11) w 2019 r. w Gminie Pińczów były na wysokim poziomie (556,6 zł), wyższym niż średnia dla Polski i województwa. Tylko jedna gmina sąsiednia – Działoszyce osiągnęła ten wskaźnik na wyższym poziomie. Na przestrzeni 5 lat widnieją duże różnicowania w wydatkach na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu (tabela 12) – w 2019 roku Gmina Pińczów (357,64 zł) miała wyższe wartości wskaźników w porównaniu do średniej w Polsce (33,85 zł) i województwie (61,94 zł). Natomiast w wydatkach na gospodarkę ściekową i ochronę wód (tabela 13) Gmina Pińczów wypadła negatywnie na tle gmin sąsiednich, gdyż w 2019 r. wyniosły one 0,00 zł, podczas gdy średnia dla województwa to 92,61 zł, a dla Polski 74,40 zł. Wydatki na gospodarkę odpadami komunalnymi w gminie w 2019 roku wyniosły 93,77 zł, co było poniżej średniej wojewódzkiej i krajowej (tabela 13).

Tabela 11 Wydatki (zł) na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Pińczów	583,2	295,9	204,1	247,0	556,6
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	755,5	390,1	275,5	337,9	456,6
Miasto i Gmina Chmielnik	650,5	250,3	249,3	254,0	456,6
Gmina Czarnocin	114,6	111,7	106,2	214,2	340,5
Miasto i Gmina Działoszyce	767,7	251,9	252,7	341,2	859,9
Gmina Kije	1 371,7	383,3	208,5	245,6	319,8
Gmina Imielno	142,2	178,3	160,4	181,1	401,8
Gmina Michałów	101,9	106,4	102,8	117,5	320,2
Miasto i Gmina Wiślica	405,9	456,3	262,0	207,6	372,0
Gmina Złota	121,5	135,2	924,2	538,7	484,1
województwo świętokrzyskie	303,3	260,2	270,5	382,0	460,8
Polska	352,0	312,6	347,5	458,7	505,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 12 Wydatki (zł) na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca – ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu oraz oświetlenie ulic, placów i dróg w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki w rozdziale 90005 - Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu					Wydatki w rozdziale 90015 - Oświetlenie ulic, placów i dróg				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Pińczów	221,82	157,30	30,38	1,69	357,64	38,62	42,26	38,75	44,07	46,21
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	554,07	195,52	62,04	97,95	194,22	39,69	25,84	41,63	47,99	36,78
Miasto i Gmina Chmielnik	*bd ¹³	*bd	*bd	*bd	*bd	52,96	44,66	59,15	63,89	453,76
Gmina Czarnocin	0,00	0,00	2,95	95,66	195,49	27,59	34,82	30,06	35,43	31,05
Miasto i Gmina Działoszyce	0,00	0,00	5,74	4,76	75,12	37,52	31,99	36,08	49,46	39,86
Gmina Kije	216,27	163,66	8,36	0,42	0,00	953,84	32,58	31,29	44,86	38,65
Gmina Imielno	0,00	0,00	0,00	1,96	165,52	28,53	30,94	30,77	30,32	42,22
Gmina Michałów	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	31,93	33,05	28,53	34,46	39,06
Miasto i Gmina Wiślica	210,79	265,18	87,31	0,90	106,00	50,01	44,07	31,17	44,14	60,35
Gmina Złota	9,92	6,71	764,40	385,44	318,88	52,71	52,55	49,65	54,76	45,39
województwo świętokrzyskie	29,51	22,97	13,17	40,00	61,94	48,88	44,18	53,06	60,74	69,96
Polska	14,60	7,77	13,83	35,33	33,85	50,79	49,65	51,47	56,17	56,02

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

¹³ *bd – brak danych

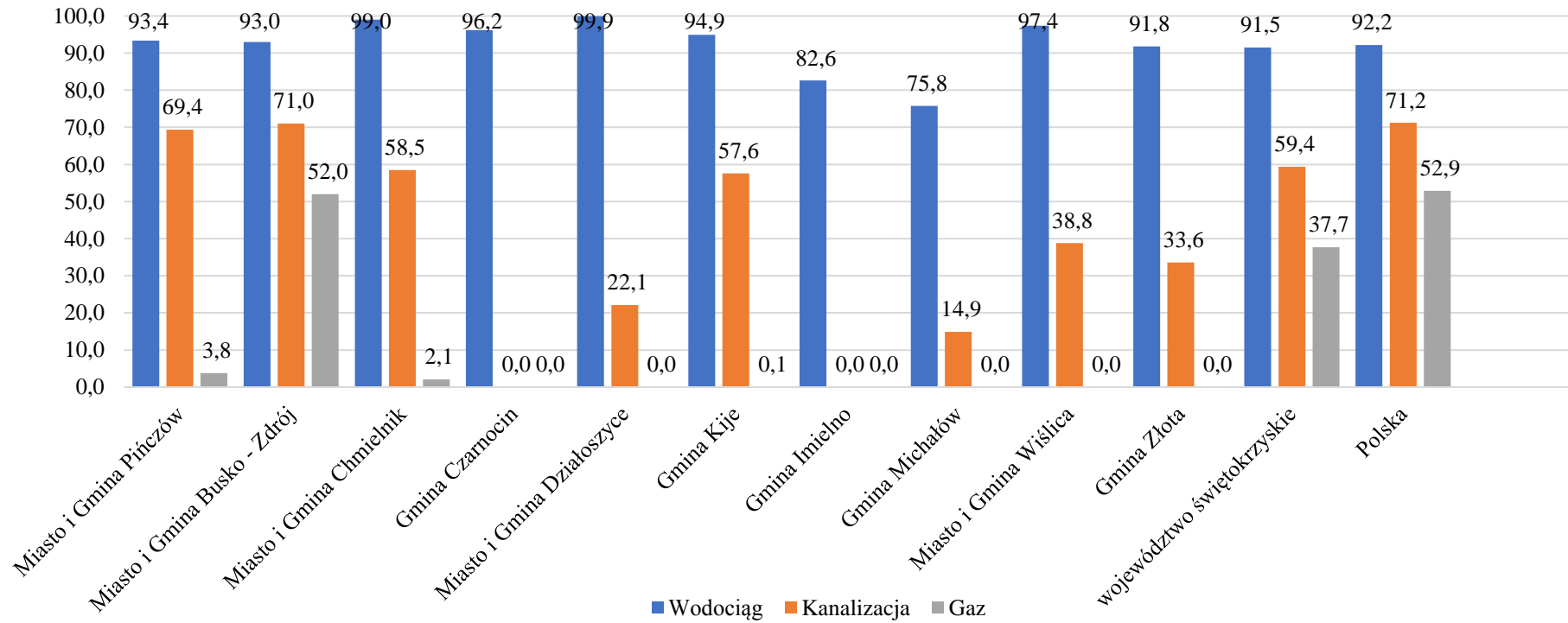
Tabela 13 Wydatki (zł) na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca – gospodarka ściekowa i ochrona wód oraz gospodarka odpadami komunalnymi w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki w rozdziale 90001 - Gospodarka ściekowa i ochrona wód					Wydatki w rozdziale 90002 - Gospodarka odpadami komunalnymi				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Pińczów	0,00	0,00	13,57	2,48	0,00	53,80	55,62	64,46	75,71	93,77
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	2,77	24,30	31,76	28,13	42,60	50,82	61,38	58,04	71,82	73,23
Miasto i Gmina Chmielnik	405,60	18,72	0,00	1,68	1,29	67,88	63,03	67,72	77,51	85,97
Gmina Czarnocin	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	75,82	65,15	66,69	74,20	101,12
Miasto i Gmina Działoszyce	540,25	10,58	3,36	58,82	456,08	62,20	62,90	74,61	83,20	146,57
Gmina Kije	65,30	82,32	87,43	92,93	86,52	114,86	71,22	68,79	87,43	123,48
Gmina Imielno	4,69	4,64	4,86	4,25	0,33	55,20	61,61	60,29	60,87	88,14
Gmina Michałów	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	64,74	64,54	59,97	75,12	88,90
Miasto i Gmina Wiślica	45,62	48,71	48,36	49,61	49,52	46,86	55,24	53,24	56,00	72,08
Gmina Złota	0,00	0,00	39,99	0,00	0,00	42,93	51,49	50,68	72,38	89,91
województwo świętokrzyskie	47,26	33,31	36,75	78,23	92,61	72,58	79,68	77,53	86,66	101,75
Polska	59,78	33,14	37,69	69,38	74,40	120,01	123,22	129,50	142,85	179,84

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym aspektem ochrony środowiska jest również stan infrastruktury technicznej – wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej oraz jej dostępność dla mieszkańców. Na wykresie 19 zobrazowano graficznie udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności w Gminie Pińczów, gminach sąsiednich, województwie świętokrzyskim oraz w Polsce w 2019 r. – Gmina Pińczów znajduje się w dobrej pozycji na tle gmin sąsiednich. Natomiast w tabeli 14 przedstawiony został ten sam wskaźnik, tylko na przestrzeni ostatnich 5 lat, który także prezentuje się pozytywnie dla diagnozowanej gminy. Sytuacja wodociągowa i kanalizacyjna są na dobrym poziomie, jedynie udział korzystających z instalacji gazowej jest dużo niższy niż średnia województwa i Polski.

Wykres 18 Udział % korzystających z instalacji w ludności Gminy Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 14 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski

Jednostki terytorialne	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności														
	Wodociąg					Kanalizacja					Gaz				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Pińczów	93,4	93,4	93,4	93,4	93,4	68,4	68,3	69,6	69,5	69,4	2,3	2,6	2,9	3,5	3,8
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	92,7	92,9	92,8	92,9	93,0	71,0	71,2	70,9	71,0	71,0	51,6	51,5	51,5	52,0	52,0
Miasto i Gmina Chmielnik	99,0	99,0	99,0	99,0	99,0	59,1	59,0	58,8	58,6	58,5	1,4	1,6	1,7	2,0	2,1
Gmina Czarnocin	96,1	96,1	96,1	96,1	96,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Miasto i Gmina Działoszyce	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	17,0	21,7	21,8	22,1	22,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gmina Kije	94,7	94,8	94,8	94,8	94,9	54,9	55,6	56,6	57,1	57,6	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Gmina Imielno	81,8	82,0	82,1	82,6	82,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gmina Michałów	74,0	74,2	75,2	75,8	75,8	11,0	13,0	14,5	14,9	14,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Miasto i Gmina Wiślica	97,5	97,5	97,5	97,4	97,4	39,2	39,2	39,3	38,8	38,8	0,4	0,4	0,4	0,0	0,0
Gmina Złota	91,8	91,9	91,8	91,7	91,8	34,0	34,4	34,3	33,4	33,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
województwo świętokrzyskie	91,1	91,2	91,3	91,4	91,5	57,9	58,8	58,7	59,0	59,4	36,7	36,8	37,0	37,1	37,7
Polska	91,8	91,9	92,0	92,1	92,2	69,7	70,2	70,5	70,8	71,2	52,1	52,1	52,1	52,3	52,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jednym z elementów istotnych z punktu widzenia mieszkańców jest jednoczesna dostępność do wody, jak również do kanalizacji. Częstym zjawiskiem jest mniejsza ilość sieci kanalizacyjnej niż sieci wodociągowej – ma to związek z inną „trasą” prowadzonej linii wodociągowej i kanalizacyjnej, jednak w większości przypadków biegną one równolegle bądź w zbliżonych odległościach. W tabeli 15 przedstawiono wskaźnik *dlugość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej w ujęciu %*. Na przestrzeni lat 2015–2019 Gmina Pińczów wypadła gorzej niż gminy sąsiednie, Polska i województwo, a wskaźnik ten z roku na rok utrzymuje się na tym samym poziomie, co nie jest korzystnym zjawiskiem.

Tabela 15 Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej w ujęciu % w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

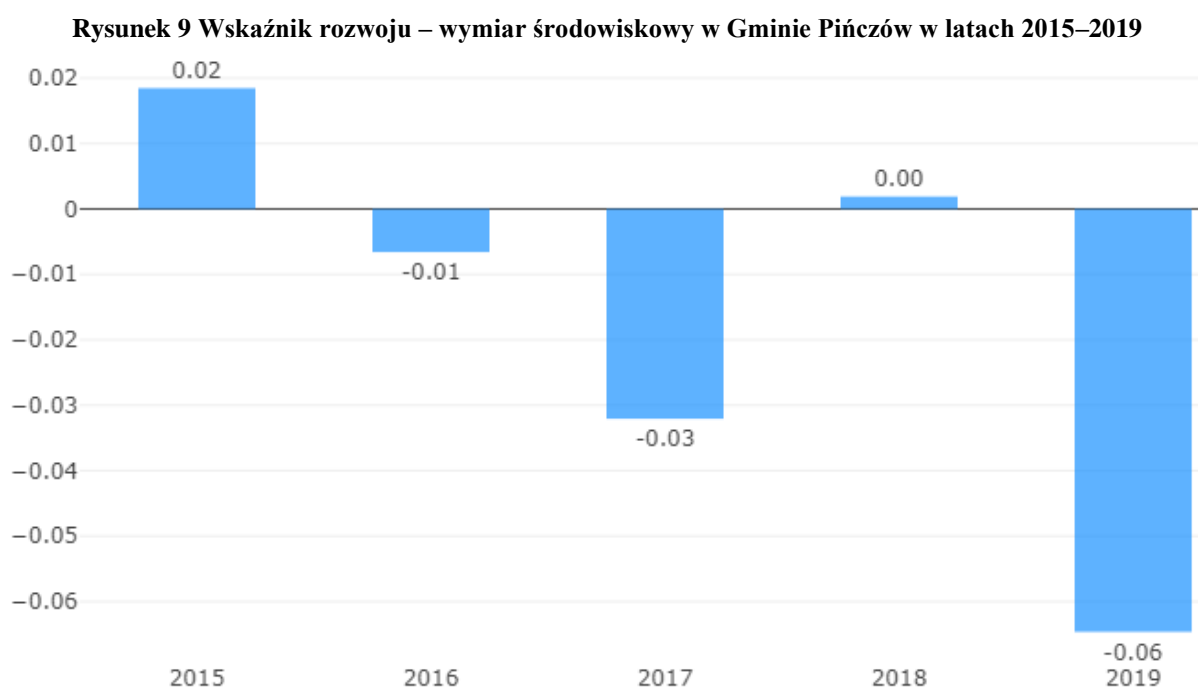
Jednostka terytorialna	Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej [%]				
	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Pińczów	23	23	23	23	23
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	51	51	51	50	50
Miasto i Gmina Chmielnik	37	36	36	36	36
Gmina Czarnocin	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
Miasto i Gmina Działoszyce	23	22	22	22	22
Gmina Kije	170	108	108	108	108
Gmina Imielno	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
Gmina Michałów	18	18	18	23	23
Miasto i Gmina Wiślica	57	57	57	57	57
Gmina Złota	39	39	39	39	39
województwo świętokrzyskie	45	46	45	45	46
Polska	50	51	52	52	53

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie Gminy Pińczów obowiązuje *Uchwała nr XX/202/2020 Rady Miejskiej w Pińczowie z dnia 30 czerwca 2020 r. w sprawie uchwalenia regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Pińczów*. Na terenie gminy zlokalizowany jest jeden Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), który mieści się przy ulicy Słabskiej 13 w Pińczowie. Przyjmowane są tam odpady od mieszkańców nieruchomości oraz przedsiębiorstw znajdujących się na terenie gminy. Do specjalnie przygotowanych pojemników można wrzucać odpady tj. papier i tektura, metale, tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe, szkło, odpady komunalne ulegające biodegradacji, odpady zielone, przeterminowane leki, chemikalia, elektrykę i elektronikę, świetlówki, odpady wielkogabarytowe, odpady budowlane.

Dużą szansą dla gminy w wymiarze środowiskowym jest uzyskanie statusu obszaru ochrony środowiskowej. Wynika to z konieczności przestrzegania przez gminy o charakterze uzdrowiskowym wysokiego standardu związanego z zachowaniem czystości powietrza, wód i gleby.

Kolejnym analizowanym aspektem w zakresie środowiska jest analiza prowadzona przez MRL w wymiarze środowiskowym. Na rysunku 9 przedstawiony został wskaźnik rozwoju Gminy Pińczów w wymiarze środowiskowym, z którego wynika, iż diagnozowana gmina na przestrzeni lat 2016–2017 przyjmowała wartości ujemne, w 2018 roku wskaźnik przyjął wartość 0,00, jednak w ostatnim badanym roku nastąpiło ponowne pogorszenie sytuacji.

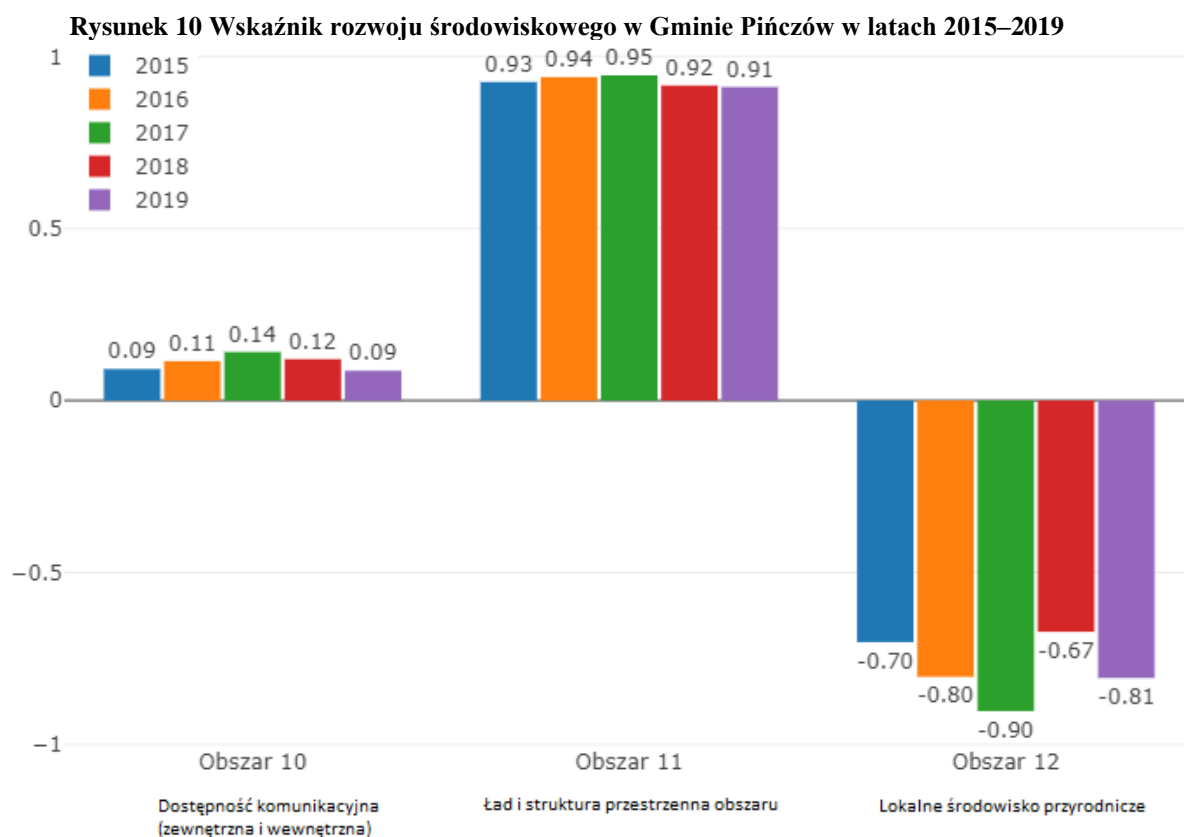
Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl inf. z dnia 19.10.2021 r.

Na wymiar środowiskowy składają się 3 obszary:

- dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna) (Obszar 10);
- ład i struktura przestrzenna obszaru (Obszar 11);
- lokalne środowisko przyrodnicze (Obszar 12).

Na rysunku 10 przedstawione zostały poszczególne obszary w Gminie Pińczów na przestrzeni lat 2015–2019. Najkorzystniejsza sytuacja (jedyne tak wysokie dodatnie poziomy) miała miejsce w obszarze 11 (stosowanie instrumentów planowania przestrzeni, udział mieszkańców w procesie planowania, zwartość miasta, zrównoważenie funkcji społeczno-

gospodarczych i środowiskowych, ochrona krajobrazu) – wartość wskaźnika utrzymywała się na dodatnim, stałym poziomie. Również korzystnie gmina wypadła w obszarze 10 (długość sieci dróg, jakość sieci dróg, dostępność indywidualnych środków transportu, rozwój alternatywnych rozwiązań komunikacyjnych w miastach, inne formy transportu – kolej i transport lotniczy, skala ruchu turystycznego). Wartości dla tego wskaźnika utrzymywały się na dodatnim poziomie. Najgorsza sytuacja w wymiarze środowiskowym była w obszarze 12 (stan głównych komponentów środowiska, dostępność walorów/usług przyrodniczych, sposób gospodarowania zasobami środowiska), gdzie z roku na rok wskaźnik przyjmował ujemne wartości.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 19.10.2021 r.

Na ujemne wartości wskaźnika rozwoju w obszarze *Lokalne środowisko przyrodnicze*, wpłynęły przede wszystkim takie wskaźniki jak:

- udział powierzchni lasów w ogólnej powierzchni JST (lesistość): dla Gminy Pińczów 20,9%, średnia w grupie porównawczej 44,08% (2019 r.);
- zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku na 1 mieszkańca: dla Gminy Pińczów w 2019 r. – 151,80 (w 2015 r. – 54,50), średnia w grupie porównawczej w 2019 r. – 103,08;

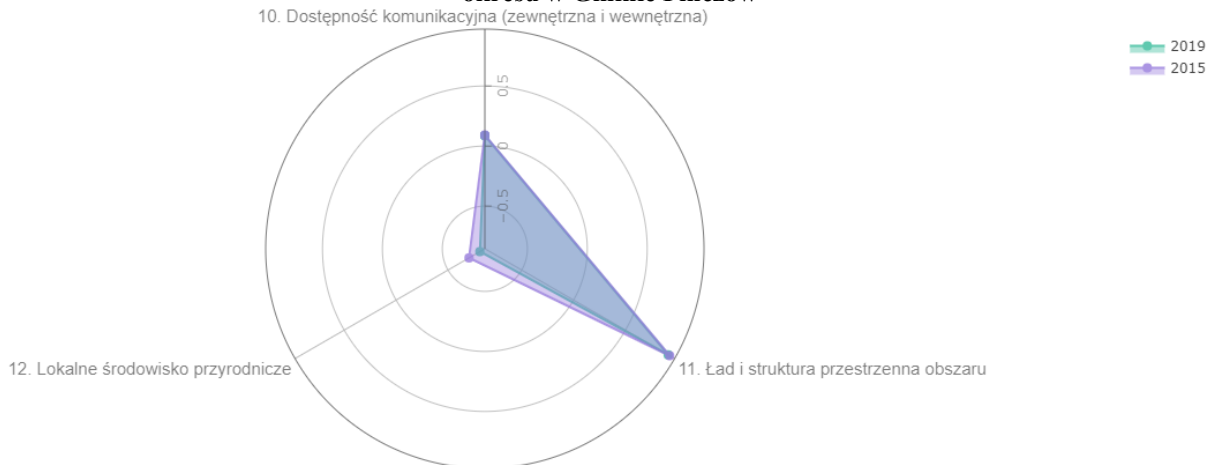
- ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku na 1 mieszkańca: dla Gminy Pińczów w 2019 r. – 74,0, średnia w grupie porównawczej w 2019 r. – 25,16;
- odpady wytworzone w ciągu roku (z wyłączeniem komunalnych) w tonach na 1 ha powierzchni gminy (średnia 3 letnia): dla Gminy Pińczów w 2019 r. – 1,79, średnia w grupie porównawczej w 2019 r. – 0,92

Na bardzo dobrą sytuację w obszarze 11 *Ład i struktura przestrzenna obszaru*, wpłynęły przede wszystkim następujące wskaźniki:

- udział powierzchni gminy objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni gminy ogółem (%): dla Gminy Pińczów w 2019 r. – 22,30%, średnia w grupie porównawczej w 2019 r. – 15,59%;
- liczba mieszkańców w przeliczeniu na 1 km² powierzchni gminy (zwartość miasta): dla Gminy Pińczów w 2019 r. – 97,00, średnia w grupie porównawczej w 2019 r. – 61,28;
- udział powierzchni parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni gminy (%): dla Gminy Pińczów w 2019 r. – 0,20%, średnia w grupie porównawczej w 2019 r. – 0,06%.

Kolejnym zobrazowaniem wyżej przedstawionych obszarów oraz rozwoju danej gminy jest porównanie sytuacji między 2015 a 2019 rokiem na wykresie radialnym, w którym to wartość „0” oznacza grupę porównawczą danej gminy. Wskaźniki przyjmujące wartość dodatnią oznaczają, iż sytuacja danej gminy jest lepsza niż w porównywanej grupie, zaś ujemną – sytuacja jest gorsza niż w pozostałych porównywanych jednostkach. W przypadku Gminy Pińczów na dodatnim poziomie (+) w roku 2019 były obszary 10 i 11, natomiast obszar 12 był na minusie (-). W roku 2015 każdy z badanych wskaźników wykazywał taką samą tendencję, więc sytuacja nie uległa pogorszeniu ani polepszeniu.

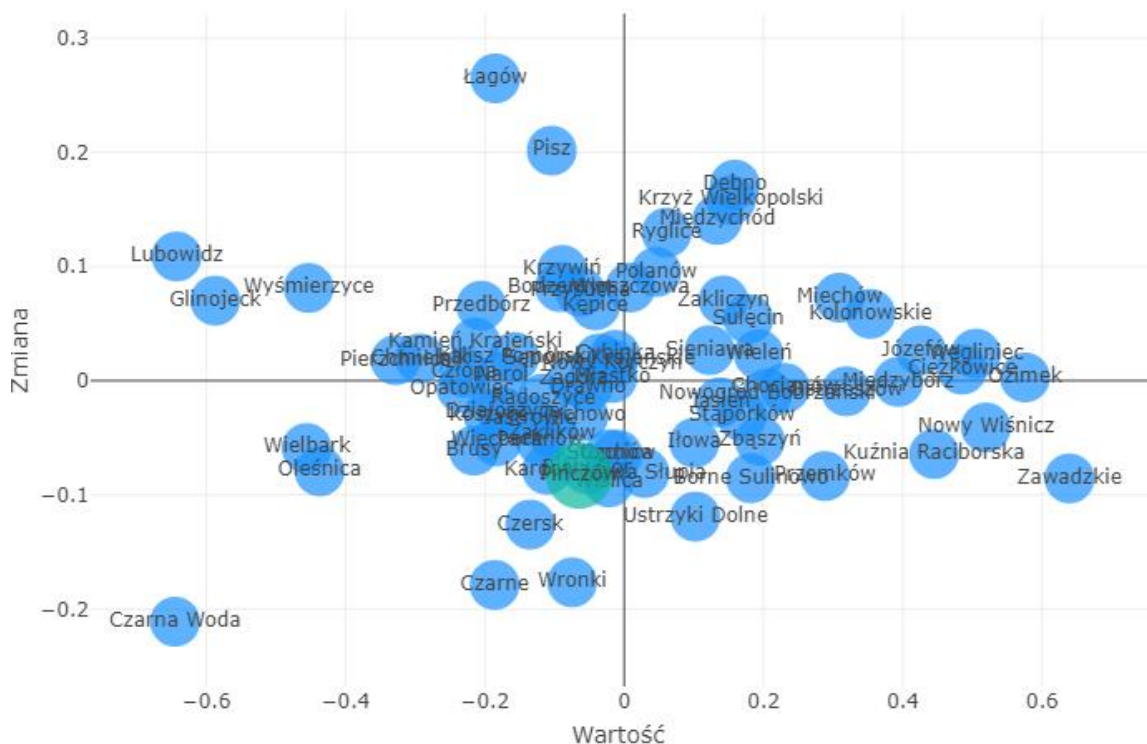
Rysunek 11 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru środowiskowego na początku i końcu badanego okresu w Gminie Pińczów

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 19.10.2021 r.

Na rysunku 12 zaprezentowano pozycję Gminy Pińczów w odniesieniu do swojej grupy porównawczej. Gmina Pińczów znajduje się w IV ćwiartce (wartość: -0,1, zmiana: -0,08), co oznacza sytuację gorszą niż średnia w grupie porównawczej oraz pogorszenie sytuacji względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej. Oznacza to, że wskaźnik jest „gorszy” niż w grupie i „strata” się powiększa.

Rysunek 12 Pozycja Gminy Pińczów w grupie porównawczej – wymiar środowiskowy

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 19.10.2021 r.

6. Kultura i dziedzictwo kulturowe

Miasto i Gmina Pińczów są bogate w historię i dziedzictwo kulturowe. Miasto było siedzibą potężnego rodu Oleśnickich, a w 1550 r. Mikołaj Oleśnicki udzielił schronienia kalwinom, dzięki czemu Pińczów stał się jednym z głównych ośrodków reformacji w Polsce. W 1551 r. założono gimnazjum kalwińskie, które między innymi ukończył Hugo Kołłątaj, jeden z twórców Konstytucji 3-go Maja. Profesorowie tutejszego gimnazjum dokonali słynnego przekładu Biblii na język polski, znanego jako Biblia Brzeska lub Radziwiłłowska (1563 r.). W Pińczowie działał również Jan Łaski. Miasto zapełniło się teologami, pisarzami, nauczycielami akademickimi i zakami. W powstałym tu gimnazjum nauczano nawet języka hebrajskiego, który wykładał Franciszek Stankar, profesor Uniwersytetu w Padwie, a następnie w Krakowie. W 1559 r. podczas synodu kalwinów nastąpił podział. Pińczów stał się wówczas główną siedzibą arian w Polsce. Od 1772 r. Pińczów znajdował się w zaborze austriackim, od 1809 r. w Księstwie Warszawskim, a od 1815 r. w Królestwie Polskim. Podczas II wojny światowej Niemcy urządzili w Pińczowie getto, w którym zgromadzili około 3 tys. Żydów. W późniejszym okresie wojny, w okolicy aktywnie działały polskie oddziały partyzanckie (oraz dwa oddziały żydowskie), które na przełomie lipca i sierpnia 1944 r. przeprowadziły powstanie zbrojne i założyły rejon wyzwolony, nazwany Republiką Pińczowską¹⁴.

Obecnie na terenie Miasta Pińczów odbywają się ciekawe cykliczne wydarzenia kulturalne, m.in. Koncert Pamięci Jana Góreckiego, który jest organizowany przez Muzeum Regionalne w Pińczowie. Pomysł imprezy powstał po śmierci Jana Góreckiego w 1999 r. Był on wielkim przyjacielem miasta. Koncert ku jego pamięci miał być formą wspominki i hołdu jednocześnie. Niepowtarzalny klimat i popularność imprezy sprawiły, iż postanowiono urządzać zawsze w lipcu koncerty, które będące wspomnieniem fotografa regionalisty, są również swoistą lekcją historii o Pińczowie. Kolejnym ważnym dla gminy cyklicznym wydarzeniem są Dni Ponidzia. Jest to trzydniowe święto, na którym mieszkańcy gminy mogą skorzystać z wielu atrakcji, odbywają się wtedy m.in. występy regionalnych artystów, czy zapraszane są ponadlokalne zespoły¹⁵.

Na terenie Gminy Pińczów znajdują się liczne obiekty zaliczane do zabytków nieruchomych¹⁶:

¹⁴ pinczow.com.pl

¹⁵ <http://pinczow24.pl>

¹⁶ Rejestr zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa, nid.pl

1. Pińczów:

- miasto (zespół urbanistyczny), nr rej.: A.652 z 22.01.1947;
- zespół klasztorny paulinów, ul. Piłsudskiego 2, nr rej.: A.653/1-2 z 21.06.1967:
 - kościół par. pw. św. św. Janów Apostoła i Ewangelisty, 1 poł. XV, XVII,
 - dzwonnica, 4 ćw. XVII, nr rej.: jw.,
 - klasztor, ob. centrum kultury, poł. XV, 1630-42, 1881-86, nr rej.: A-1 z 31.01.2002,
 - ogród, nr rej.: jw.;
- zespół klasztorny reformatów, nr rej.: A.654/1-3 z 21.06.1967:
 - kościół pw. Nawiedzenia NMP, 1587-1619, 2 poł. XVII,
 - klasztor, 1686-1706, 1906,
 - dziedziniec z bramami i krużgankami, 2 poł. XVII, 1738;
- kaplica pw. św. Anny z pozostałościami obwarowań ziemnych, 1600, XIX, nr rej.: A.655 z 21.06.1967;
- synagoga, k. XVI, XVII, 1947, nr rej.: A.656 z 21.06.1967;
- cmentarz parafialny, pocz. XIX, nr rej.: A.657 z 22.12.1992;
- teren d. cmentarza żydowskiego „starego”, ul. Słabska, 1 poł. XVII - poł. XIX, nr rej.: b.n. z 11.03.2020;
- cmentarz na „Zawięzieniu” – Miejsce Pamięci Narodowej, ul. 11 Listopada, nr rej.: A.658 z 30.09.1996;
- cmentarz wojenny z I wojny światowej, nr rej.: A.659 z 12.02.1993;
- zespół zamkowo-pałacowy, nr rej.: A.660/1-8 z 16.10.1957, z 19.12.1957 i z 14.01.1972:
 - pozostałości zamku, 1424-54, k. XVI,
 - pałac Wielopolskich, 1773-84,
 - baszta ogrodowa, k. XVI,
 - ogrodzenie, mur., fragmenty muru z basztami przy d. zwierzyńcu, k. XVI,
 - budynek gospodarczy, 1880,
 - budynek gospodarczy, 1880,
 - park, k. XVIII;
- budynek stacyjny, po 1918, nr rej.: A.661 z 20.02.1995 (dec. Jędrzejowska Kolej Dojazdowa);
- dom „na Mirowie”, ul. Batalionów Chłopskich 32, XVII/XVII, 1947, nr rej.: A.662 z 1.12.1956 i z 21.06.1967.

2. Bogucice:

- kościół par. pw. Nawiedzenia NMP, 1630, nr rej.: A.645 z 16.10.1956 i z 21.06.1967;
- cmentarz parafialny, ok. poł. XIX, nr rej.: A.646 z 23.12.1992.

3. Krzyżanowice Dolne:

- kościół par. pw. św. Tekli, nr rej.: A.647 z 16.10.1956 i z 21.06.1967;
- cmentarz par. rzym.-kat., poł. XIX, nr rej.: A.648 z 15.12.1992;
- park, XVIII, nr rej.: A.649 z 4.12.1957.

4. Młodzawy Małe:

- kościół par. pw. Świętego Ducha i BM Bolesnej, 1716, 1779, nr rej.: A.650/1-2 z 2.10.1956 i z 21.06.1967;
- dzwonnica, nr rej.: jw.;
- cmentarz parafialny, 1 poł. XIX, nr rej.: A.651 z 14.12.1992.

5. Winiary Zagojskie:

- rezerwat flory stepowej, nr rej.: 126 b z 11.06.1948.

6. Zagość Stara:

- kościół par. pw. św. Jana Chrzciciela, 3 ćw. XII, 1353, 2 poł. XX, nr rej.: A.663 z 15.01.1957 i z 21.02.1966.

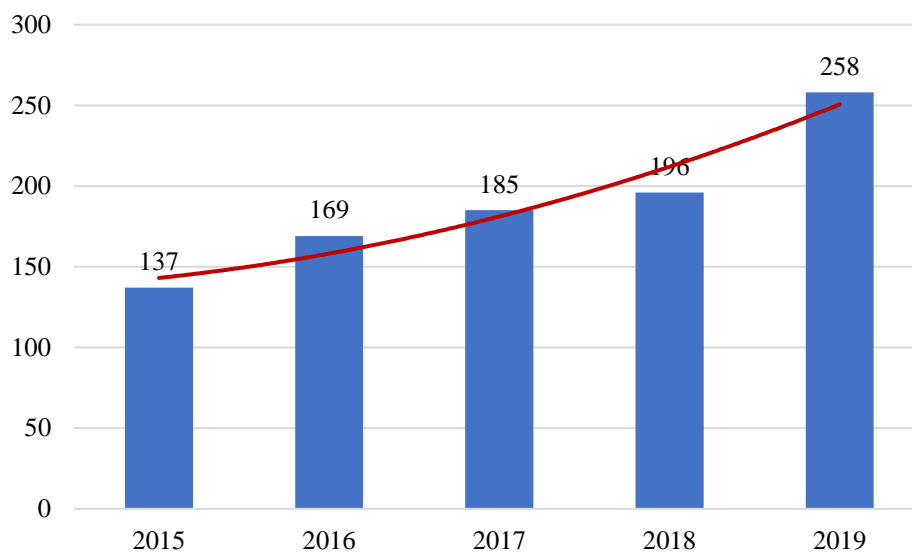
Na terenie gminy znajduje się także 190 obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków zgodnie z *Programem Opieki nad Zabytkami Gminy Pińczów na lata 2018–2021*¹⁷.

Kolejną ważną kwestią dziedzictwa kulturowego jest dziedzictwo lokalne, w tym działalność centrów, domów, ośrodków kultury, klubów, co świadczy o aktywności kulturalnej mieszkańców, ich chęci wspólnej realizacji przedsięwzięć, przywiązania i więzi z miejscem zamieszkania.

Na terenie Gminy Pińczów, według danych GUS, w roku 2019 zorganizowano łącznie 258 imprez, a uczestniczyło w nich łącznie 32 277 osób. Nastąpił duży wzrost ilości imprez w stosunku do roku 2015, w którym odbyło się ich 137, i wzrosła ilość uczestników imprez – z 25 980 osób w 2015 roku do 32 277 w roku 2019. Na wykresie 20 przedstawiono liczbę organizowanych imprez przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w Gminie Pińczów w latach 2015–2019, natomiast na wykresie 21 – liczbę uczestników tych imprez.

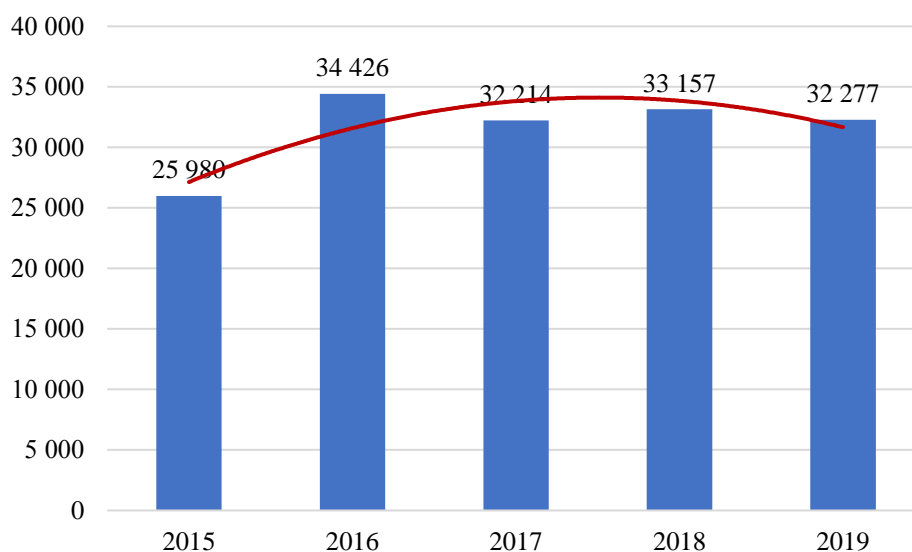
¹⁷ Uchwała nr V/35/2019 Rady Miejskiej w Pińczowie z dnia 30 stycznia 2019 r. w sprawie przyjęcia „Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Pińczów na lata 2018–2021”, s. 78.

Wykres 19 Liczba organizowanych imprez przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na obszarze Gminy Pińczów w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 20 Liczba uczestników imprez organizowanych przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w Gminie Pińczów w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poza działalnością widniejącą w statystykach GUS, centra kultury i biblioteki prowadzą działalność na mniejszą skalę, stanowią bowiem miejsca spotkań lokalnej społeczności, integracji, wymiany doświadczeń, dają możliwość spędzania czasu w ciekawy sposób, organizowane są w takich miejscach wystawy, odczyty, prelekcje, wieczorki, konferencje, zebrania, spotkania dyskusyjne, zabawy taneczne, festyny, loterie, aukcje.

Do podmiotów szerzących kulturę na obszarze gminy zaliczyć można m.in.: Pińczowskie Samorządowe Centrum Kultury, Powiatowy Ośrodek Kultury Sportu Turystyki i Rekreacji w Pińczowie, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Pińczowie, Miejską i Gminną

Bibliotekę Publiczną w Pińczowie, Muzeum Regionalne w Pińczowie. Na terenie gminy funkcjonują organizacje pozarządowe działające w różnych sferach życia społecznego regionu. Główne obszary działalności tych organizacji to: kultura fizyczna, przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym, pomoc społeczna, edukacja i wychowanie, profilaktyka i ochrona zdrowia, kultura¹⁸. Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy to m.in.: Klub Inteligencji Katolickiej w Pińczowie, Stowarzyszenie Hodowców Kóz w Brześciu, Towarzystwo Przyjaciół Ponidzia w Pińczowie, Pińczowski Ośrodek Trzeźwości, Pińczowskie Stowarzyszenie Rozwoju Lokalnego „Inicjatywa”, czy Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wiejskich „Bogucanki” działające w stowarzyszeniu ludowym „Chata Bogucka”, Stowarzyszenie Lokalna Organizacja Turystyczna Ziemi Pińczowskiej, fundacja Ekorozwój Ponidzia, stowarzyszenie Ziemia Pińczowska czy Stowarzyszenie Krewcy Ponidzianie.

Na terenie Pińczowskiego Samorządowego Centrum Kultury działają grupy teatralne Teatr Ciut Frapujący, Teatr Okazjonalny Rodziców TOR i Grupa teatralna Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Każdy z wymienionych zespołów co kilka miesięcy wystawia przygotowywane spektakle. Na terenie placówki odbywają się również pokazy filmowe, co stanowi bardzo ciekawą formę spędzania czasu wolnego.

Według danych ze Statystycznego Vademecum Samorządowego, na terenie Gminy Pińczów w 2019 r. funkcjonowało 6 grup artystycznych z 88 członkami.

Problemem jaki zauważają władze i mieszkańcy gminy jest brak dostatecznie rozwinięte bazy noclegowej. Często podczas organizacji różnego rodzaju imprez, goście zmuszeni są z korzystania z bazy noclegowej w innych gminach. Poniżej przedstawiono zestawienie ważniejszych wydarzeń, które odbyły się w Gminie Pińczów w latach 2020–2021 i które związane były z wykorzystaniem bazy noclegowej:

- 25 czerwca 2021 r. – koncert Marek Napiórkowski, Artur Lesicki;
- 29-30 maja 2021 r. – zjazd Food Trucków;
- 24 lipca 2021 r. – wizyta modelek i fotografów z Vogue Polska;
- 1 sierpnia 2021 r. – koncert Pamięci Jana Góreckiego;
- 7 sierpnia 2021 r. – koncert Artura Dutkiewicza;
- 19 sierpnia 2021 r. – koncert kwartetu smyczkowego Atma Quartet;
- 21 sierpnia 2021 r. – koncertowa Przystań Kultury, koncert SONBIRD, LIMBOSKI;

¹⁸ Sprawozdanie z realizacji rocznego Programu Współpracy Gminy Pińczów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego za 2020 rok.

- 28 sierpnia 2021 r. – zakończenie wakacji koncert DR SWAG;
- 23 września 2021 r. – wizyta delegacji z Płońska;
- 23 października 2021 r. – koncert Anny Serafińskiej;
- 29-31 października 2021 r. – Ogólnopolska Halowa Olimpiada Młodzieży w Sportach Wędkarskich;
- 29–31 października 2021 r. – Zaduszki Jazzowe (artyści, delegacja zagraniczna z Czech);
- 12–14 listopada 2021 r. – Łowy z sokołami;
- 14–16 lutego 2020 r. – Ogólnopolska Halowa Olimpiada Młodzieży w Sportach Wędkarskich;
- 30-31 października 2020 r. – Zaduszki Jazzowe.

7. Sport, rekreacja i turystyka

Atrakcyjność turystyczna danego obszaru to właściwości, które wynikają z różnych cech środowiska przyrodniczego, jak również ze środowiska kulturowego. Cechy te wzbudzają zainteresowanie turystów i przyciągają ich w dane miejsce. O atrakcyjności danego miejsca decydują również atrakcje turystyczne, zagospodarowanie terenu oraz dostęp komunikacji¹⁹. Atrakcja turystyczna to z kolei cokolwiek, co przyciąga ludzi w dane miejsce i ich zaciekawia²⁰. Są to również wszystkie atrakcje, które skłaniają danego turystę bądź grupę turystów do opuszczenia miejsca zamieszkania. Określone bogactwa, produkty, wizerunki, miejsca unikalne, cechy oraz atrybuty²¹.

Na obszarze Gminy Pińczów można wyróżnić następujące atrakcje turystyczne oraz miejsca warte odwiedzenia²²:

- Dawny zespół klasztorny oo. Paulinów w Pińczowie;
- Zespół klasztorny oo. Franciszkanów Reformatów na Mirowie w Pińczowie;
- Kaplica pw. św. Anny w Pińczowie;
- Wzgórze Zamkowe w Pińczowie;
- Pałac Wielopolskich w Pińczowie;
- Dom Ariański na Mirowie w Pińczowie;
- Ciuchcia Expres Ponidzie;
- Muzeum Regionalne w Pińczowie;
- Ogród botaniczny w Młodzawach Małych – Ogród na Rozstajach;
- Zespół Cmentarzy, m.in. Cmentarz Stary w Pińczowie, Cmentarz Parafialny w Pińczowie;
- Kościół pw. św. Tekli w Krzyżanowicach Dolnych;
- Kościół pw. św. Jana Chrzciciela w Starej Zagości;
- pawilon ogrodowy w Pińczowie;

¹⁹ Kowalczyk A., *Fenomenologia przestrzeni turystycznej*, Turyzm 2014, s. 12, [w]: Encyklopedia Zarządzania, mfiles.pl

²⁰ Lundberg D., *The Tourist Business*, New York Van Nostrand Reinhold, 1985 s. 33, [w]: Encyklopedia Zarządzania, mfiles.pl

²¹ Nowacki M., *Atrakcje turystyczne, dziedzictwo i jego interpretacja – jako produkt turystyczny*, Akademia Wychowania Fizycznego, Poznań 2013, s. 3, [w]: Encyklopedia Zarządzania, mfiles.pl

²² polska-org.pl/8644426,Pinczow,Klasztor_oo_franciszkanow.html

- Zalew w Pińczowie;
- Zbiornik po gipsowym wyrobisku górniczym w Gackach.

Przez obszar Gminy Pińczów prowadzą różnorodne szlaki turystyczne, zarówno piesze jak i rowerowe. Wśród nich można wymienić m.in.²³:

- Szlak niebieski im. Wacława Żelichowskiego: Pińczów – Busko-Zdrój – Wiślica (20 km + 19 km) – szlak podzielony na dwa etapy, przebiega przez tereny, na których znajdują się m.in. wczesnośredniowieczne i gotyckie zabytki oraz rezerваты przyrody;
- Szlak turystyczny Madonny Ponidzia (102 km) – szlak rowerowy posiadający na swojej trasie najpiękniejsze kościoły na Ponidziu;
- Rowerowy Szlak Architektury Obronnej (ponad 500 km) – trasa przebiega przez Pińczów i liczy 39 obiektów;
- Rowerowy Szlak Miejsca Mocy (ok. 600 km) – szlak ten tworzy zamkniętą pętlę i prowadzi przez województwo świętokrzyskie. Trasa przebiega przez Miasto Pińczów oraz sąsiadujące miejscowości;
- Czerwony szlak rowerowy Śladami Republiki Pińczowskiej (ok. 46 km) – trasa prowadzi przez Miasto Pińczów do Działoszyc, a poziom jego trudności jest średni;
- Świętokrzyski Szlak Literacki przebiegający przez Pętlę Ponidziańską;
- Szlak kajakowy (56,5 km) – przebiega w obrębie rzeki Nidy na odcinku Rębów–Żurawniki.

Ważnym elementem rozwoju turystyki na danym obszarze jest dostęp do infrastruktury towarzyszącej w postaci bazy noclegowej oraz dostęp do obiektów gastronomicznych. Według danych GUS na obszarze gminy w 2019 r. występowało 9 miejsc noclegowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Jest to wynik gorszy niż w województwie (15) i Polsce (22). Według danych ze Statystycznego Vademecum Samorządowego na terenie gminy w 2019 r. były 4 kluby sportowe z 66 członkami.

W Pińczowie zlokalizowana jest hala widowiskowo-sportowa, która jest nowoczesnym, spełniającym wszelkie standardy obiektem treningowym, administrowanym przez Powiatowy Ośrodek Kultury, Sportu, Turystyki i Rekreacji w Pińczowie. Od momentu otwarcia tętni ona nieustająco sportowym życiem, odbywały się w niej niejednokrotnie zawody w piłce nożnej, piłce ręcznej i siatkówce, międzynarodowe spotkania Shorin-Ryu Karate, turnieje tańca, meetingi bokserskie oraz wiele innych imprez sportowych i kulturalnych. Hala

²³ turystykawgminie.pl

usytuowana jest przy kompleksie sportowym MOSiR Pińczów, składającym się m.in. z pełnowymiarowego boiska piłkarskiego z trawą naturalną, bieżni lekkoatletycznej, boisk wielofunkcyjnych. W pobliżu znajduje się również Zalew Pińczowski – dogodny do uprawiania rekreacji i sportów wodnych. Na terenie kompleksu znajduje się baza noclegowa – nowo wybudowane domki kempingowe wraz z placem zabaw dla dzieci oraz strzeżone kąpielisko.

Na terenie Gminy Pińczów funkcjonuje pływalnia miejska „Delfinek”, położona bezpośrednio przy Szkole Podstawowej nr 2. Na terenie należącym do szkoły znajduje się również Boisko Wielofunkcyjne „Orlik”. W gminie działa Regionalny Aeroklub w Pińczowie, który od kilku lat organizuje mistrzostwa Polski PPG (Powered Paraglider – paralotnia z napędem), zawody w lataniu precyzyjnym czy zawody modelarskie. Szkolenie w Aeroklubie Pińczowskim realizuje certyfikowana Szkoła Latania Rekreacyjnego „Aerokrak”. Prowadzone są szkolenia paralotniowe i lotniowe do wszystkich etapów oraz szkolenia na uprawnienia dodatkowe, takie jak: loty z napędem (PPG), motoparalotnie (PPGG), przeszkolenia do lotów za wyciągarką, dla kierowników startu oraz operatorów wyciągarek. Ciekawą atrakcją na mapie Gminy Pińczów są spływy kajakowe po rzece Nidzie – w formie jednodniowego lub wielodniowego spływu. Organizatorzy zapewniają transport, możliwość pełnego wyżywienia, biesiady końcowe z grillem, ogniskiem. Uczestnicy nocują na polach biwakowych, campingach, agro-kwaterach. Imprezy przewidziane są dla firm i osób indywidualnych. W Pińczowie znajduje się Klub Wodny Kon-Tiki, na terenie którego można skorzystać z kajaków, żaglówek, kul wodnych, przejażdżki łodzią motorową oraz z innych sprzętów wodnych.

Dużą szansą dla gminy jest włączenie jej do OSI Poniemie, dzięki czemu pojawiają się duże możliwości rozwoju turystyki opartej o bogate dziedzictwo kulturowe regionu świętokrzyskiego oraz unikatowe zasoby przyrodnicze, w tym jako zaplecza dla obszaru uzdrowiskowego.

8. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

System planowania przestrzennego w Polsce odbywa się zgodnie z zapisami *Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.). Struktura systemu jest zhierarchizowana, podzielona na 3 szczeble, tj.: krajowy, regionalny, lokalny. Zgodnie z art. 1 ustawy określa się:

- zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej;
- zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy – przyjmując ład przestrzenny i zrównoważony rozwój za podstawę tych działań.

Ustalając przeznaczenie terenu lub określając potencjalny sposób jego zagospodarowania i wykorzystania, brany jest pod uwagę interes publiczny i interesy prywatne, w tym zgłaszane w postaci wniosków i uwag, zmierzające do ochrony istniejącego stanu zagospodarowania terenu, jak i zmian w zakresie jego zagospodarowania, a także analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne.

W celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, rada gminy/rada miejska podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zwanego dalej „Studium”. Studium sporządza się dla obszaru w granicach administracyjnych gminy. Ustalenia Studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych, w których określa się przeznaczenie terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu. W przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu następuje w drodze decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu²⁴.

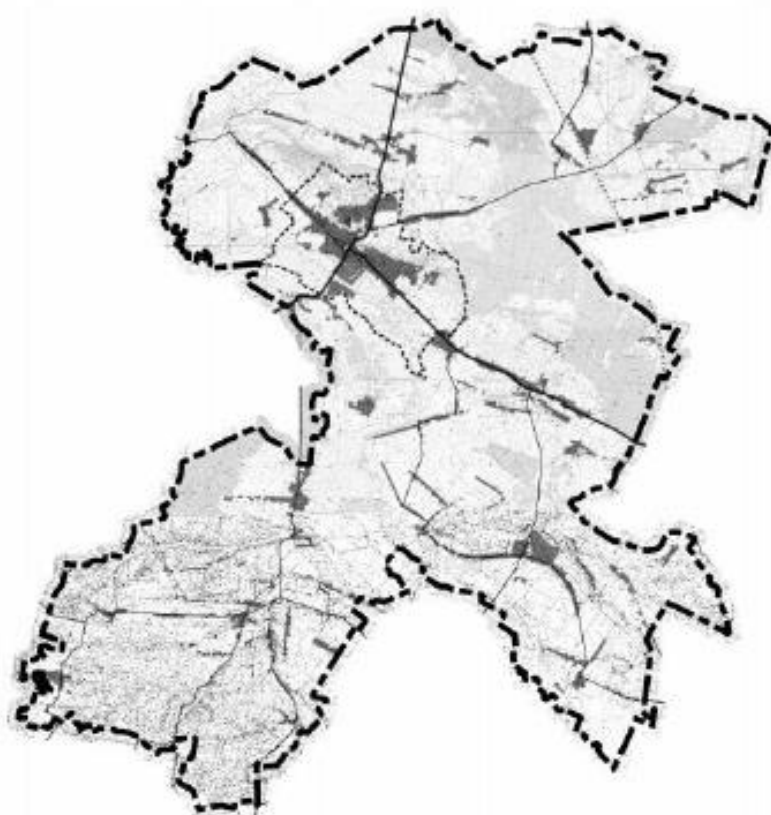
²⁴ *Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.).

Gmina Pińczów posiada Studium (SUiKZP) przyjęte Uchwałą nr XV/125/2019 Rady Miejskiej w Pińczowie z dnia 16 października 2019 r. ze zmianą wprowadzoną Uchwałą nr XXX/329/2021 Rady Miejskiej w Pińczowie z dnia 21 lipca 2021 r.

Tereny wiejskie Gminy Pińczów charakteryzuje zabudowa zagrodowa wzdłuż dróg. Tereny wiejskie mają rezerwy terenowe pomiędzy istniejącą zabudową. Należy dążyć do ich uzupełniania w celu zapobiegania dalszemu rozpraszaniu zabudowy oraz utworzenia zwartych kompleksów. Istotnym elementem sieci osadniczej gminy jest zachowany historyczny układ urbanistyczny w mieście. Schemat rozmieszczenia zabudowy na terenie Gminy Pińczów przedstawiono na rysunku 13.

Podstawowym elementem struktury funkcjonalno-przestrzennej z siedzibą władz samorządowych, ośrodkami szkolnictwa, opieki zdrowotnej, kultury, handlu, usług rzemieślniczych i gastronomicznych, produkcji oraz infrastruktury technicznej jest Miasto Pińczów. Na terenie gminy występują także ośrodki podrzędne, które tworzą wsie – świadczone są tam usługi na poziomie podstawowym.

Rysunek 13 Schemat rozmieszczenia zabudowy na terenie Gminy Pińczów

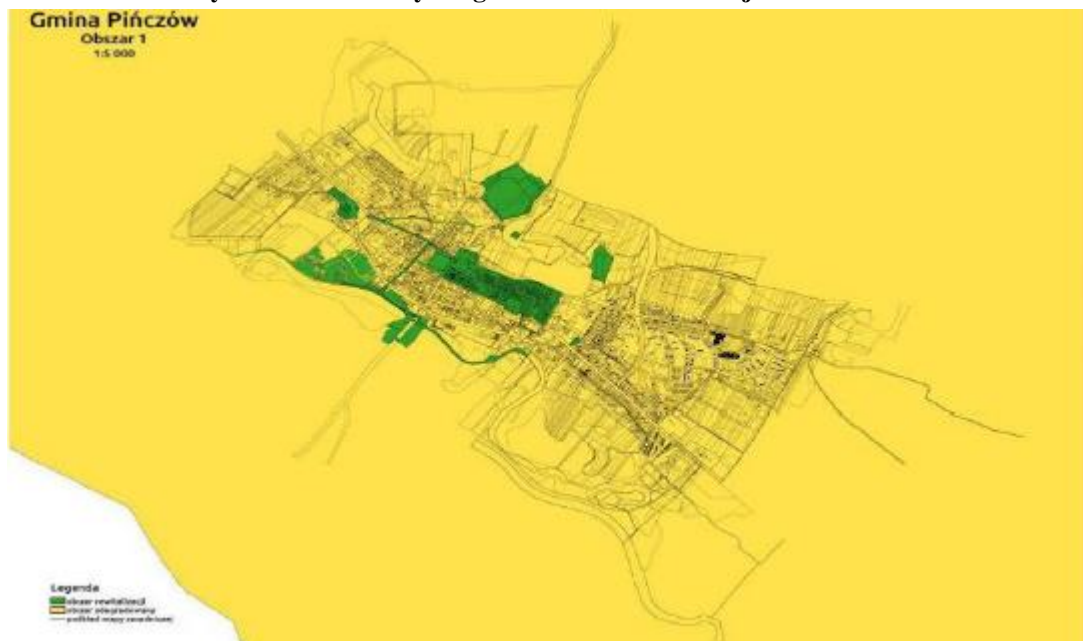

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Pińczów

Ład przestrzenny jest ważną kwestią w kreowaniu zagospodarowania przestrzennego danej jednostki. Jedynym skutecznym narzędziem tworzenia ładu przestrzennego jest prawo miejscowe, wyrażone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Aktualnie obowiązującym prawem miejscowym są zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uchwalone po 1 stycznia 1995 r. Obecnie obszar Miasta i Gminy Pińczów ma częściowe pokrycie terenu obowiązującymi MPZP, które obejmują obszar ok. 23% powierzchni całkowitej gminy. Przy czym Miasto Pińczów ma pokrycie miejscowymi planami w ok. 92%, a gmina (z wyłączeniem miasta) w 18%. Pełne pokrycie planami mają wyłącznie sołectwa: Pasturka, Włochy, Skrzypiów oraz Borków. Na terenie miasta obowiązuje Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Pińczów przyjęty Uchwałą nr XL/372/09 Rady Miejskiej w Pińczowie z dnia 25 listopada 2009 roku wraz ze zmianami nr 2 (Uchwała nr XLIX/405/14 Rady Miejskiej w Pińczowie z dnia 26 lutego 2014 roku), nr 3 (Uchwała nr LIX/492/14 Rady Miejskiej w Pińczowie z dnia 12 listopada 2014 roku, zmieniona Uchwałą nr V/32/15 Rady Miejskiej w Pińczowie z dnia 27 lutego 2015 roku) i nr 4 (Uchwała nr XL/346/17 Rady Miejskiej w Pińczowie z dnia 28 grudnia 2017 roku). W Mieście Pińczów obowiązuje także Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Wierciczów” przyjęty Uchwałą nr LVI/469/14 Rady Miejskiej w Pińczowie z dnia 24 września 2014 roku.

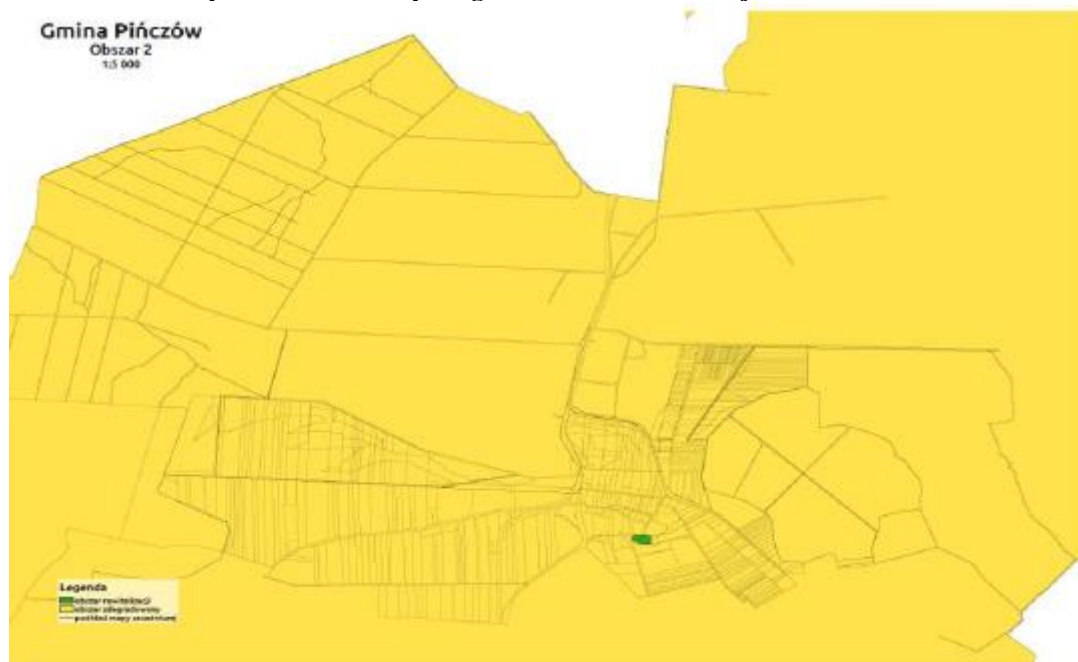
Poza Studium oraz MPZP, dokumentem który określa przeznaczenie terenu i charakteryzuje obszar jest program rewitalizacji. Gmina posiada *Gminny Program Rewitalizacji Gminy Pińczów na lata 2015–2022*. Obszar zdegradowany obejmuje obszar określony granicami administracyjnymi Miasta Pińczów, z wyłączeniem obszarów leśnych. Obszar rewitalizacji stanowi 0,14% powierzchni Gminy Pińczów. *Uchwała nr XXIV/197/2016 Rady Miejskiej w Pińczowie z dnia 7 września 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Pińczów* podaje, że są to obszary położone na terenie miasta (rysunek 14) oraz w obrębie miejscowości Młodzawy Małe (rysunek 15).

Rysunek 14 Obszary zdegradowane i rewitalizacji w obszarze I

Źródło: Załącznik Nr 7 do Uchwały Nr XXIV/197/2016 Rady Miejskiej w Pińczowie z dnia 7 września 2016 r.

Rysunek 15 Obszary zdegradowane i rewitalizacji w obszarze II

Źródło: Załącznik Nr 8 do Uchwały Nr XXIV/197/2016 Rady Miejskiej w Pińczowie z dnia 7 września 2016 r.

9. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne to ogół warunków i instytucji chroniących obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, głównie w stanach nadzwyczajnych²⁵. Bezpieczeństwo publiczne jest także stanem w społeczeństwie, który umożliwia jego sprawne funkcjonowanie. Innym podejściem do bezpieczeństwa publicznego jest zapewnienie bezpieczeństwa niezwiązanego z czynnikiem ludzkim, ale zagrożeniami płynącymi z natury, np. powodzie czy naturalne pożary.

Na terenie Gminy Pińczów działają następujące jednostki zaangażowane w bezpieczeństwo publiczne:

- Komenda Powiatowa Policji w Pińczowie;
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Pińczowie oraz podległe jej jednostki.

Na terenie Gminy Pińczów funkcjonują 2 jednostki włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG):

- OSP Chruścice,
- OSP Kozubów.

Głównym celem OSP jest działanie na rzecz ochrony życia, zdrowia i mienia przed pożarami, klęskami żywiołowymi i zagrożeniami ekologicznymi lub innymi miejscowymi zagrożeniami²⁶.

W roku 2019 na obszarze Gminy Pińczów stwierdzono 21 zdarzeń wymagających udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej na 1 000 ludności. Jest to wynik wyższy niż średnia dla województwa (13) i Polski (13). Wskaźnik dla pożarów na obszarze Gminy Pińczów wynosił 11, natomiast wynik dla województwa świętokrzyskiego to 5, a dla Polski 4.

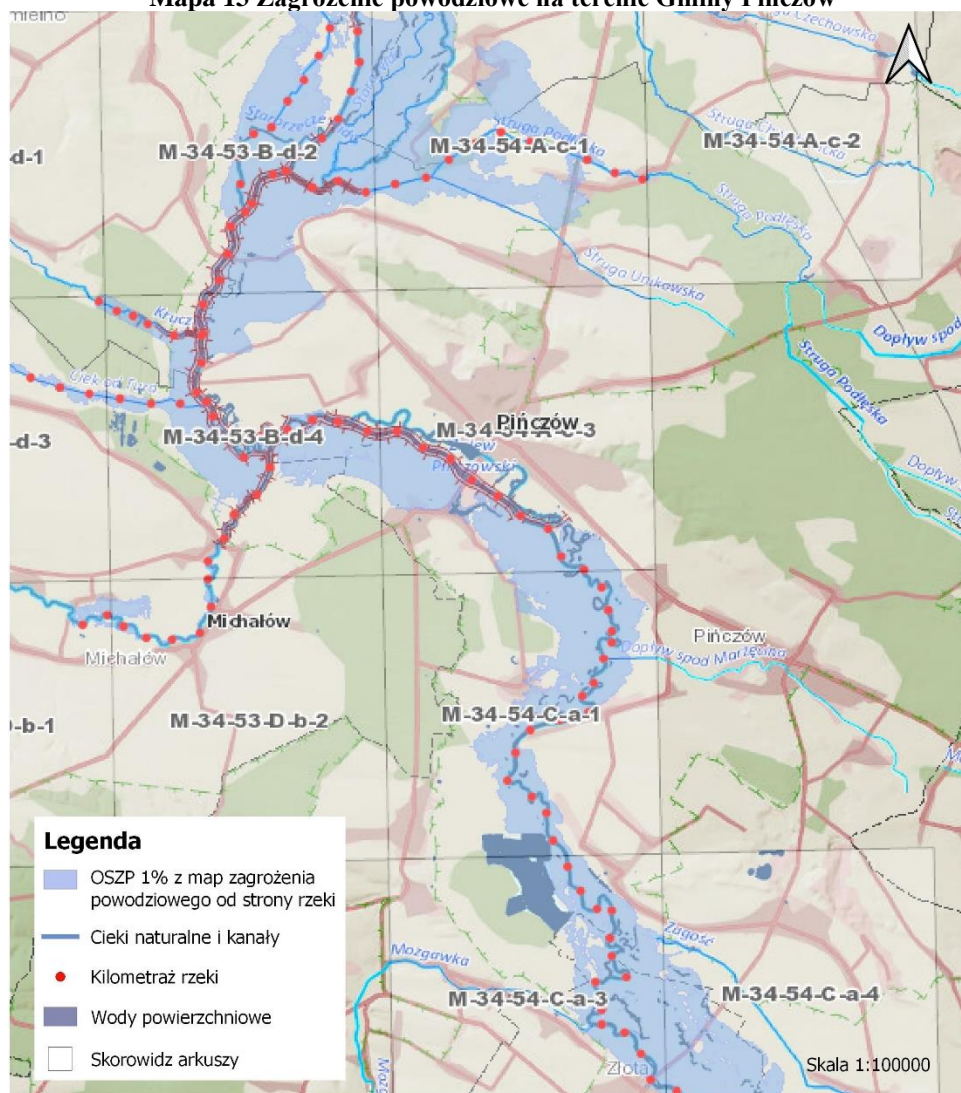
Na terenie Gminy Pińczów mogą wystąpić negatywne skutki dla środowiska, dziedzictwa kulturowego i działalności gospodarczej. Wynika to z występowania obszarów o szczególnie wysokim zagrożeniu powodzią (Q10%), obszarów szczególnie zagrożonych powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie (Q1%) oraz obszarów, gdzie prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie (Q0,2) – mapa 8.

²⁵ Encyklopedia PWN, encyklopedia.pwn.pl

²⁶ Serwis Rzeczypospolitej Polskiej gov.pl, gov.pl/web/kgpsp/komendy-wojewodzkie

Zagrożenie powodziowe występuje w zachodniej oraz centralnej części gminy i pochodzi od rzeki Nidy.

Mapa 13 Zagrożenie powodziowe na terenie Gminy Pińczów

Źródło: Hydroportal Wód Polskich, wody.gov.pl, dostęp z dnia 21.10.2021 r.

10. Polityka społeczna

Pomoc społeczna polega na działaniu zmierzającym do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin. Obowiązek wykonywania zadań pomocy społecznej z mocy ustawy spoczywa na gminie oraz na administracji rządowej. Z tego obowiązku wynika podział na zadania zlecone finansowane z budżetu centralnego i zadania własne, na które środki pochodzą z budżetu gminy. Bezpośrednio realizacją zobowiązań wobec ludności na obszarze diagnozowanej gminy zajmuje się Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pińczowie. Jego główne zadania to przyznawanie i wypłacanie świadczeń, pomoc socjalna, rozwijanie nowych form pomocy społecznej itp.

Sytuację panującą na obszarze Gminy Pińczów w zakresie polityki społecznej w niniejszej diagnozie obrazują wskaźniki: *gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego na 10 tys. mieszkańców, rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców ogółem, udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku.*

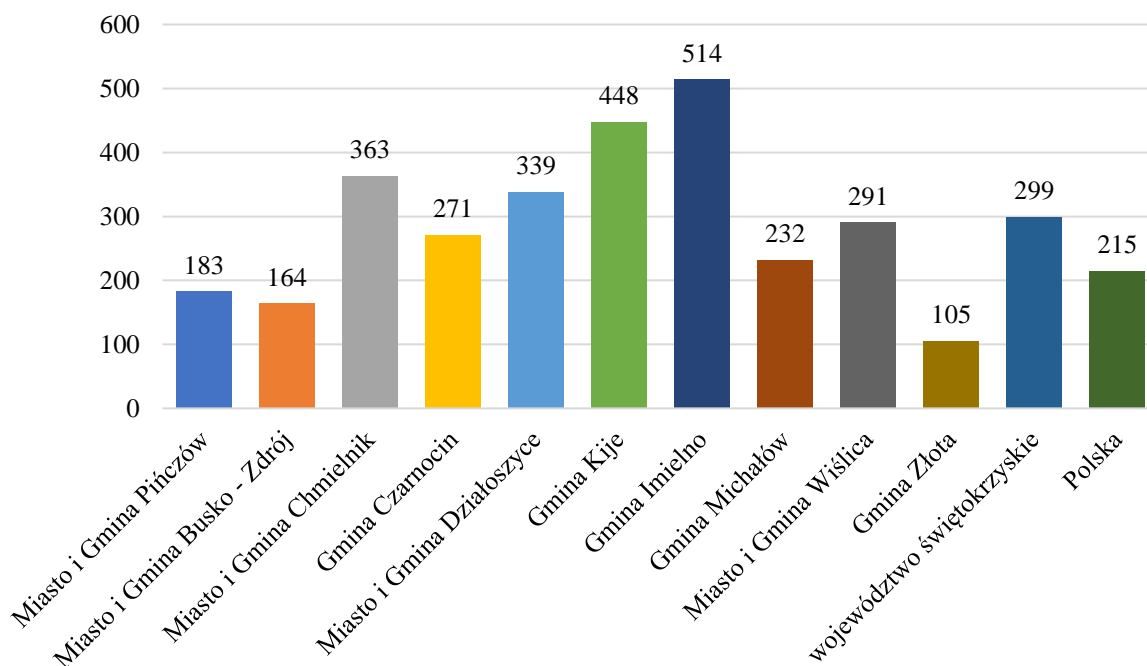
Pierwszy ze wskaźników, któremu należy się przyjrzeć, to wskaźnik *gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego*. W celu porównania wskaźnika między różnymi jednostkami terytorialnymi, wartości podano w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli 16, w Gminie Pińczów z roku na rok maleje liczba gospodarstw domowych ogółem, które muszą korzystać z pomocy społecznej, jednak jest to tendencja charakteryzująca zdecydowaną większość porównywanych jednostek. W 2019 r. gmina miała jeden z niższych wskaźników (183) w porównaniu do gmin sąsiednich, średniej wojewódzkiej (299) i Polski (215) – wykres 22. Podobnie prezentują się dane odnośnie gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej poniżej i powyżej kryterium dochodowego – Gmina Pińczów posiada jedne z najniższych wartości.

Tabela 16 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego na 10 tys. mieszkańców														
	ogółem					poniżej kryterium dochodowego					powyżej kryterium dochodowego				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Pińczów	235	233	220	212	183	188	185	179	156	125	47	48	41	56	58
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	262	229	212	201	164	154	132	104	103	86	107	97	108	99	78
Miasto i Gmina Chmielnik	515	489	430	357	363	382	340	274	216	198	133	149	157	140	165
Gmina Czarnocin	268	264	263	281	271	129	101	99	105	98	139	163	164	176	173
Miasto i Gmina Działoszyce	389	409	378	355	339	278	278	250	236	192	111	131	127	119	147
Gmina Kije	494	502	478	478	448	365	366	316	315	247	129	136	162	163	201
Gmina Imielno	685	670	670	574	514	393	362	303	282	235	292	308	367	293	279
Gmina Michałów	271	261	248	230	232	174	155	119	122	118	98	106	129	109	114
Miasto i Gmina Wiślica	369	331	331	319	291	212	205	177	175	143	157	126	155	144	148
Gmina Złota	132	162	188	175	105	97	124	114	96	76	35	38	74	78	29
województwo świętokrzyskie	374	358	335	315	299	254	235	204	182	162	120	124	131	133	138
Polska	283	268	249	233	215	197	178	155	139	119	86	90	94	94	95

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

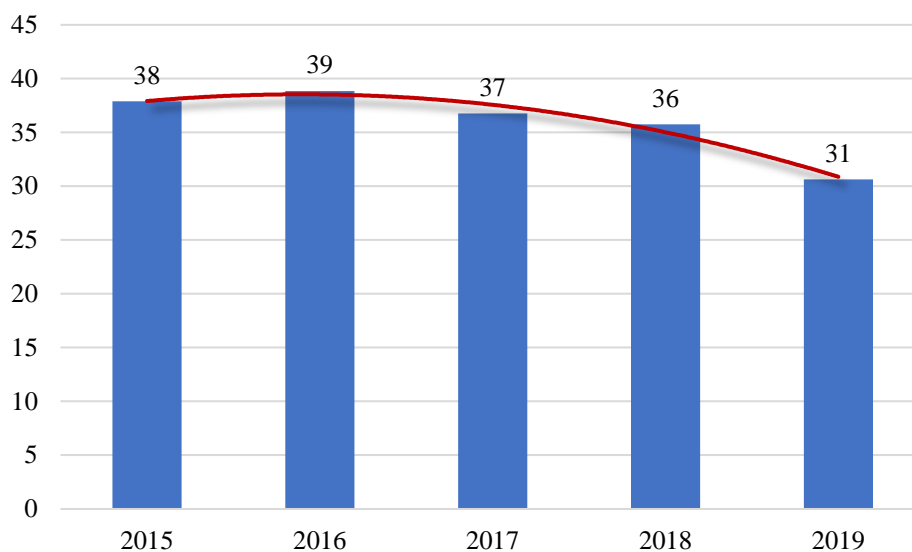
Wykres 21 Gospodarstwa domowe ogółem korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnikami, na które należy zwrócić uwagę, są udzielane zasiłki rodzinne. W tabeli 17 przedstawiono liczbę rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców oraz udział % dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w latach 2015–2019. W 2019 r. Gmina Pińczów pod względem liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci znajdowała się w sytuacji lepszej niż średnia województwa świętokrzyskiego (33) i gorszej niż Polska (26) – wartość wskaźnika wyniosła 31. Optymistycznym zjawiskiem jest fakt spadku wskaźnika dla diagnozowanej gminy od 2017 r., co przedstawiono na wykresie 23. Wskaźnik udział % dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w Gminie Pińczów w 2019 roku osiągnął wartość 32 i był to wynik lepszy niż średnia województwa świętokrzyskiego (34) i gorszy niż Polski (27), ale od 2016 roku następuje spadek wartości tego wskaźnika.

Wykres 22 Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w Gminie Pińczów w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 17 Zasiłki rodzinne w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców ogółem					Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Pińczów	38	39	37	36	31	36	39	37	35	32
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	36	35	33	31	28	33	34	33	31	30
Miasto i Gmina Chmielnik	56	59	55	51	45	49	54	49	46	43
Gmina Czarnocin	29	35	34	32	27	34	41	41	38	33
Miasto i Gmina Działoszyce	43	49	47	42	35	45	50	49	44	39
Gmina Kije	44	48	43	41	38	42	45	43	42	48
Gmina Imielno	57	60	61	52	47	53	57	58	51	44
Gmina Michałów	42	47	45	40	36	43	48	45	40	38
Miasto i Gmina Wiślica	46	52	50	43	36	47	52	51	45	40
Gmina Złota	41	47	42	30	31	42	45	43	35	34
województwo świętokrzyskie	36	39	38	37	33	35	39	39	38	34
Polska	27	29	29	29	26	27	29	29	29	27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

O polityce społecznej oraz dostępie do wysokiej jakości usług publicznych może świadczyć odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach. Gmina Pińczów świadczy opieką żłobkową w jednej placówce samorządowej w Pińczowie. Z danych GUS wynika, że odsetek dzieci objętych opieką żłobkową w 2019 roku wyniósł 3,3% i był to wynik niższy niż średnia

dla województwa świętokrzyskiego (8,5%) oraz Polski (12,4%). Optymistycznym zjawiskiem jest to, że odsetek wzrasta.

Kolejnym aspektem polityki społecznej jest opieka zdrowotna. Na terenie Gminy Pińczów usługi z zakresu służby zdrowia świadczą²⁷:

- Samorządowy Zakład Opieki Zdrowotnej w Pińczowie
- Poradnia Ogólna Przychodni Rejonowej nr 1 w Pińczowie
- Ośrodek Zdrowia Gacki;
- Ośrodek Zdrowia Kozubów;
- Ośrodek Zdrowia Szarbków.

Według danych GUS w 2019 roku na terenie Gminy Pińczów znajdowało się 7 aptek.

Gmina Pińczów od kilku lat prowadzi działania mające na celu nadanie statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej. W dniu 27 czerwca 2018 r. Rada Miejska w Pińczowie podjęła uchwałę nr XLVI/403/2018 w sprawie przystąpienia do prac związanych z uzyskaniem przez Gminę Pińczów statusu uzdrowiska lub statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej. W dniu 06 sierpnia 2018 r. gmina otrzymała pisemną informację od Ministerstwa Zdrowia o spełnieniu warunków umożliwiających ubieganie się o nadanie statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej. Na terenie gminy w miejscowościach: Bogucice Pierwsze, Bogucice Drugie oraz Pasturka zlokalizowane są złoża wód leczniczych o dużych zasobach, które ujmowane są na pograniczu dwóch gmin: Pińczów oraz Busko-Zdrój. Są to wody siarczkowe używane w leczeniu chorób układu ruchu, układu nerwowego, dermatologii, kardiologii, chorób ginekologicznych, przemiany materii i innych²⁸.

Należy dodać, iż wskazanie Gminy Pińczów w *Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+* jako jednej z gmin OSI Świętokrzyskie Uzdrowiska, razem z gminami: Busko-Zdrój, Solec-Zdrój i Kazimierza Wielka zwiększy możliwości rozwojowe w kontekście uzdrowiskowym.

²⁷ szozpinczow.pl/przychodnie

²⁸ Dane z Urzędu Miejskiego w Pińczowie.

11. Edukacja i wychowanie

O wysokiej jakości usług publicznych świadczy dostępność wychowania przedszkolnego dla dzieci od lat 3 (w wyjątkowych sytuacjach 2,5 lat) do lat 6 na obszarze danej gminy. Celem wychowania przedszkolnego, zgodnie z Podstawą programową wychowania przedszkolnego jest wsparcie całościowego rozwoju dziecka, które powinno być realizowane przez proces opieki, wychowania i nauczania – uczenia się, co umożliwia najmłodszym odkrywanie własnych możliwości, sensu działania oraz gromadzenie doświadczeń, świadomości dobra i piękna. Efektem wychowania przedszkolnego ma być osiągnięcie dojrzałości do podjęcia nauki na pierwszym etapie edukacji. O jakości wychowania przedszkolnego na obszarze Gminy Pińczów świadczy odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym. Gmina Pińczów posiada 14 placówek przedszkolnych, w miejscowościach: Pińczów, Bogucice, Gacki, Kozubów, Stara Zagość, Brzeście, Młodzawy.

W tabeli 18 przedstawiono *liczbę dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat oraz liczbę dzieci przypadającą na 1 placówkę wychowania przedszkolnego*. Liczba dzieci przypadających na 1 placówkę w niniejszej gminie w 2019 r. wynosiła 51 dzieci, podczas gdy średnia województwa to 47, a średnia Polski 63. Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat systematycznie wzrasta w Gminie Pińczów. Na tle województwa świętokrzyskiego (852) oraz Polski (885) Gmina Pińczów wypada lepiej, z wynikiem 1 029 dzieci w 2019 r.

**Tabela 18 Wskaźniki wychowania przedszkolnego w Gminie Pińczów
w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski**

Jednostka terytorialna	Liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę					Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Pińczów	47	53	50	51	51	926	922	945	986	1 029
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	66	59	65	63	60	834	762	880	904	913
Miasto i Gmina Chmielnik	43	75	77	75	64	754	760	790	781	816
Gmina Czarnocin	22	33	26	24	19	851	860	816	658	746
Miasto i Gmina Działoszyce	28	30	31	32	31	558	460	468	550	564
Gmina Kije	25	27	43	43	39	699	644	771	857	738
Gmina Imielno	23	28	29	32	34	550	537	564	627	680
Gmina Michałów	20	22	27	25	24	604	485	575	585	602
Miasto i Gmina Wiślica	31	33	34	36	32	612	496	556	414	446
Gmina Złota	13	16	16	20	18	656	677	753	743	676
województwo świętokrzyskie	40	46	47	47	47	806	768	803	835	852
Polska	54	60	62	63	63	842	811	847	873	885

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejnym etapem nauki szkolnej jest szkolnictwo podstawowe. Na terenie Gminy Pińczów znajdują się następujące placówki²⁹:

- Szkoła Podstawowa Nr 1 w Pińczowie (będąca w Zespole Szkół Nr 1 w Pińczowie);
- Szkoła Podstawowa Nr 2 w Pińczowie;
- Szkoła Podstawowa w Bogucicach;
- Szkoła Podstawowa w Kozubowie;
- Szkoła Podstawowa w Gackach;
- Szkoła Podstawowa w Brześciu;
- Szkoła Podstawowa w Młodzawach;
- Szkoła Podstawowa w Zagości;
- Szkoła Podstawowa nr 1 w Schronisku dla Nieletnich w Gackach;

²⁹ Uchwała nr VIII/55/15 Rady Miejskiej w Pińczowie z dnia 24 czerwca 2015 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Pińczów

- Szkoła Podstawowa Specjalna – Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Pińczowie im. bł. ks. J. Pawłowskiego;
- Szkoła Muzyczna I stopnia w Pińczowie (kształci muzycznie na poziomie podstawowym o 6-letnim lub 4-letnim cyklu kształcenia, w zależności od wieku ucznia);
- Szkoła Podstawowa Specjalna prowadzona przez Fundację Złote Serce.

W tabeli 19 przedstawiony został *współczynnik skolaryzacji netto* oraz *liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców*. Współczynnik skolaryzacji w Gminie Pińczów w 2019 roku był na dobrym poziomie (104) – wyższy niż w województwie świętokrzyskim (92) oraz Polsce (94). Współczynnik skolaryzacji jest miarą powszechności nauczania, tj. służy do oceny aktywności edukacyjnej ludności. Analizy wskaźnika należy dokonać z uwzględnieniem poziomu nauczania. Dość wysokie wartości wskaźników wynikają z faktu, iż nauka w szkołach podstawowych jest obowiązkowa w Polsce, co oznacza, że wszystkie dzieci w wieku szkolnym powinny być objęte nauką. Wartość poniżej 100% nie musi oznaczać, że dzieci nie uczęszczają do szkoły w ogóle, ale może być to związane m.in. z uczęszczaniem do szkół na obszarze innych jednostek terytorialnych, bądź część dzieci zameldowanych w Polsce kształci się za granicą, gdzie przebywa wraz z rodzicami. Należy też zwrócić uwagę, że liczba uczniów odnosi się do uczniów w szkołach podstawowych, a trzeba pamiętać, iż w latach 2015–2018 część dzieci uczęszczała jeszcze do gimnazjum – z dniem 1 września 2019 roku przestały istnieć gimnazja.

Tabela 19 Wskaźniki szkolnictwa podstawowego w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Współczynnik skolaryzacji netto ³⁰					Liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Pińczów	94	100	100	101	104	56	53	63	73	74
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	90	95	98	98	99	57	55	64	74	76
Miasto i Gmina Chmielnik	91	94	93	93	91	63	58	66	77	77
Gmina Czarnocin	88	87	88	89	89	49	42	50	58	60
Miasto i Gmina Działoszyce	84	85	87	87	86	49	43	50	58	59
Gmina Kije	94	93	91	93	89	59	55	61	71	70
Gmina Imielno	87	89	90	86	85	62	56	64	70	72
Gmina Michałów	87	91	86	84	85	63	56	61	72	73
Miasto i Gmina Wiślica	88	88	86	84	82	54	49	55	59	59
Gmina Złota	80	83	84	83	80	51	46	53	60	56
województwo świętokrzyskie	89	91	92	92	92	59	54	63	72	73
Polska	90	93	93	94	94	65	60	69	79	80

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Odzwierciedleniem poziomu nauki są wyniki uzyskiwane przez uczniów w ogólnopolskich egzaminach. W niniejszej Diagnozie prezentowane są dane za rok 2020, tj. egzamin ósmoklasisty dla rocznika nauki szkolnej 2019/2020. Młodzież uczęszczająca do placówek szkolnych na terenie Gminy Pińczów uzyskała następujące średnie wyniki z egzaminów:

- język polski – 56%;
- matematyka – 43%;
- język angielski – 46%.

Egzaminy ósmoklasisty na terenie Gminy Pińczów wypadł gorzej niż w województwie świętokrzyskim, w którym średnie wyniki wyniosły odpowiednio: język polski 59%, matematyka 46%, język angielski 52%. W Diagnozie przedstawiono wyniki z języka angielskiego, ponieważ uczniowie zdający egzamin z innych języków stanowili marginalną część wszystkich zdających.

³⁰ Współczynnik skolaryzacji netto to relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Poza szkołami podstawowymi na terenie Gminy Pińczów zlokalizowane są szkoły ponadpodstawowe³¹:

- Liceum Ogólnokształcące im. Hugona Kołłątaja w Pińczowie;
- Zespół Szkół Zawodowych im. Stanisława Staszica, w tym: Technikum Nr 1, Technikum Nr 2, Branżowa Szkoła I stopnia;
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy „Złote Serce”, w tym: Branżowa Szkoła I Stopnia, Szkoła Przystosabiająca do Pracy;
- Szkoła „Awans”, w tym: Prywatna Branżowa Szkoła I Stopnia, Prywatne Liceum Ogólnokształcące Dla Dorosłych, Niepubliczna Policealna Szkoła, Niepubliczna Branżowa Szkoła I Stopnia w Pińczowie.

Na obszarze Gminy Pińczów od marca 2013 r. działa nieformalnie Uniwersytet Trzeciego Wieku, a od 25 października 2013 r. zgodnie ze statutem i umocowaniem prawnym. Placówka funkcjonuje w oparciu o plan zatwierdzony przez opiekuna dydaktycznego i posiada własne logo uczelni, a studenci legitymacje słuchaczy. Zajęcia odbywają się od poniedziałku do piątku na terenie Pińczowskiego Samorządowego Centrum Kultury. Uczestnictwo w zajęciach to bardzo ciekawa alternatywa do spędzania czasu wolnego dla osób starszych, która umożliwia im dalszy rozwój i poszerzanie horyzontów myślowych.

³¹ spisszkol.eu

12. Kapitał społeczny

Kapitał społeczny to wiedza, która jest osadzona w relacjach i stosunkach społecznych. Wiąże się on z zaufaniem członków organizacji do siebie, normami i wartościami. Można mówić o różnych wymiarach tego kapitału, tj. społeczny, ekonomiczny i kulturowy. Na kapitał społeczny składają się m.in. jakość stosunków międzyludzkich, relacje, stosunki, efekt synergii. Można powiedzieć, że jest on kapitałem ludzkim wzbogaconym o relacje i współpracę (kapitał ludzki jest statyczny; daje potencjalne korzyści, zaś społeczny – dynamiczny; daje faktyczne korzyści). Kształtowanie kapitału społecznego wymaga doskonalenia jakości stosunków międzyludzkich, umiejętności współpracy, norm, klimatu organizacyjnego i zaufania. Podstawą do budowy kapitału jest struktura organizacyjna z jasno wskazanymi zadaniami, uprawnieniami i odpowiedzialnością³².

Poziom kapitału społecznego można mierzyć za pomocą obiektywnych wskaźników empirycznych. Robert Putnam skonstruował Social Capital Index, na który składa się 14 wskaźników podzielonych na pięć głównych sekcji³³:

- życie społeczne;
- zaangażowanie w sprawy publiczne;
- wolontariat;
- nieformalne zaangażowanie społeczne;
- mierniki zaufania.

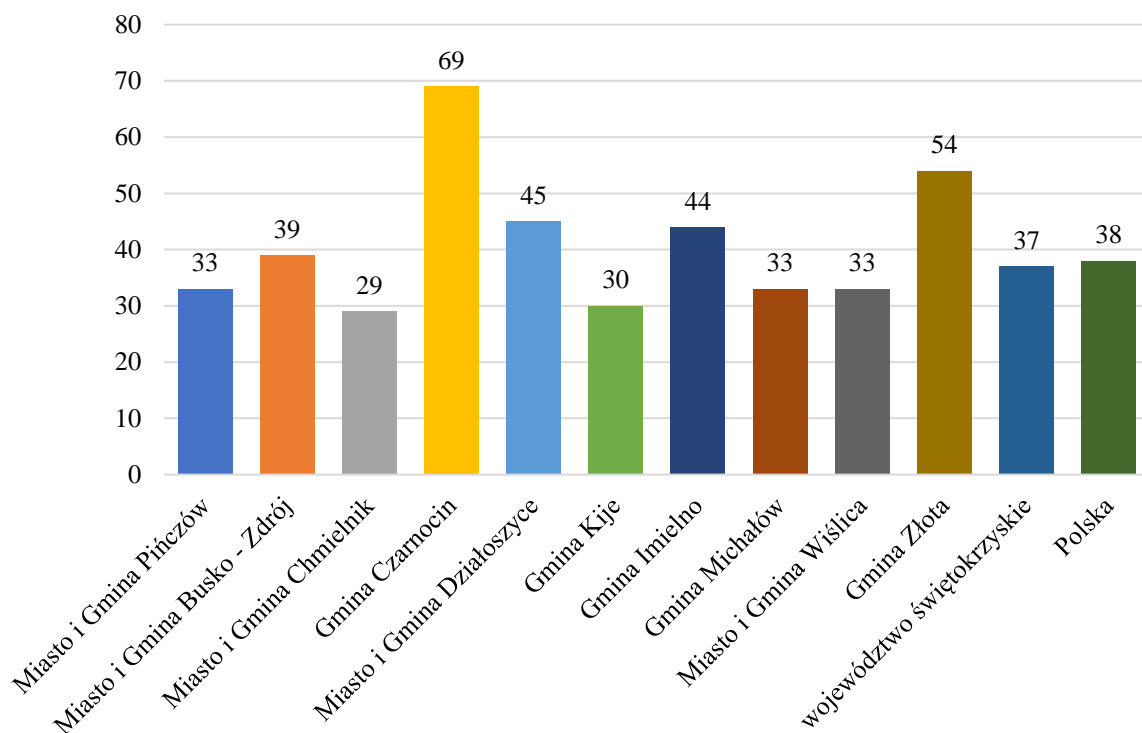
Bazując na powyższym zostały wybrane wskaźniki obrazujące kapitał społeczny na obszarze Gminy Pińczów.

Jednym z głównych mierników kapitału społecznego jest *liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców* (wykres 24). Na terenie Gminy Pińczów liczba ta wzrosła z 32 w 2015 r. do 33 w 2019 r. W odniesieniu do średniej województwa świętokrzyskiego (37) i Polski (38) Gmina Pińczów wypadła gorzej, tak samo jak w porównaniu do gmin sąsiednich – gorszy wynik mają tylko Gmina Chmielnik (29) i Gmina Kije (30).

³²Encyklopedia Zarządzania, mfiles.pl/pl/index.php/Strona_g%C5%82%C3%B3wna inf. z dnia 25.10.2021 r.

³³jw.

Wykres 23 Fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym wskaźnikiem obrazującym aktywność społeczną jest wskaźnik nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców, który według danych GUS dla Gminy Pińczów na przestrzeni lat 2015–2019 ulegał wahaniom i w 2019 r. wynosił 1, co daje wynik gorszy niż średnia krajowa (2) i wojewódzka (2).

Istotnym aspektem kapitału społecznego jest współpraca międzysektorowa, tj. współpraca między sektorem publicznym, gospodarczym i społecznym, a więc między samorządem, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Współpraca międzysektorowa to dobrowolna relacja pomiędzy różnymi stronami, w której łączą one siły, by osiągnąć wspólny cel. Działania każdego z sektorów są inne, każdy z nich pełni odrębną rolę w lokalnej społeczności i cechuje się odmiennymi celami. Dzięki połączeniu możliwości każdego z nich współpraca taka gwarantuje nowy, lepszy rozwój³⁴.

³⁴ Serwis prawny, prawo.pl, inf. z dnia 25.10.2021 r.

Gmina Pińczów Uchwałą Nr XVII/136/2016 Rady Miejskiej w Pińczowie z dnia 24 lutego 2016 r. przyjęła *Program współpracy Gminy Pińczów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2016–2020*. Mieszczą się w nim zadania z zakresów³⁵:

- Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej;
- Przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym;
- Ochrona i promocja zdrowia, w tym działalność lecznicza w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej;
- Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób.

W 2020 roku Gmina Pińczów zleciła realizację zadań publicznych za kwotę 207 000,00 zł w trybie otwartych konkursów ofert organizacji pozarządowej. Zawarto z tymi podmiotami 7 umów, w tym 3 na wspieranie realizacji zadań publicznych i 4 na powierzenie. Z pominięciem otwartego konkursu ofert przeznaczono kwotę 12 500,00 zł. Gmina Pińczów zleciła dwóm organizacjom pozarządowym realizację zadań publicznych. Zawarto z tymi podmiotami 1 umowę na powierzenie zadań i 1 na wspieranie³⁶.

³⁵ *Sprawozdanie z realizacji „Programu współpracy Gminy Pińczów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2016–2020” w 2020 r.*

³⁶ jw.

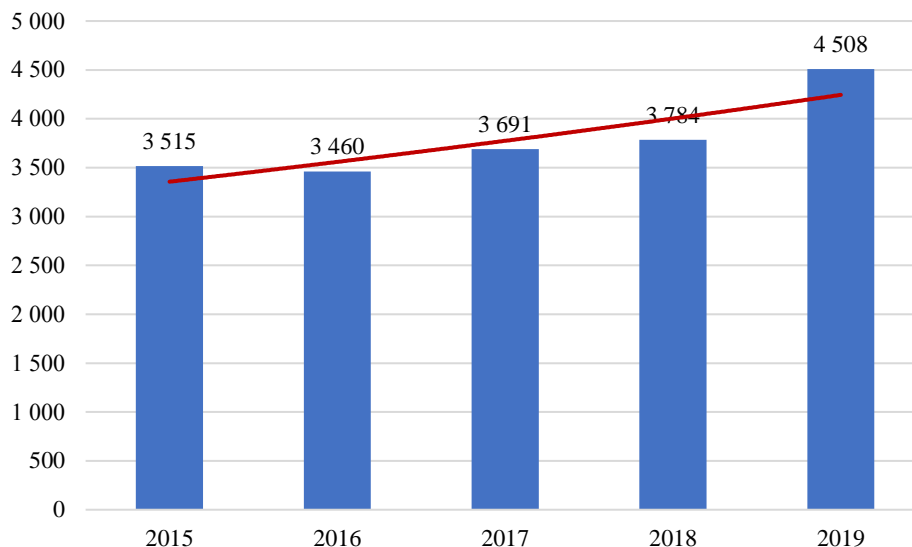
13. Finanse samorządowe

Sytuację finansową Gminy Pińczów obrazują wskaźniki dochodów ogółem (tabela 20) i wydatków ogółem (tabela 22) w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Według danych GUS dochody budżetu ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie w roku 2019 wynosiły 4 958 zł, co było wartością niższą niż średnia krajowa (5 969 zł) oraz wojewódzka (5 372 zł). Pozytywnym zjawiskiem jest systematyczny wzrost dochodów na 1 mieszkańca od 2015 r. (wykres 25), jednak zjawisko to jest charakterystyczne nie tylko dla Gminy Pińczów, ale też większości innych porównywanych jednostek.

Tabela 20 Dochody ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Pińczów	3 515	3 460	3 691	3 784	4 508
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	3 667	3 761	3 991	4 402	4 958
Miasto i Gmina Chmielnik	3 646	3 907	4 557	5 293	6 214
Gmina Czarnocin	3 385	3 429	3 868	4 465	4 684
Miasto i Gmina Działoszyce	3 346	3 673	3 619	3 674	4 706
Gmina Kije	4 546	3 979	3 768	4 205	4 952
Gmina Imielno	3 224	3 930	4 238	4 955	4 908
Gmina Michałów	3 095	3 660	3 888	4 515	4 754
Miasto i Gmina Wiślica	4 152	4 256	4 046	4 215	4 461
Gmina Złota	2 816	3 235	3 758	3 978	4 091
województwo świętokrzyskie	3 561	3 999	4 312	4 681	5 372
Polska	4 115	4 586	4 938	5 387	5 969

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 24 Dochody ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

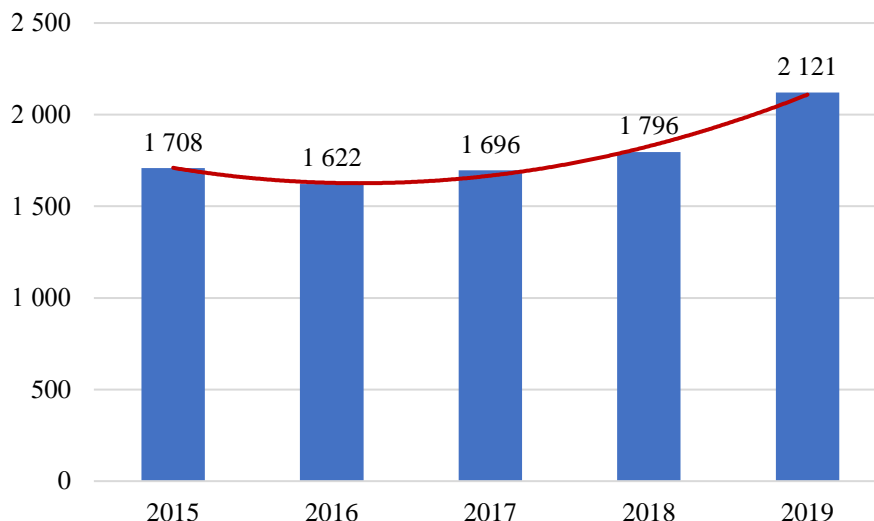
Podobną sytuację można zauważyć w danych GUS odnośnie dochodów własnych (tabela 21). Gmina Pińczów posiada średniej wielkości *dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca* – wynosiły one 2 121 zł w 2019 r., co było wynikiem niemal identycznym jak średnia wojewódzka (2 122 zł) i niższym niż średnia krajowa (2 959 zł). Pozytywnym aspektem jest fakt, że i w tym przypadku dochody z roku na rok się zwiększają (wykres 26).

Tabela 21 Dochody własne (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Pińczów	1 708	1 622	1 696	1 796	2 121
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	1 668	1 714	1 944	1 956	2 397
Miasto i Gmina Chmielnik	1 210	1 254	1 263	1 379	1 655
Gmina Czarnocin	941	841	1 113	1 238	1 404
Miasto i Gmina Działoszyce	1 026	1 046	978	1 027	1 255
Gmina Kije	1 660	1 449	1 243	1 394	1 475
Gmina Imielno	793	846	890	1 316	1 098
Gmina Michałów	1 001	963	1 021	1 080	1 281
Miasto i Gmina Wiślica	979	1 168	1 054	1 098	1 258
Gmina Złota	838	825	1 060	1 269	1 116
województwo świętokrzyskie	1 589	1 666	1 707	1 842	2 122
Polska	2 297	2 368	2 509	2 732	2 959

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

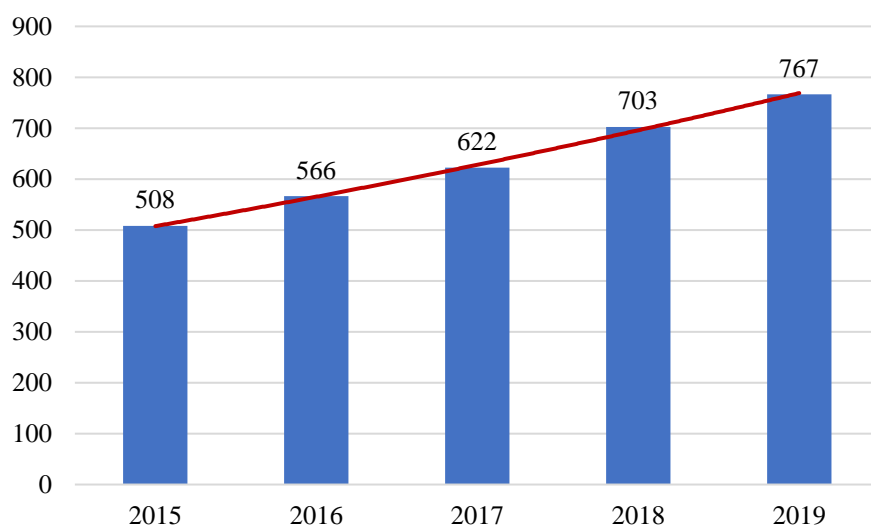
Wykres 25 Dochody własne (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

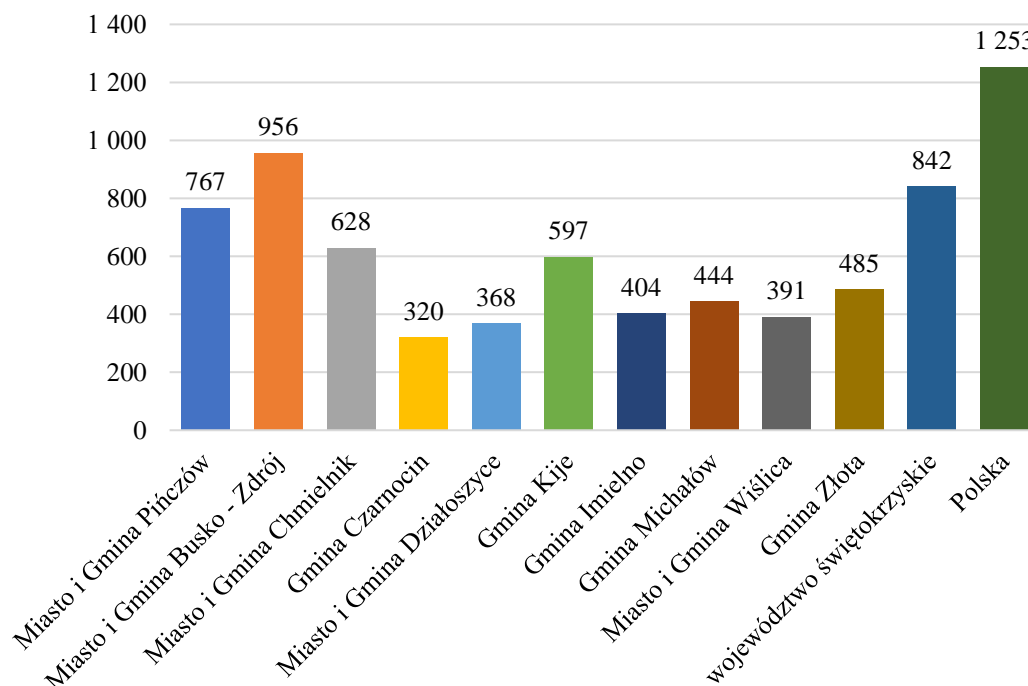
Na dochody własne Gminy Pińczów składają się takie elementy, jak: udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na terenie danej gminy oraz od osób prawnych mających siedzibę na jej terenie w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Na wykresie 27 przedstawiono wpływy z podatków od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w diagnozowanej gminie, które ulegają tendencji wzrostowej i w ostatnim badanym roku wyniosły 767 zł. W porównaniu do gmin sąsiednich (wykres 28) wskaźnik dla Gminy Pińczów w 2019 r. był na jednym z wyższych poziomów w porównaniu do gmin sąsiednich (wyższy wskaźnik tylko w Gminie Busko-Zdrój), natomiast poniżej średniej wojewódzkiej (842 zł) oraz dużo niższy niż średnia dla Polski (1 253 zł).

Wykres 26 Udział (zł) w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

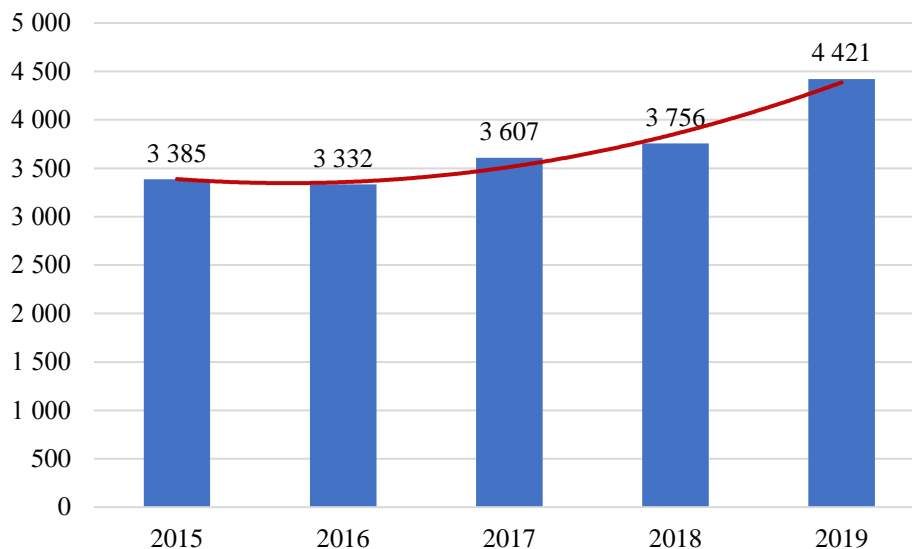
Wykres 27 Udział (zł) w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poza dochodami odzwierciedleniem sytuacji finansowej gminy są jej wydatki. W Gminie Pińczów wielkość wydatków ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca z roku na rok wzrasta, w 2015 roku wynosiły 3 385 zł, a w 2019 roku już 4 421 zł (wykres 29) – wzrost ten jest odzwierciedleniem wyższych dochodów. Wydatki ogółem porównano również do innych jednostek, w tym do gmin sąsiednich (tabela 22). Wydatki Gminy Pińczów w 2019 r. były najniższe spośród analizowanej grupy Porównano je także do Polski i województwa świętokrzyskiego - w obydwu przypadkach były one dużo wyższe niż w gminie (wykres 30).

Wykres 28 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w latach 2015–2019

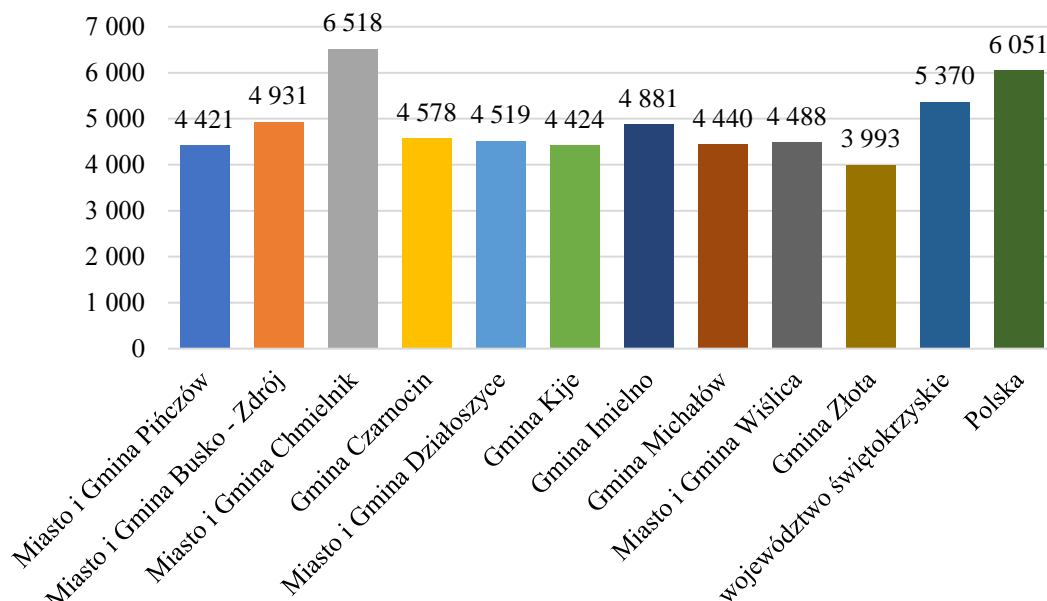
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 22 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Pińczów	3 385	3 332	3 607	3 756	4 421
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	3 477	3 363	3 662	4 551	4 931
Miasto i Gmina Chmielnik	3 803	3 820	4 521	5 750	6 518
Gmina Czarnocin	2 932	3 545	4 491	4 224	4 578
Miasto i Gmina Działoszyce	3 392	3 107	3 282	4 257	4 519
Gmina Kije	5 322	3 725	3 736	3 916	4 424
Gmina Imielno	3 243	3 933	4 206	4 800	4 881
Gmina Michałów	3 309	3 086	4 094	4 730	4 440
Miasto i Gmina Wiślica	4 646	4 173	4 049	4 373	4 488
Gmina Złota	2 673	3 180	4 000	4 048	3 993
województwo świętokrzyskie	3 595	3 869	4 343	4 931	5 370
Polska	4 051	4 427	4 958	5 575	6 051

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

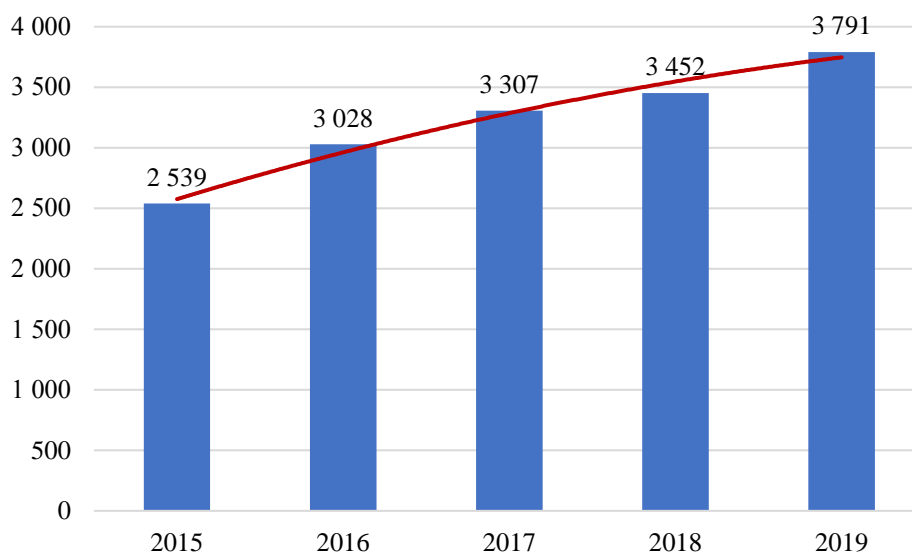
Wykres 29 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wydatki bieżące ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w badanym okresie systematycznie wzrastały – w 2015 r. wynosiły 2 539 zł, a w 2019 r. już 3 791 zł (wykres 31). Jednakże w 2019 r. były niższe niż średnio wydatki w województwie świętokrzyskim (4 382 zł) i Polsce (5 039 zł). W tabeli 23 i na wykresie 32 przedstawiono porównanie Gminy Pińczów do gmin sąsiednich – wydatki bieżące ogółem dla większości gmin wzrastały z roku na rok, zaś trzy gminy w roku 2019 osiągnęły wskaźnik na niższym poziomie niż Gmina Pińczów (Gmina Busko-Zdrój 3 678 zł, Gmina Działoszyce 3 720 zł oraz Gmina Złota 3 551 zł).

Wykres 30 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w latach 2015–2019

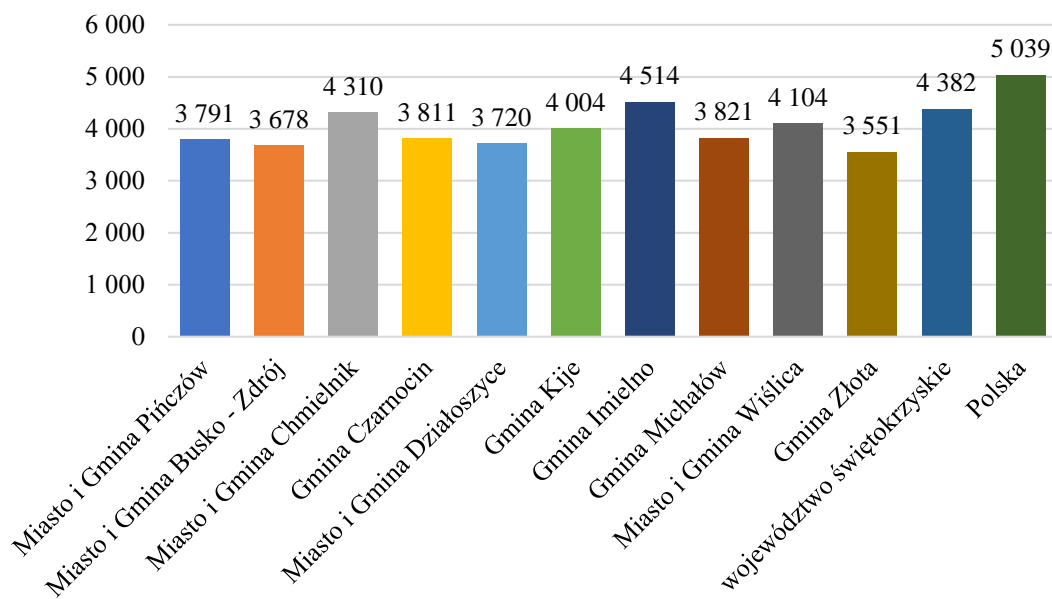
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 23 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki bieżące ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Pińczów	2 539	3 028	3 307	3 452	3 791
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	2 502	3 044	3 277	3 440	3 678
Miasto i Gmina Chmielnik	3 009	3 674	3 939	4 068	4 310
Gmina Czarnocin	2 472	2 931	3 299	3 527	3 811
Miasto i Gmina Działoszyce	2 292	2 990	3 117	3 228	3 720
Gmina Kije	2 852	3 413	3 626	3 618	4 004
Gmina Imielno	3 126	3 799	3 987	4 171	4 514
Gmina Michałów	2 384	2 970	3 206	3 372	3 821
Miasto i Gmina Wiślica	2 880	3 391	3 826	3 859	4 104
Gmina Złota	2 385	3 030	3 142	3 350	3 551
województwo świętokrzyskie	2 942	3 519	3 804	4 001	4 382
Polska	3 340	3 918	4 259	4 509	5 039

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

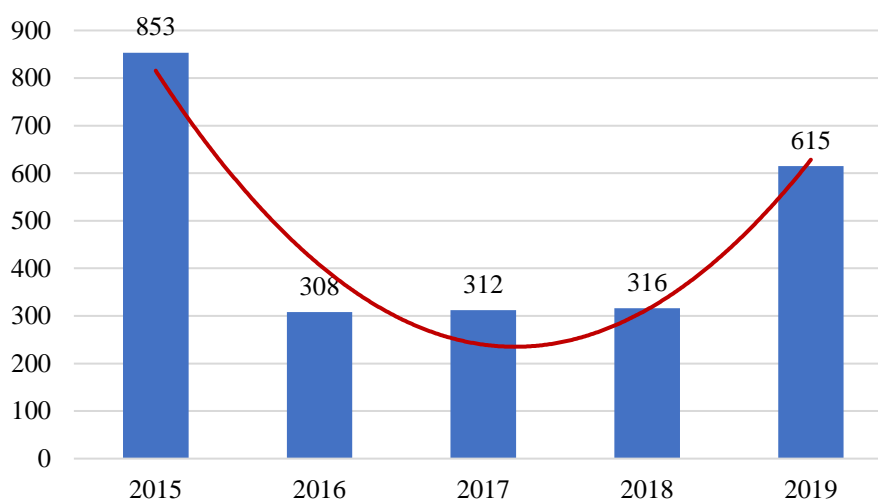
Wykres 31 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

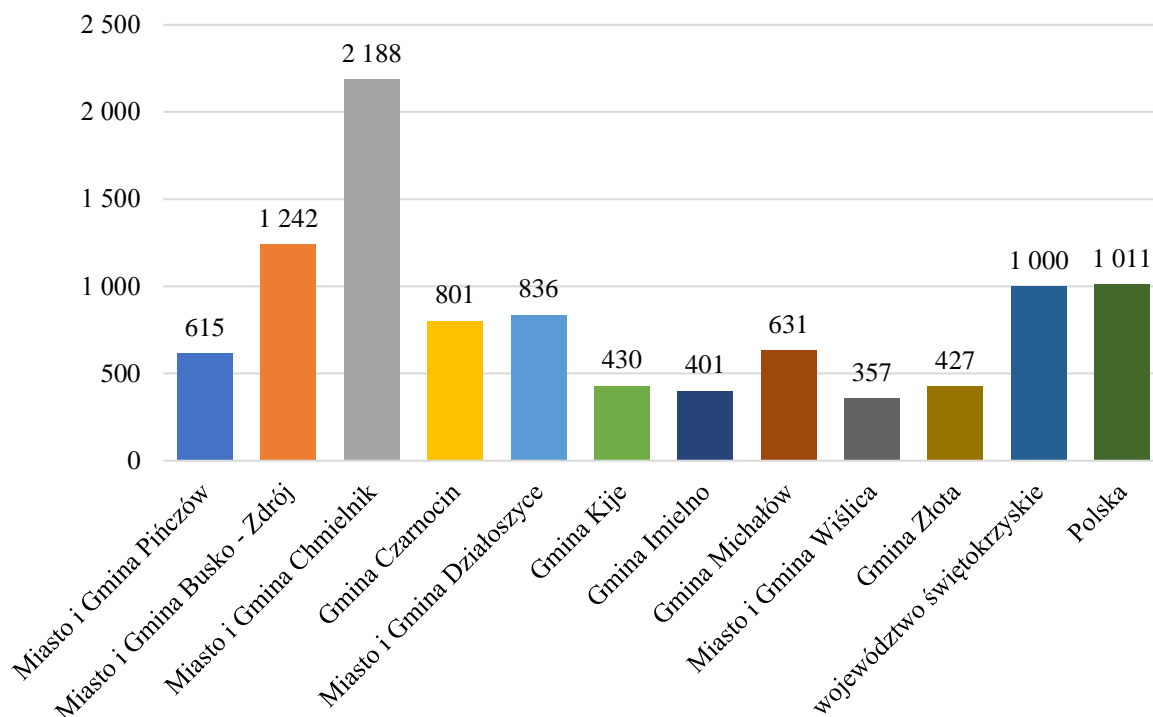
Ostatnią analizowaną kategorią wydatków są *wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca*. Suma wydatków w Gminie Pińczów w analizowanym okresie ulegała wahaniom. W 2019 roku wskaźnik osiągnął wysokość 615 zł (wykres 33) i była ona niższa niż w województwie świętokrzyskim (1 000 zł) i Polsce (1 011 zł). W tabeli 24 i na wykresie 34 przedstawiono porównanie Gminy Pińczów z gminami sąsiednimi – najwyższe wydatki majątkowe w 2019 roku odnotowała Gmina Chmielnik (2 188 zł), następnie Gmina Busko-Zdrój (1 242 zł).

Wykres 32 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 33 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 24 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostki terytorialne	Wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Pińczów	853	308	312	316	615
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	979	327	399	1 121	1 242
Miasto i Gmina Chmielnik	807	149	596	1 690	2 188
Gmina Czarnocin	465	615	1 192	707	801
Miasto i Gmina Działoszyce	1 116	124	177	1 064	836
Gmina Kije	2 460	309	136	293	430
Gmina Imielno	130	137	231	642	401
Gmina Michałów	939	140	884	1 355	631
Miasto i Gmina Wiślica	1 768	803	210	519	357
Gmina Złota	300	152	872	683	427
województwo świętokrzyskie	660	354	545	939	1000
Polska	712	508	698	1 066	1 011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym aspektem zdolności inwestycyjnych Gminy Pińczów jest wykorzystanie środków unijnych na realizację zadań. Aktywność w tym zakresie odzwierciedla *liczba podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie*. W tabeli 25 przedstawiono ogólną liczbę podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie w Gminie Pińczów, w gminach sąsiednich,

województwie świętokrzyskim oraz Polsce. Łącznie na terenie diagnozowanej gminy podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie w roku 2019 było 26 – warto zwrócić uwagę, iż liczba umów z roku na rok zwiększała się, jednak mimo to w grupie porównawczej tylko Gmina Kije uzyskała gorszy wynik w 2019 roku.

Tabela 25 Liczba podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2017–2019

Jednostka terytorialna	Ogółem		
	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Pińczów	13	21	26
Miasto i Gmina Busko-Zdrój	33	65	80
Miasto i Gmina Chmielnik	37	60	77
Gmina Czarnocin	19	33	34
Miasto i Gmina Działoszyce	14	32	33
Gmina Kije	6	13	13
Gmina Imielno	16	30	32
Gmina Michałów	17	33	34
Miasto i Gmina Wiślica	20	38	42
Gmina Złota	17	30	32
województwo świętokrzyskie	1 231	2 076	2 603
Polska	30 616	46 173	58 399

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych GUS, najwięcej umów/decyzji o dofinansowanie w 2019 r. Gmina Pińczów podpisała w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego, tj. 19, co stanowiło ponad 73% wszystkich umów/decyzji o dofinansowanie, 3 – w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (ponad 11,5%), 2 w ramach krajowych Programów Operacyjnych Polska Cyfrowa (niemal 8%) oraz po jednej umowie w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (3,8%).

14. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest to jedno z najpopularniejszych i najskuteczniejszych narzędzi analitycznych wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od akronimów angielskich słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse) i *Threats* (zagrożenia). Polega ona na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia) należące do otoczenia bliższego i dalszego są niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

Tabela 26 Schemat analizy SWOT

S	<i>Strengths</i>	Silne strony, atuty, zalety	ZASOBY
W	<i>Weaknesses</i>	Słabe strony, słabości, wady	
O	<i>Opportunities</i>	Szanse, możliwości, okazje	OTOCZENIE
T	<i>Threats</i>	Zagrożenia, trudności	

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 27 Analiza SWOT Gminy Pińczów

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Współczynnik skolaryzacji netto wyższy niż średnia dla województwa i Polski. 2. Rosnąca wartość wskaźnika dochodów ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca. 3. Korzystna pozycja gminy w wymiarze społecznym. 4. Spadający udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON. 5. Liczne formy ochrony przyrody. 6. Wzrastające wydatki w dziale ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu. 7. Wyższa wartość wskaźnika dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat niż w województwie i kraju. 8. Spadek wartości wskaźnika rodzin otrzymujących zasiłki. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pogarszający się wskaźnik rozwoju gminy w wymiarze środowiskowym. 2. Malejąca liczba ludności Gminy Pińczów. 3. Starzejące się społeczeństwo. 4. Odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej wyższy niż średnia w gminach podobnych. 5. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym niższa niż średnia w województwie i Polsce. 6. Saldo migracji na 1 000 osób ujemne i dużo niższe niż średnia w Polsce i województwie świętokrzyskim. 7. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Pińczów poniżej średniej wojewódzkiej i średniej dla Polski. 8. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Pińczów poniżej średniej wojewódzkiej i średniej dla Polski.

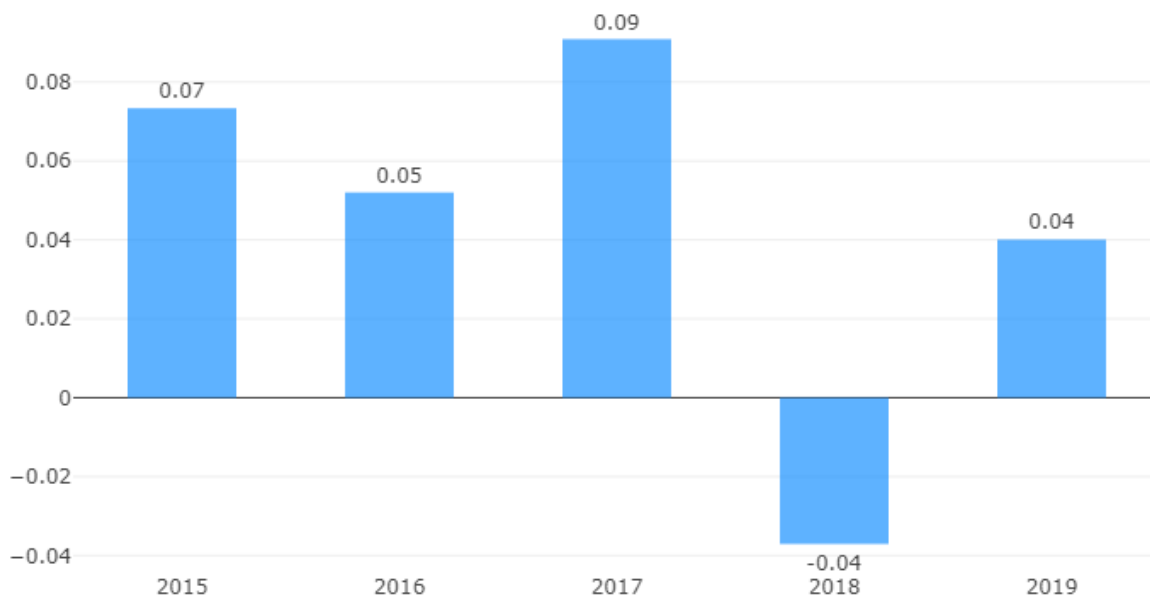
<ol style="list-style-type: none"> 9. Wzrastający wskaźnik liczby dzieci objętych opieką żłobkową. 10. Cenne środowisko przyrodnicze Gminy Pińczów. 11. Bogata historia i dziedzictwo kulturowe Gminy Pińczów. 12. Różnorodne budynki wpisane do rejestru zabytków. 13. Liczne współprace z organizacjami pozarządowymi. 14. Rosnąca liczba podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie. 15. Wyższe niż w województwie i kraju wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska. 16. Posiadane zasoby wód leczniczych – potencjał uzdrowiskowy. 	<ol style="list-style-type: none"> 9. Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Pińczów poniżej średniej dla województwa i dla Polski. 10. Ujemny wskaźnik rozwoju w wymiarze gospodarczym w porównaniu do gmin podobnych. 11. Bardzo mała liczba miejsc noclegowych. 12. Liczne podtopienia z uwagi na położenie gminy w widłach rzeki Nidy i Mierzawy. 13. Wartość wskaźnika liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 000 mieszkańców niższa niż w województwie i kraju. 14. Wskaźnik urodzeń żywych niższy niż w gminach podobnych. 15. Mała ilość nowych budynków mieszkalnych na 1 000 ludności. 16. Ujemna wartość wskaźnika rozwoju w wymiarze gospodarczym. 17. Niski udział % korzystających z instalacji gazowej.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost mobilności społeczeństwa. 2. Członkostwo Polski w UE. 3. Cyfryzacja życia codziennego. 4. Wzrost świadomości i potrzeby wykorzystania odnawialnych źródeł energii. 5. Wzrost świadomości obywatelskiej. 6. Wzrost średniej długości życia. 7. Moda na zdrowy styl życia. 8. Wskazanie Gminy Pińczów w <i>Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+</i> jako gminy wchodzącej w skład dwóch obszarów strategicznej interwencji: OSI Ponidzie i OSI Świętokrzyskie Uzdrowiska. 9. Uzyskanie przez Gminę Pińczów statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Konsekwencje społeczne i gospodarcze związane z występowaniem pandemii Covid-19. 2. Wykluczenie cyfrowe. 3. Zmiany klimatu. 4. Wzrost kosztów życia codziennego mieszkańców. 5. Wzrost kosztów utrzymania infrastruktury i usług publicznych. 6. Zanieczyszczanie środowiska poprzez niską emisję. 7. Emigracja mieszkańców Polski.

Źródło: Opracowanie własne

15. Podsumowanie i wnioski z diagnozy

Podsumowując sytuację społeczno-gospodarczą Gminy Pińczów należy zwrócić szczególną uwagę na ogólny wskaźnik rozwoju gminy określony w Monitorze Rozwoju Lokalnego Związku Miast Polskich. W poprzednich rozdziałach zostały zaprezentowane wskaźniki syntetyczne w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym. Najlepiej gmina wypada w wymiarze społecznym, ponieważ mieści się w I ćwiartce, co oznacza, iż sytuacja gminy jest lepsza niż średnia w grupie porównawczej, oraz następuje poprawa względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej. Najgorsza pozycja gminy jest w wymiarach środowiskowym oraz gospodarczym, gdzie diagnozowana gmina znalazła się w IV ćwiartce, co oznacza gorszy wynik niż w grupie porównawczej, z ciągłym pogarszaniem się. Wskaźnikiem podsumowującym ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego jest ogólny wskaźnik rozwoju gminy (rysunek 16) – stanowi on średnią arytmetyczną wartości z wszystkich wskaźników diagnostycznych w 12 badanych obszarach, przedstawia stan i zmianę wskaźnika na przestrzeni lat 2015–2019. Na rysunku 16 widoczna jest ogólna sytuacja rozwojowa gminy, co wskazuje na wzrost wskaźnika do roku 2017, jednak sytuacja od 2018 roku uległa pogorszeniu. W 2019 roku wartość wskaźnika wyniosła 0,04 – jest to wartość dodatnia, jednak ogólny trend jest malejący.

Rysunek 16 Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy Pińczów w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 19.10.2021 r.

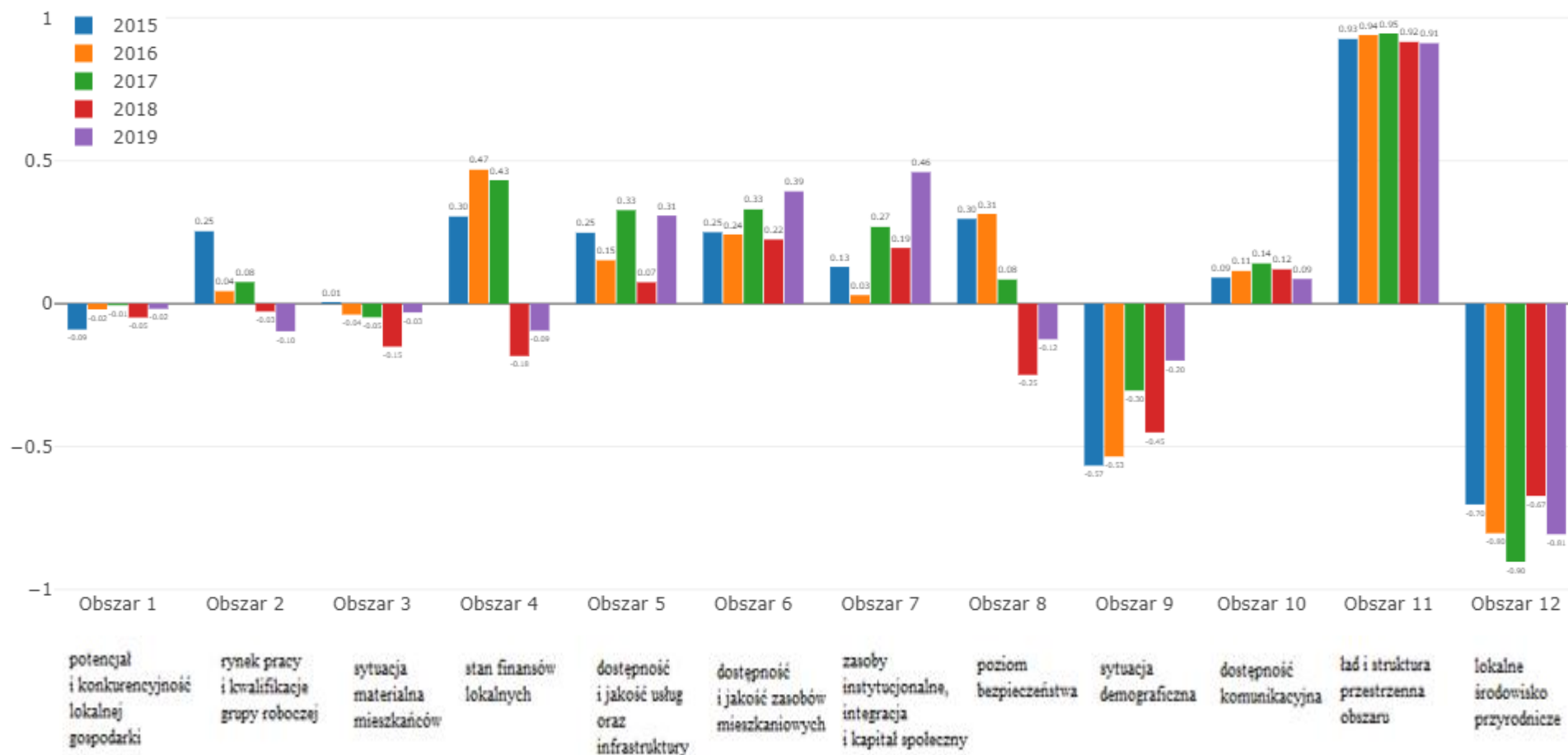
Na rysunku 17 przedstawiono ogólny wskaźnik rozwoju w Gminie Pińczów w latach 2015–2019 z podziałem na 12 różnych obszarów, są to:

- potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki (Obszar 1);
- rynek pracy i kwalifikacje grupy roboczej (Obszar 2);
- sytuacja materialna mieszkańców (Obszar 3);
- stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju) (Obszar 4);
- dostępność i jakość usług oraz infrastruktury (Obszar 5);
- dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie (Obszar 6);
- zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy (Obszar 7);
- poziom bezpieczeństwa (Obszar 8);
- sytuacja demograficzna (Obszar 9);
- dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna) (Obszar 10);
- ład i struktura przestrzenna obszaru (Obszar 11);
- lokalne środowisko przyrodnicze (Obszar 12).

Najwyższe wartości w diagnozowanej gminie na przestrzeni lat 2015–2019 zanotowano w dziedzinie ładu i struktury przestrzennej obszaru (obszar 11), nieco mniejsze w obszarze dostępności i jakości zasobów mieszkaniowych (obszar 6), dodatkowo wartości przybrały również dostępność i jakość usług oraz infrastruktury (obszar 5), zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny (obszar 7) oraz dostępność komunikacyjna (obszar 10).

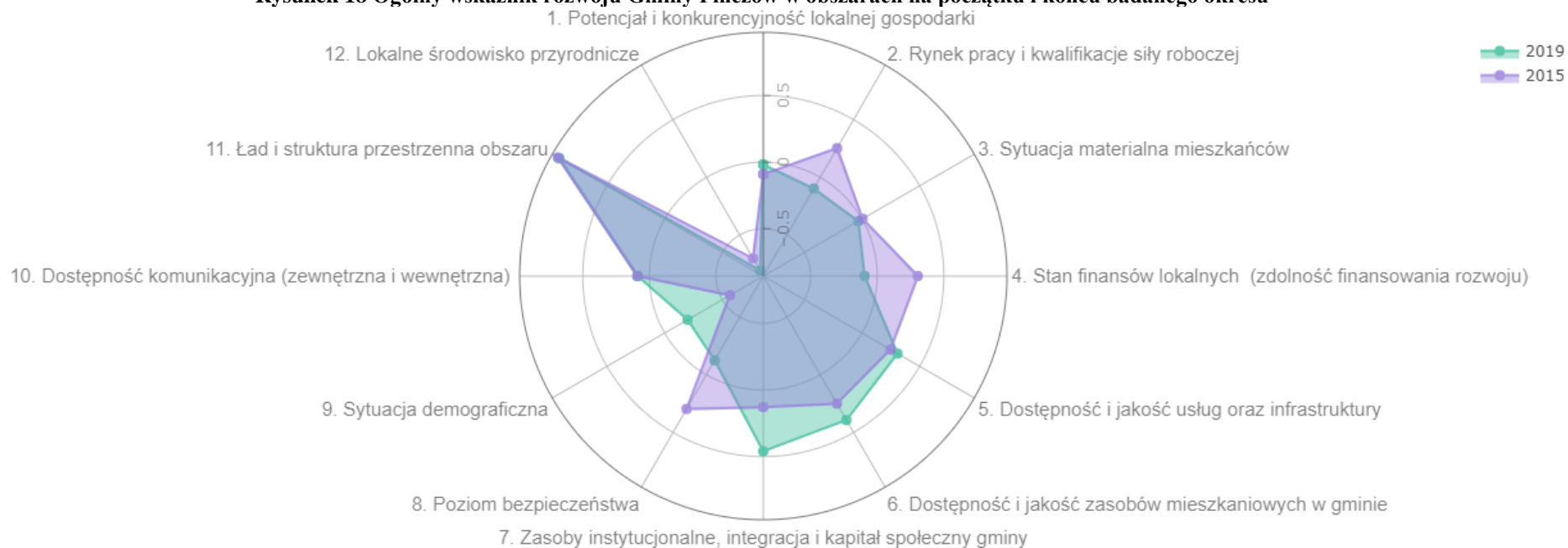
Na rysunku 18 przedstawiono ogólny wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru społecznego na początku i końcu badanego okresu. Z łatwością można odczytać informację, iż na przestrzeni lat 2015–2019 wzrastała wartość dostępności i jakości zasobów mieszkaniowych w gminie, a także polepszeniu ulegała sytuacja demograficzna. Od 2019 r. wzrosła również dostępność i jakość usług oraz infrastruktury. Podane wyżej aspekty powinny być dalej doskonalone dla ogólnego rozwoju gminy.

Rysunek 17 Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy Pińczów w latach 2015–2019 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 19.10.2021 r.

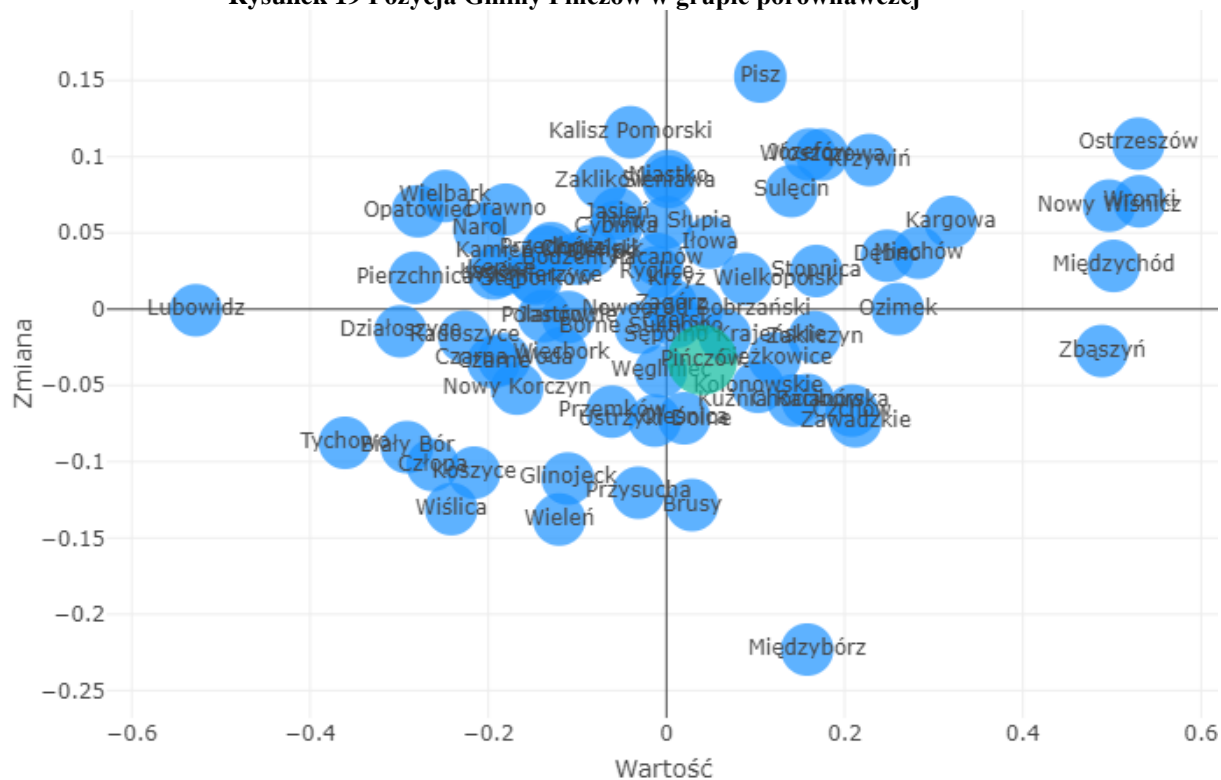
Rysunek 18 Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy Pińczów w obszarach na początku i końcu badanego okresu

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 19.10.2021 r.

Na rysunku 19 przedstawiona została pozycja gminy w swojej grupie porównawczej. Gmina Pińczów w grupie porównawczej zajęła miejsce w III ćwiartce, co oznacza sytuację lepszą niż średnia w grupie porównawczej oraz pogorszenie sytuacji względem zmiany sytuacji w grupie. Reasumując – wskaźnik ten jest „lepszy” niż w grupie porównawczej, ale „przewaga” maleje, a co za tym idzie – sytuacja w gminie ulega pogorszeniu.

Rysunek 19 Pozycja Gminy Pińczów w grupie porównawczej

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 19.10.2021 r.

Ważnym aspektem, który daje pewne rozeznanie o gminie i pozwala poznać opinie na temat gminy jest sondaż diagnostyczny w formie ankiety. W dniach 22.10–08.11.2021 r. została przeprowadzona wśród mieszkańców Miasta i Gminy Pińczów ankieta (przygotowana w formie elektronicznej on-line oraz papierowej, dostępnej w Urzędzie Miejskim w Pińczowie mająca na celu określenie głównych problemów jakie dostrzegają mieszkańcy w gminie, ocenę funkcjonowania poszczególnych obszarów funkcjonowania gminy, wskazanie priorytetów i przyszłych kierunków rozwoju Gminy Pińczów.

Uzyskane wyniki pomogły w opracowaniu analizy stanu istniejącego. Ankieta obejmowała 2 części. W pierwszej należało ocenić w skali od 1 do 5 różne dziedziny funkcjonowania gminy, w drugiej ankietowany określał maksymalnie trzy główne problemy występujące na obszarze gminy. Ankieta ta była skierowana do mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych i lokalnych środowisk gospodarczych oraz

instytucji publicznych, środowisk edukacyjnych i kulturalnych. Dzięki temu poznano uwagi i propozycje zmian przyczyniające się do zdiagnozowania lokalnych potrzeb, barier rozwoju i potencjałów Gminy Pińczów. W ankiecie wzięło udział 289 respondentów. Pełne wyniki badań ankietowych dołączono w formie załącznika do Diagnozy. Pierwsze pytanie dotyczyło dziesiętnastu dziedzin funkcjonowania gminy, które respondenci oceniali w skali od 1 do 5. Najwyżej ocenionym przez ankietowanych obszarem funkcjonowania gminy są walory przyrodniczo-krajobrazowe. 85% respondentów oceniło je na dobrze i bardzo dobrze. Dostępność usług/ możliwość zakupu artykułów codziennego użytku to kolejny obszar, który został pozytywnie oceniony przez mieszkańców Gminy Pińczów (łącznie 74% ocen dobrych i bardzo dobrych). Dobrze ocenionym obszarem jest potencjał turystyczny gminy. Uzyskał on 67% ocen dobrych i bardzo dobrych. Wynik ten wskazuje, że mieszkańcy gminy są świadomi tego, że ich region powinien być bardziej nastawiony na turystykę, ponieważ Gmina Pińczów charakteryzuje się dużą liczbą ciekawych obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomości oraz rozległymi terenami o bogatych walorach przyrodniczych. Zwiększona liczba turystów wiązała by się z koniecznością rozwoju infrastruktury noclegowej, w celu zapewnienia turystom dogodnych warunków mieszkalnych. Gmina stara się o status uzdrowiska, co w przyszłości może się przełożyć na wzrost liczby turystów i zwiększone zapotrzebowanie na miejsca noclegowe. Pozytywnie oceniono również system odpadów komunalnych. Obszar ten uzyskał łącznie 57% ocen dobrych i bardzo dobrych. Z mniej optymistycznych, ale bardzo ważnych danych jakie udało się uzyskać z badań ankietowych, to bardzo słaba dostępność do miejsc pracy. Obszar ten uzyskał łącznie 66% ocen 1, czyli „bardzo źle” oraz 2, czyli „źle”. Kolejnym słabo ocenionym obszarem jest poziom zarobków mieszkańców (łącznie 60% bardzo złych oraz złych ocen). Atrakcyjność gminy do osiedlania się nowych osób to obszar, który został słabo oceniony przez 50% mieszkańców Gminy Pińczów. Trzy wymienione powyżej obszary łączą się ze sobą i wpływają bezpośrednio na malejącą liczbę mieszkańców gminy. Ze względu na brak ciekawych ofert pracy oraz niskie zarobki młodzi mieszkańcy Gminy Pińczów emigrują do innych miejscowości, które oferują im lepsze warunki finansowe. Kluczowym, aby zatrzymać mieszkańców oraz zachęcić ludność z poza obszaru gminy do przeprowadzenia się na jej teren jest stworzenie różnorodnych i lepiej płatnych ofert pracy. Ważnym obszarem funkcjonowania gminy jest jakość i dostępność podstawowej opieki zdrowotnej. Obszar ten uzyskał 48% ocen złych i bardzo złych. Podobna sytuacja wystąpiła w obszarze jakości i dostępności usług dla osób starszych (49% negatywnych ocen). Dużym wyzwaniem dla gminy jest proces starzenia się społeczeństwa. Jest to również tendencja wojewódzka i ogólnokrajowa. Na obszarze Gminy Pińczów mieszka duża

liczba osób w wieku poprodukcyjnym i z każdym rokiem coraz ważniejszym staje się zapewnienie im warunków do życia na odpowiednio wysokim poziomie.

Kolejne pytanie odnosiło się do podania maksymalnie dwóch problemów występujących na terenie Gminy Pińczów. Największym problemem jest wspieranie przedsiębiorczości na terenie gminy – taką odpowiedź wskazało 51% respondentów. Dwa kolejne problemy, które wskazało po 44% ankietowanych to: tworzenie warunków do osiedlania się nowych mieszkańców oraz zwiększenie jakości i dostępności podstawowej opieki zdrowotnej.

Reasumując: jednym z kluczowych problemów na terenie gminy jest systematyczny odpływ ludności. Młodzi wyjeżdżają w celach edukacyjnych, ale najczęściej nie wracają tutaj ze zdobytą wiedzą i doświadczeniem, nie wzbogacają dostępnej kadry pracowniczej, czy grupy mieszkańców przedsiębiorczych w gminie. Warto jednak zwrócić uwagę, że sytuacja ta dotyczy również pobliskich gmin (Busko-Zdrój, Chmielnik), co może wiązać się z trendem odpływu ludności z większych miast do miejscowości mniejszych, co staje co raz bardziej popularne w dobie wszechobecnego Internetu i możliwości pracy zdalnej.

Z diagnozy wynika, że gmina stopniowo „starzeje się”. Z roku na rok zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem. Będzie to w najbliższym czasie wyzwaniem dla samorządu i mieszkańców, w postaci konieczności zwiększania dostępności i jakości usług dla osób starszych (miejsca pobytu dziennego, kluby seniorów, wspieranie jak najdłuższej aktywności społecznej).

Bezrobocie w gminie maleje, jednak problemem jest jakość pracy i wysokość płacy. Oferty na rynku pracy nie są bardzo zróżnicowane i mało atrakcyjne dla wykwalifikowanej i wykształconej kadry potencjalnych pracowników. Dlatego też młodzi, którzy stąd wyjeżdżają w celu zdobycia wiedzy i doświadczenia, nie wracają już. Istnieją potencjały do zachęcania przedsiębiorców do inwestowania na terenie gminy, a także ludności z miast sąsiednich do osiedlania się w niej. Jest to proces długi i żmudny, jednakże może przynieść zaskakujące efekty. Przedsiębiorczość w gminie to istotny element rozwoju, ponieważ przynosi przychody nie tylko bezpośrednio mieszkańcom, ale też do budżetu gminy. Dużym potencjałem gminy w tej kwestii jest możliwość uzyskania przez nią statusu uzdrowiskowego, co wiązałoby się z koniecznością rozwoju powstania m.in. lokali gastronomicznych, czy miejsc noclegowych. Gmina Pińczów położona jest nad malowniczą rzeką Nidą, w otoczeniu ciekawych atrakcji przyrodniczych. Ponadto na jej obszarze znajdują się liczne obiekty wpisane do zabytków nieruchomych. Stanowi to duży potencjał turystyczny i daje możliwości do rozwoju gminy.

Zgodnie z obowiązującym prawem Diagnoza nie stanowi tylko dobrej praktyki czy standardu opracowania, ale jest obowiązkiem ustawowym, który wynika z art. 10a ust.1 (wymóg przeprowadzenia „diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych) *Ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378).

Niniejsze opracowanie to nie tylko ocena stanu zastanego i tendencji rozwojowych, ale również wskazanie trendów i potencjalnych kierunków rozwoju Gminy Pińczów. Diagnoza nie jest więc celem samym w sobie, ale jest podstawą dla dalszych prac i opracowywania dokumentów strategicznych dla Gminy Gorzyce. Diagnoza może również stanowić podstawę opracowania dokumentów przez gminę z racji zawierania danych ilościowych i jakościowych.

Spis tabel

Tabela 1 Liczba ludności ogółem w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	13
Tabela 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	16
Tabela 3 Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	18
Tabela 4 Saldo migracji na 1000 ludności w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	21
Tabela 5 Struktura mieszkalnictwa w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	22
Tabela 6 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 000 mieszkańców w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2018–2020	23
Tabela 7 Wskaźniki gospodarcze dla Gminy Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	29
Tabela 8 Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON dla Gminy Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	37
Tabela 9 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	37
Tabela 10 Udział % powierzchni gruntów leśnych w powierzchni ogółem w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku.....	48
Tabela 11 Wydatki (zł) na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019.....	53
Tabela 12 Wydatki (zł) na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca – ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu oraz oświetlenie ulic, placów i dróg w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019.....	53

Tabela 13 Wydatki (zł) na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca – gospodarka ściekowa i ochrona wód oraz gospodarka odpadami komunalnymi w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019	54
Tabela 14 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski	56
Tabela 15 Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej w ujęciu % w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019	57
Tabela 16 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	78
Tabela 17 Zasiłki rodzinne w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019	80
Tabela 18 Wskaźniki wychowania przedszkolnego w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski	83
Tabela 19 Wskaźniki szkolnictwa podstawowego w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019.....	85
Tabela 20 Dochody ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019.....	90
Tabela 21 Dochody własne (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019.....	91
Tabela 22 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019.....	94
Tabela 23 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019.....	96
Tabela 24 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019.....	98

Tabela 25 Liczba podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2017–2019.....	99
Tabela 26 Schemat analizy SWOT	100
Tabela 27 Analiza SWOT Gminy Pińczów	100

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności ogółem w Gminie Pińczów w latach 2015–2019.....	12
Wykres 2 Piramida wieku dla Gminy Pińczów w 2019 roku	14
Wykres 3 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Pińczów w latach 2015–2019.....	15
Wykres 4 Wskaźnik starości – odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej w Gminie Pińczów i w gminach podobnych w latach 2015–2019.....	17
Wykres 5 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Pińczów w latach 2015–2019.....	19
Wykres 6 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku.....	19
Wykres 7 Urodzenia żywe na 1000 ludności – wartości dla Gminy Pińczów i średnia dla gmin podobnych w latach 2015–2019.....	20
Wykres 8 Saldo migracji osób w wieku 15–39 lat na 1000 osób w Gminie Pińczów w porównaniu do średniej dla gmin podobnych w latach 2015–2019.....	21
Wykres 10 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Pińczów w latach 2015–2019	30
Wykres 11 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku..	30
Wykres 12 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Pińczów w latach 2015–2019.....	31
Wykres 13 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku.....	31
Wykres 14 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Pińczów w latach 2015–2019.....	32
Wykres 15 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku.....	32

Wykres 16 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w Gminie Pińczów w latach 2015–2019.....	33
Wykres 17 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku.....	33
Wykres 18 Podmioty według wielkości zatrudnienia w Gminie Pińczów w latach 2010–2019.....	43
Wykres 19 Udział % korzystających z instalacji w ludności Gminy Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku.....	55
Wykres 20 Liczba organizowanych imprez przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na obszarze Gminy Pińczów w latach 2015–2019	65
Wykres 21 Liczba uczestników imprez organizowanych przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w Gminie Pińczów w latach 2015–2019	65
Wykres 22 Gospodarstwa domowe ogółem korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w 2019 roku.....	79
Wykres 23 Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w Gminie Pińczów w latach 2015–2019	80
Wykres 24 Fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku.....	88
Wykres 25 Dochody ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w latach 2015–2019.....	91
Wykres 26 Dochody własne (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w latach 2015–2019.....	92
Wykres 27 Udział (zł) w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w latach 2015–2019.....	92
Wykres 28 Udział (zł) w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku.....	93
Wykres 29 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w latach 2015–2019.....	94

Wykres 30 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku.....	95
Wykres 31 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w latach 2015–2019	96
Wykres 32 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w 2019 roku....	97
Wykres 33 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w latach 2015–2019	97
Wykres 34 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Pińczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku.....	98

Spis rysunków

Rysunek 1 Wskaźnik rozwoju – wymiar społeczny, Gmina Pińczów w latach 2015–2019....	24
Rysunek 2 Wskaźnik rozwoju w latach 2015–2019 – obszary 5–9 (wymiar społeczny).....	25
Rysunek 3 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru społecznego na początku i końcu badanego okresu	25
Rysunek 4 Pozycja Gminy Pińczów w grupie porównawczej – wymiar społeczny.....	27
Rysunek 5 Wskaźnik rozwoju – wymiar gospodarczy w Gminie Pińczów w latach 2015–2019	38
Rysunek 6 Wskaźnik rozwoju gospodarczego w latach 2015–2019 w Gminie Pińczów.....	39
Rysunek 7 Wskaźnik rozwoju w obszarach na początku i końcu badanego okresu w Gminie Pińczów	40
Rysunek 8 Pozycja Gminy Pińczów w grupie porównawczej – wymiar gospodarczy.....	40
Rysunek 9 Wskaźnik rozwoju – wymiar środowiskowy w Gminie Pińczów w latach 2015–2019	58
Rysunek 10 Wskaźnik rozwoju – wymiar środowiskowy w Gminie Pińczów (obszary) w latach 2015–2019	59
Rysunek 11 Wskaźnik rozwoju w obszarach na początku i końcu badanego okresu w Gminie Pińczów	61
Rysunek 12 Pozycja Gminy Pińczów w grupie porównawczej – wymiar środowiskowy	61
Rysunek 13 Schemat rozmieszczenia zabudowy na terenie Gminy Pińczów	72

Rysunek 14 Obszary zdegradowane i rewitalizacji w obszarze I	74
Rysunek 15 Obszary zdegradowane i rewitalizacji w obszarze II	74
Rysunek 16 Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy Pińczów w latach 2015–2019	102
Rysunek 17 Ogólny wskaźnik rozwoju w Gminie Pińczów w latach 2015–2019 (obszary).	104
Rysunek 18 Ogólny wskaźnik rozwoju w obszarach na początku i końcu badanego okresu	105
Rysunek 19 Pozycja Gminy Pińczów w grupie porównawczej	106

Spis map

Mapa 1 Położenie Gminy Pińczów na tle Polski, województwa świętokrzyskiego i powiatu pińczowskiego	7
Mapa 2 Podział Gminy Pińczów na jednostki strukturalne	8
Mapa 3 Główna sieć komunikacyjna na terenie Miasta i Gminy Pińczów	10
Mapa 4 Czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich z Gminy Pińczów	11
Mapa 5 Gęstość zaludnienia w poszczególnych sołectwach Gminy Pińczów w 2019 roku ...	14
Mapa 6 Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców ogółem w sołectwach Gminy Pińczów w 2019 roku	34
Mapa 7 Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w sołectwach Gminy Pińczów w 2019 roku	35
Mapa 8 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców ogółem w sołectwach Gminy Pińczów w 2019 roku	35
Mapa 9 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w sołectwach Gminy Pińczów w 2019 roku	36
Mapa 10 Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Pińczów	45
Mapa 11 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe PM10 w województwie świętokrzyskim w 2020 roku	50
Mapa 12 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu w województwie świętokrzyskim w 2020 roku (ochrona zdrowia)	51
Mapa 13 Zagrożenie powodziowe na terenie Gminy Pińczów	76